

Program rewitalizacji dla Gminy Śmigiel na lata 2017-2023

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	3
2. Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	4
2.1. Spójność z gminnymi dokumentami programowymi.....	4
2.2. Spójność z dokumentami na poziomie kraju i województwa.....	8
2.3. Spójność z dokumentami szczebla unijnego.....	18
3. Diagnoza czynników zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych.....	23
3.1. Wykorzystane źródła danych.....	23
3.2. Porównywalne jednostki przestrzenne.....	24
3.3. Położenie Gminy.....	26
3.4. Sytuacja demograficzna.....	26
3.5. Bezrobocie.....	31
3.6. Ubóstwo.....	35
3.7. Bezpieczeństwo.....	38
3.8. Edukacja.....	39
3.9. Aktywność społeczna.....	40
3.10. Identyfikacja obszarów w stanie kryzysowym pod względem występowania negatywnych zjawisk społecznych.....	44
3.11. Charakterystyka zjawisk w pozostałych sferach.....	46
3.11.1. Sytuacja gospodarcza.....	47
3.11.2. Sytuacja środowiskowa.....	51
3.11.3. Sytuacja przestrzenno-funkcjonalna.....	54
3.11.4. Sytuacja techniczna.....	59
3.12. Delimitacja obszaru zdegradowanego.....	64
4. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji i zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji.....	67
5. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji.....	76
6. Cele rewitalizacji i kierunki działań.....	77
7. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z harmonogramem realizacji.....	79
8. Indykatywne ramy finansowe.....	87
9. Uzupełniające rodzaje przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	89
10. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji.....	91
11. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów w proces rewitalizacji.....	96
12. System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji.....	104
13. System monitoringu skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu <i>Programu</i>	106
14. Ocena oddziaływania na środowisko.....	109
15. Wykorzystane źródła danych.....	110
16. Załączniki.....	112
17. Spis tabel, wykresów i map.....	115

1. Wprowadzenie

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji.¹

Program rewitalizacji to inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1875), wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej i środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.²

Kompleksowa rewitalizacja obszarów zdegradowanych powinna zmierzać do pobudzenia aktywności środowisk lokalnych i stymulowania współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego, a także prowadzić do przeciwdziałania zjawisku wykluczenia na obszarach zagrożonych patologiami społecznymi. Celem podejmowanych inicjatyw w obszarze rewitalizacji powinna być poprawa jakości życia mieszkańców, zwiększenie ich szans na zatrudnienie oraz ożywienie gospodarcze i społeczne obszaru. Realizacja działań infrastrukturalnych winna być narzędziem niwelowania negatywnych zjawisk związanych ze zdiagnozowanymi problemami społecznymi, a działania inwestycyjne - służyć trwałej odnowie rewitalizowanego obszaru poprzez poprawę ładu przestrzennego, stanu środowiska i zabudowy, zastosowanie wysokiej jakości rozwiązań architektonicznych i urbanistycznych, a także wspierać powstawanie nowych miejsc pracy i inwestycji, w tym także możliwości spędzania wolnego czasu.³

Niniejszy dokument został sporządzony z uwzględnieniem zasad planowania rewitalizacji, wskazanych w „Wytycznych Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”⁴ oraz zgodnie z „Zasadami programowania i wsparcia rewitalizacji w ramach WRPO 2014+”.⁵

¹ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Dz.U. 2017, poz. 1023.

² Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, dostępne: <https://www.mr.gov.pl/media/23916/Wytycznedotrewitalizacjiipoaktualizacji-zatwierdzone02082016clear.pdf>

³ „Zasady programowania i wsparcia rewitalizacji w ramach WRPO 2014+”, przyjęte uchwałą Zarządu Województwa Wielkopolskiego nr 2718/2016 z dnia 6 października 2016 r., dostępne: <http://wrpo.wielkopolskie.pl/system/fileresources/attachments/000/004/063/original/ZasadyprogramowaniawsparciarewitalizacjiwramachWRPO2014.pdf?1475840252>.

⁴ Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, op. cit.

⁵ „Zasady programowania i wsparcia rewitalizacji w ramach WRPO 2014+”, op. cit.

2. Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

„Program rewitalizacji dla Gminy Śmigiel na lata 2017-2023” stanowi instrument zarządzania rozwojem w obszarach kryzysowych oraz stanowi uzupełnienie dotychczas realizowanych programów na szczeblu gminnym, wojewódzkim oraz krajowym. Program i zawarte w nim działania są spójne z kierunkami wyznaczonymi w dokumentach wyższego rzędu, opisanymi w niniejszym rozdziale.

2.1. Spójność z gminnymi dokumentami programowymi

Działania wyznaczone w „Programie rewitalizacji dla Gminy Śmigiel na lata 2017-2023” są spójne z celami, kierunkami i działaniami, zapisanymi w gminnych dokumentach programowych, tj. „Strategią Rozwoju Gminy Śmigiel na lata 2015-2022”, „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Śmigiel”, „Strategią polityki społecznej Gminy Śmigiel do roku 2025” oraz „Planem gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Śmigiel”.

Misją rozwoju Gminy zawartą w „Strategii Rozwoju Gminy Śmigiel na lata 2015-2022”⁶ jest doprowadzenie do stanu, w którym Gmina Śmigiel będzie **obszarem zrównoważonego i trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego, przychylna przedsiębiorczości i ludzkiej pracy, przyjazna środowisku naturalnemu, dbająca o dobry standard życia oraz możliwości wszechstronnego rozwoju mieszkańców**. Wizja opisuje Gminę Śmigiel, jako miejsce, w którym mieszkańcy mają dostępność do sieci infrastruktury technicznej – większość korzysta z wodociągów, kanalizacji, sieci energetycznych i systemu gospodarki odpadami, a większość wsi posiada bezpieczny system drogowy. Gmina Śmigiel odznacza się czystymi ekologicznie terenami, wysokiej jakości ofertą kulturalną i sportową. Śmigiel jest Gminą bezpieczną o zmniejszonym hałasie komunikacyjnym, aktywnie oraz skutecznie korzystającą z funduszy UE. W Gminie Śmigiel mają powstawać nowe i rozwijać się istniejące zakłady pracy, społeczeństwo ją zamieszkujące jest wykształcone i mobilne. W Gminie następuje wzrost liczby mieszkańców w oparciu o dobre warunki funkcjonowania rodziny oraz napływ nowych mieszkańców, zachęconych dobrymi warunkami życia. Zgodnie z wizją rozwoju obiekty oświatowe w Gminie Śmigiel są zmodernizowane i wyposażone w nowoczesny sprzęt. Z perspektywy realizacji „Programu rewitalizacji Gminy Śmigiel na lata 2017-2023”, istotne znaczenie mają następujące cele strategiczne i związane z nimi cele operacyjne:

Cel strategiczny I: Kompleksowa rozbudowa infrastruktury technicznej

Cel operacyjny 1.1. Modernizacja i budowa dróg.

⁶ Uchwała Nr XV/106/15 Rady Miejskiej Śmigla z dnia 29 grudnia 2015 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Gminy Śmigiel na lata 2015-2022”.

- Cel operacyjny 1.2. Budowa i modernizacja chodników.
- Cel operacyjny 1.3. Oświetlenie ulic.
- Cel operacyjny 1.4. Budowa infrastruktury przy drogach.
- Cel operacyjny 1.5. Dalsza rozbudowa sieci kanalizacyjnej.
- Cel operacyjny 1.6. Modernizacja sieci wodociągowej.
- Cel operacyjny 1.7. Wyznaczenie i uzbrojenie nowych terenów pod budownictwo mieszkaniowe.
- Cel operacyjny 1.8. Budowa infrastruktury wspierającej rekreację i turystykę.

Cel strategiczny II: Wysoki poziom usług społecznych

- Cel operacyjny 2.1. Wysoka jakość przestrzeni zamieszkania.
- Cel operacyjny 2.2. Oferta dla ludzi starszych.
- Cel operacyjny 2.3. Oferta dla dzieci i młodzieży.
- Cel operacyjny 2.4. Pełna opieka społeczna.

Cel strategiczny III: Aktywna ochrona środowiska naturalnego

- Cel operacyjny 3.1. Edukacja ekologiczna.
- Cel operacyjny 3.2. Motywowanie do działań podnoszących estetykę miejscowości.
- Cel operacyjny 3.3. Usuwanie substancji szkodliwych ze środowiska.
- Cel operacyjny 3.4. Melioracja.
- Cel operacyjny 3.5. Popularyzacja działań poprawiającą efektywność energetyczną i alternatywne źródła energii oraz realizacja zadań z tego obszaru.

Cel strategiczny IV: Zorganizowanie bazy systemu oświatowego i kulturalnego

- Cel operacyjny 4.1. Remonty i termomodernizacja szkół i przedszkoli.
- Cel operacyjny 4.2. Poszerzenie działalności i modernizacja centrum kultury.
- Cel operacyjny 4.3. Remonty i modernizacje świetlic wiejskich.
- Cel operacyjny 4.4. Remonty obiektów zabytkowych oraz modernizacja i rozbudowa otoczenia miejsc zabytkowych.

Cel strategiczny V: Aktywizacja działalności gospodarczej

- Cel operacyjny 5.1. Rozwój zakładów drobnej wytwórczości.
- Cel operacyjny 5.2. Stworzenie inkubatora przedsiębiorczości.
- Cel operacyjny 5.3. Przygotowanie terenów pod inwestycje.
- Cel operacyjny 5.4. Rozwój rolnictwa.

W „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Śmigiel”⁷ sformułowano kierunki zagospodarowania przestrzennego i politykę przestrzenną Miasta i Gminy Śmigiel. Sformułowano, także cele rozwoju, tj.

⁷ Uchwała nr XL/421/09 Rady Miejskiej Śmigla z dnia 29 października 2009 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Śmigiel

- racjonalne korzystanie z zasobów środowiska przyrodniczego, przyjmując jako naczelną zasadę ekorozwój,
- stworzenie warunków do realizacji inicjatyw gospodarczych mieszkańców (działalności produkcyjnej, handlowej i usługowej),
- ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej, jako bazy produkcji zdrowej żywności,
- podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez poprawę wyposażenia poszczególnych miejscowości i całej Gminy w obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej i społecznej,
- zwiększenie powierzchni zalesionych, zadrzewionych i zakrzewionych, w tym jako element kształtowania krajobrazu,
- stworzenie podstaw do rozwoju turystyki poprzez wykorzystanie lokalnych tradycji i występujących walorów przyrodniczych i kulturowych,
- poprawa układu komunikacyjnego, poprzez podniesienie parametrów dróg oraz wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza ścisłą zabudowę,
- zabezpieczenie terenów pod rozwój przestrzenny poszczególnych miejscowości oraz określenie zasad przeznaczania terenów pod zabudowę,
- utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego oraz likwidacja zagrożeń.

W „Strategii polityki społecznej Gminy Śmigiel do roku 2025”⁸ sformułowana została misja Gminy, którą jest **wspieranie osób i rodzin w ich dążeniach do samorealizacji, stabilnego i bezpiecznego funkcjonowania**. Zgodnie z założoną wizją Gmina Śmigiel jest miejscem przyjaznym dla mieszkańców, umożliwiającym wysoki poziom życia poprzez zrównoważony rozwój gospodarczy, profesjonalną edukację, bogatą ofertę usług społecznych i integrację społeczności lokalnej. Dodatkowo sformułowane zostały następujące cele strategiczne:

- Łagodzenie skutków oraz minimalizacja zagrożeń powodujących wykluczenie społeczne, które będzie realizowane poprzez wzrost aktywności społecznej i zawodowej osób pozostających bez pracy, korzystających z pomocy społecznej, tworzenie przyjaznych warunków do rozwoju przedsiębiorczości i konkurencyjności, rozwój instytucji zaangażowanych w pracę na rzecz uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem, wzbogacenie systemu wsparcia opiekunów osób zależnych, rozwój opieki środowiskowej, przeciwdziałanie zjawisku przemocy domowej i agresywnemu zachowaniu, odpowiedni poziom wsparcia finansowego i usługowego osób ubogich i zagrożonych ubóstwem, wszechstronną i systemową pracę socjalną w rodzinach dysfunkcyjnych, wzbogacanie i doskonalenie systemu oparcia dla rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.
- Tworzenie warunków do samodzielnego rozwiązywania problemów życiowych oraz aktywnego rozwoju osób i rodzin, które będzie realizowane poprzez podnoszenie wiedzy i umiejętności osób w zakresie możliwości samodzielnego rozwiązywania problemów życiowych, wzbogacenie systemu poradnictwa specjalistycznego, rozwój

⁸ Uchwała Nr XI/60/15 Rady Miejskiej Śmigla z dnia 27 sierpnia 2015 roku w sprawie przyjęcia Strategii polityki społecznej Gminy Śmigiel do roku 2025.

oferty spędzania czasu wolnego dla wszystkich grup mieszkańców, rozbudowę środowiskowych form wsparcia opiekunów dzieci i osób zależnych, w szczególności osób aktywnych zawodowo, rozbudowę działań profilaktycznych podnoszących samoocenę oraz podstawowe umiejętności społeczne uczniów, utrzymanie wysokiego poziomu edukacji na wszystkich poziomach i kreowanie warunków do ustawicznego kształcenia się.

- » Budowanie zintegrowanej społeczności, która posiada potencjał do kreowania skutecznego systemu oparcia społecznego, które będzie realizowane poprzez zwiększenie liczby liderów, podejmujących inicjatywy społeczne i zachęcających innych do współdziałania, rozwój systemu wsparcia dla liderów i organizacji społecznych, przeciwdziałanie zjawisku wypalania się, edukowanie społeczeństwa, upowszechnianie wiedzy w zakresie możliwości podejmowania inicjatyw społecznych, stałe włączanie organizacji pozarządowych i grup nieformalnych do realizacji zadań samorządowych, odpowiedni poziom finansowania zlecanych zadań, z uwzględnieniem kosztów administracyjnych, dbałość o ośrodki wolontariatu działające w szkołach, które są kuźnią przyszłych aktywnych obywateli, budowanie wysokiego statusu i pozytywnego wizerunku osób podejmujących działania na rzecz dobra wspólnego.

Zapisy „Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Śmigiel”⁹ mają istotny wpływ na realizację działań rewitalizacyjnych w gminie, w szczególności w zakresie **efektywności energetycznej i termomodernizacji**. W dokumencie podkreślono, iż zużycie energii w dużej mierze zależy od zagospodarowania przestrzeni, emisji z obiektów i infrastruktury komunalnej, emisji w transporcie oraz emisji generowanej przez gospodarstwa domowe i przedsiębiorstwa. Dodatkowym problemem jest niskie zainteresowanie realizacją zmian w gospodarstwach domowych. Zaplanowane zadania obejmują modernizację budynków użyteczności publicznej i oświetlenia ulicznego w gminie, rozwój sieci komunikacji rowerowej, utrzymanie dróg w sposób ograniczający wtórną emisję zanieczyszczeń, wymianę taboru samochodów strażackich, likwidację niskosprawnych pieców oraz instalację OZE w budynkach mieszkalnych, a także termomodernizację budynków mieszkalnych. W ramach działań informacyjnych, edukacyjnych i planistycznych realizowane będą aktualizacja projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, aktualizację planu gospodarki niskoemisyjnej, zapewnienie stałego funkcjonowania zespołu interesariuszy PGN, edukację i informację o niskiej emisji, wdrożenie zasad zielonych zamówień publicznych w Urzędzie Miejskim Śmigla i jednostkach oraz planowanie przestrzenne z uwzględnieniem ochrony powietrza. Tym samym *Program* pozostaje zgodny z założeniami planu gospodarki niskoemisyjnej, a także stanowi istotny wkład w osiągnięcie zdefiniowanych w planie gospodarki niskoemisyjnej wskaźników monitorowania realizacji planu.

⁹ Uchwała Nr XVII/126/16 Rady Miejskiej Śmigla z dnia 22 marca 2016 roku w sprawie przyjęcia Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Śmigiel.

2.2. Spójność z dokumentami na poziomie kraju i województwa

Działania przewidziane do realizacji w ramach niniejszego *Programu* są spójne z kierunkami wyznaczonymi w krajowych i wojewódzkich dokumentach programowych, tj. „Długookresową Strategią Rozwoju Kraju. Polska 2030”, „Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)”, „Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSSR)”, „Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju”, „Krajową Polityką Miejską 2023” i założeniami do Krajowego Programu Rewitalizacji 2022, „Strategią rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020”, „Strategią Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku”, „Planem zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego” oraz „Wielkopolskim Regionalnym Programem Operacyjnym na lata 2014-2020”.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności¹⁰

Celem głównym realizacji zapisów dokumentu jest **poprawa jakości życia Polaków**. Osiągnięcie tego celu powinno być mierzone wzrostem produktu krajowego brutto (PKB) na mieszkańca oraz zwiększeniem spójności społecznej oraz zmniejszeniem nierówności o charakterze terytorialnym, jak również skalą skoku cywilizacyjnego społeczeństwa oraz innowacyjności gospodarki w stosunku do innych krajów. Zaprojektowano działania w trzech obszarach:

1. konkurencyjności i innowacyjności (modernizacji),
2. równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji),
3. efektywności i sprawności państwa.

W zakresie celu 8 pn. **Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych** podkreślono, iż ważne jest wspieranie wykorzystania potencjału rozwojowego na różnych poziomach: w metropoliach i dużych miastach wraz z ich otoczeniem, w miastach średnich i małych oraz na wsi. W ramach kierunku interwencji pn. „Rewitalizacja obszarów problemowych w miastach”, wskazano na następujące działania:

- Przeciwdziałanie narastaniu niekorzystnych zjawisk na obszarach problemowych w miastach, poprzez m.in. inwestycje w transport oraz podniesienie jakości dostarczanych usług publicznych na tych obszarach.
- Opracowanie programów przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu na obszarach problemowych miast, a więc m.in. systemy stypendialne dla pobierających naukę, podnoszenie poziomu merytorycznego placówek edukacyjnych, wspieranie programów współpracy międzypokoleniowej i między różnymi grupami społecznymi, a także

¹⁰ Uchwała Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r. w sprawie przyjęcia Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności, M.P. z 2013 r. poz. 121.

- zapewnienie infrastruktury i oferty czasu wolnego dla młodzieży.
- Lepsze dopasowanie systemu pomocy społecznej i pośrednictwa pracy do specyfiki miejskich obszarów problemowych.
 - Utworzenie instrumentów organizacyjnych i finansowych wspierających proces rewitalizacji.
 - Wspieranie wykorzystania zasobów lokalnych (przyrodniczych, rolniczych, kulturowych) na obszarach wiejskich oraz wspieranie lokalnej przedsiębiorczości.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)¹¹

Głównymi celami, które zostały zapisane w wizji są wzmocnienie i unowocześnienie polskiej gospodarki, wyrwanie jej z peryferii rozwojowych oraz znaczące podniesienie konkurencyjności produktów i usług oferowanych przez polskie firmy. Celem głównym *Strategii* jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Cel ten ma być realizowany przez cele szczegółowe:

1. Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną, obejmujący następujące cele:
 - Wzrost zdolności polskiego przemysłu do sprostania globalnej konkurencji.
 - Zwiększenie innowacyjności polskich przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych.
 - Przemiany strukturalne sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Nowe formy działania i współpracy. Nowoczesne instrumenty wsparcia.
 - Trwałe zwiększenie stopy inwestycji i ich jakości w dłuższej perspektywie, przy większym wykorzystaniu środków krajowych.
 - Zwiększenie umiędzynarodowienia polskiej gospodarki.
 - Zwiększenie eksportu towarów zaawansowanych technologicznie.
2. Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, obejmujący następujące cele:
 - Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.
 - Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy.
 - Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów.
 - Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe.
 - Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie na wszystkich szczeblach zarządzania.

¹¹ Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), dokument przyjęty uchwałą nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r., dostępny: https://www.mr.gov.pl/media/35716/SOR_2017_maly_internet03_2017.pdf.

3. Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu, obejmujący następujące cele:

- Uproszczenie prawa, zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli.
- Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców.
- Budowa zintegrowanego systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego.
- Cyfrowe państwo usługowe.
- Stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne.
- Wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe.

W *Strategii* wskazano, iż jednym z obszarów oddziaływań są problemy związane z postępującymi procesami degradacji miast. Są to obszary kumulacji problemów rozwojowych, w tym m. in. problemów społecznych, tj. bezrobocia, ubóstwa, patologii społecznych, rozpadu więzi społecznych i rodzinnych, migracji za pracą. Na tych obszarach konieczne jest przeprowadzenie kompleksowych działań rewitalizacyjnych. Wskazano również istotne problemy charakterystyczne dla obszarów wiejskich, w tym deficyt wolnych miejsc pracy, niski poziom przedsiębiorczości i kwalifikacji mieszkańców. Dodatkowo zagrożone marginalizacją są skupiska gmin wiejskich i powiązane z nimi funkcjonalnie małe miasta. Występuje tam kumulacja problemów społecznych i ekonomicznych. W tym zakresie rekomenduje się podjęcie działań, służących zatrzymaniu procesów marginalizacji na obszarach tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze i pobudzeniu zdolności do rozwoju dzięki kompleksowym działaniom rewitalizacyjnym.

Celem *Strategii* w obszarze polityki miejskiej jest tworzenie warunków dla zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, wypracowanie mechanizmów współpracy w ich obszarach funkcjonalnych, wzmocnienie ich zdolności do tworzenia miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców. Aby osiągnąć ten cel niezbędna jest poprawa zdolności ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia, wspieranie zrównoważonego rozwoju (m.in. poprzez przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom suburbanizacji, ponowne wykorzystanie uprzednio zagospodarowanych terenów, rewitalizację zdegradowanych obszarów miejskich), wspomaganie ośrodków miejskich dotkniętych problemami rozwojowymi oraz stwarzanie warunków do partnerskiego zarządzania rozwojem.

W *Strategii* znalazły się również zapisy dotyczące pakietu działań dla obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją do roku 2020 – z zakresu, m. in.: rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, aktywizacji lokalnych zasobów ludzkich, pobudzania lokalnych inicjatyw gospodarczych i społecznych, a także poprawy dostępu mieszkańców do podstawowych usług publicznych. Jednym z elementów Programu będzie rewitalizacja obszarów defaworyzowanych, w tym po byłych państwowych gospodarstwach rolnych, polegająca na stworzeniu takich warunków bytowych, które zachęcałyby do pozostania w środowisku

wiejskim, stworzenia trwałych więzi społecznych oraz warunków do alternatywnego wykorzystania dostępnych zasobów celem zwiększenia atrakcyjności obszarów oraz potencjału dochodowego miejscowej ludności.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie¹²

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSSR) określa najważniejsze wyzwania, założenia i cele polityki regionalnej państwa. Wyznacza też zasady i mechanizmy współpracy pomiędzy rządem a samorządami wojewódzkimi oraz koordynacji działań obu szczebli. Stanowi jedną z 9 strategii zintegrowanych, która realizuje cele rozwoju kraju nakreślone w Strategii Rozwoju Kraju 2020.

Celem strategicznym realizacji KSSR jest efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym. KSSR ustala trzy cele szczegółowe do 2020 roku:

1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów.
2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych.
3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.

Wyzwaniem dla polityki regionalnej jest znalezienie odpowiednich do skali wyzwań instrumentów wspomaganie powrotu na ścieżkę wzrostu dużych obszarów miejskich, jak i wspomaganie kompleksowej rewitalizacji i restrukturyzacji społeczno-gospodarczej obszarów w mniejszych skalach przestrzennych. Zatrzymane zostaną procesy marginalizacji na obszarach tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze i pobudzona zostanie zdolność do rozwoju dzięki procesom rewitalizacyjnym. Wskazano, iż korzystny dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych będzie rozwój obszarów wiejskich, co wiąże się z działaniami rewitalizacyjnymi, rozbudową infrastruktury, zwłaszcza komunikacyjnej, a także rozwojem usług użyteczności publicznej i innych funkcji w zakresie dostarczania usług publicznych niezbędnych dla inicjowania procesów rozwojowych na poziomie lokalnym.

Do najważniejszych zagadnień, które powinny być brane pod uwagę przy projektowaniu i realizacji działań restrukturyzacyjnych i rewitalizacyjnych, będą należały:

- działania nakierowane na wsparcie jakości kapitału ludzkiego, traktowane jako kluczowe w kwestiach zarówno społecznych, jak i gospodarczych,
- działania skierowane na modernizację struktury gospodarczej jako wsparcie polityki lokalnej w tworzeniu nowoczesnych miejsc pracy,

¹² Uchwała Rady Ministrów z dnia 13 lipca 2010 r. w sprawie przyjęcia Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, M.P. nr 36, poz. 423.

- działania wspierające nadrobienie zaległości w zakresie infrastruktury technicznej jako element, zwiększający atrakcyjność zamieszkania i ograniczający odpływ ludności,
- działania wspierające modernizację i rozwój obiektów użyteczności publicznej,
- wsparcie kompleksowych programów rewitalizacyjnych obejmujących zagadnienia infrastrukturalne, gospodarcze i społeczne.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030¹³

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030) jest najważniejszym krajowym dokumentem strategicznym, dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju. W dokumencie podkreślono, iż w ramach polityki regionalnej będą prowadzone działania o charakterze inwestycyjnym, szczególnie w zakresie infrastruktury transportowej, środowiskowej, społecznej oraz na rzecz rewitalizacji obszarów zdegradowanych. Działania polityki przestrzennej w odniesieniu do zdegradowanych obszarów zurbanizowanych mają na celu przywrócenie ich funkcji administracyjnych, społecznych i gospodarczych oraz stworzenie warunków sprzyjających ich powtórnemu zagospodarowaniu dzięki skorelowanym interwencjom w sferze planowania przestrzennego, inwestycjom infrastrukturalnym oraz wsparciu zasobów ludzkich i przedsiębiorczości. Działania restrukturyzacyjne i rewitalizacyjne doprowadzą do odzyskania atrakcyjności danego obszaru lub miasta, do przywrócenia korzystnych warunków życia i podejmowania działalności gospodarczej oraz inwestycyjnej z wykorzystaniem istniejącego potencjału kulturowego i zachowaniem funkcji symbolicznych oraz przyrodniczych obszaru w procesie jego adaptacji do nowych funkcji.

Kompleksowe lokalne programy rewitalizacji powinny obejmować priorytety techniczne, przestrzenne, społeczne, kulturowe, gospodarcze i ekologiczne. Ich zakres, oprócz poprawy stanu budynków mieszkalnych oraz budynków użyteczności publicznej, powinien obejmować ochronę dziedzictwa kulturowego, zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznych, poprawę transportu publicznego, integrację społeczną mieszkańców rewitalizowanych obszarów, przywrócenie terenom zdegradowanym ich funkcji przyrodniczej lub nadanie im takiej funkcji, a także promowanie zrównoważonego rozwoju. Wszystkie te elementy zostały zawarte w „Programie rewitalizacji dla Gminy Śmigiel na lata 2017-2023”.

Krajowa Polityka Miejska 2023¹⁴

Strategicznym celem polityki miejskiej jest **wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawa**

¹³ Uchwała Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

¹⁴ Uchwała Nr 198 Rady Ministrów z dnia 20 października 2015 r. w sprawie przyjęcia Krajowej Polityki Miejskiej, Dz.U. z 2015 r., poz. 1235.

jakości życia mieszkańców. Dążeniem w zakresie polityki miejskiej jest tworzenie miasta sprawnego, zwartego i zrównoważonego oraz spójnego, a w efekcie także konkurencyjnego i silnego. Wszystkie polskie miasta powinny stawać się i coraz silniejsze gospodarczo i bardziej konkurencyjne, a wyróżnienie odrębnych celów podyktowane jest różnicami w ich wielkości i potencjałach:

1. Stworzenie warunków dla skutecznego, efektywnego i partnerskiego zarządzania rozwojem na obszarach miejskich.
2. Wspieranie zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, w tym przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom niekontrolowanej suburbanizacji.
3. Odbudowa zdolności do rozwoju, poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich.
4. Poprawa konkurencyjności i zdolności ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia.
5. Wspomaganie rozwoju subregionalnych i lokalnych ośrodków miejskich, przede wszystkim na obszarach problemowych polityki regionalnej (w tym, na niektórych obszarach wiejskich), poprzez wzmacnianie ich funkcji oraz przeciwdziałanie ich upadkowi ekonomicznemu.

W dokumencie wskazano, iż najbardziej zaawansowanym procesem przemian jest kompleksowa rewitalizacja, realizowana na obszarach zdegradowanych, odnosząca się do konkretnego, wyznaczonego w oparciu o obiektywne kryteria, terytorium i łącząca wysiłki różnych podmiotów, których suma ma spowodować trwałe ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru, zwiększenie jego atrakcyjności dla mieszkańców i przedsiębiorców oraz poprawę jakości życia. Kluczową płaszczyzną szczegółowych analiz i wyboru działań rewitalizacyjnych jest sfera społeczna, która następnie musi być przedmiotem koordynacji i integrowania działań rewitalizacyjnych. Dotyczy to równoczesnych i spójnych, a przez to bardziej efektywnych, w tym finansowo, działań społecznych, czy inwestycyjnych. Wymogi związane z poprawą efektywności energetycznej, powodują, że w każdym przedsięwzięciu rewitalizacyjnym powinno się brać pod uwagę istniejące uwarunkowania. Podniesienie efektywności energetycznej budynku, wiążące się z obniżeniem zużycia i kosztów energii, staje się jednym z celów rewitalizacji. Przedsięwzięcia w sferze kultury są ważnym spoiwem więzi społecznych na obszarze i mogą być ważnym elementem rewitalizacji w zakresie włączenia społecznego, budowania tożsamości, zwiększania atrakcyjności obszaru.

Narodowy Plan Rewitalizacji 2022. Założenia¹⁵

Głównym celem Narodowego Planu Rewitalizacji jest **poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym.** Rewitalizację należy rozumieć, jako wyprowadzanie ze stanu kryzysowego

¹⁵ Narodowy Plan Rewitalizacji 2022. Założenia. Materiały Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, 2014. https://www.mr.gov.pl/media/22315/NarodowyPlanRewitalizacji_Zalozenia_062014.pdf

obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji.

Założenia Narodowego Planu Rewitalizacji zostały odzwierciedlone w zapisach niniejszego *Programu* poprzez wskazanie do realizacji następujących celów: poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego, rozwój gospodarczy, poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego.

Program rewitalizacji ma stanowić podstawę prowadzenia działań rewitalizacyjnych. Musi on być podstawowym instrumentem tworzącym ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań rewitalizacyjnych, zmierzających do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenia warunków do ich dalszego rozwoju. Objęcie danego obszaru programem rewitalizacji będzie stanowiło podstawę wspierania go, poprzez instrumenty/narzędzia dedykowane rewitalizacji (programy unijne i instrumenty krajowe) lub korzystania z preferencji w innych instrumentach, programach i działaniach sektorowych.

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020¹⁶

Wizja rozwoju, została nakreślona następująco: Wielkopolska 2020 roku, w wyniku stopniowego osiągnięcia celów strategii ma być **regionem inteligentnym, innowacyjnym i spójnym**. Celem generalnym Strategii jest efektywne wykorzystanie potencjałów rozwojowych na rzecz wzrostu konkurencyjności województwa, służące poprawie jakości życia mieszkańców w warunkach zrównoważonego rozwoju. Niniejszy Program jest spójny z kierunkami działań wyznaczonymi w „Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020”, a z punktu widzenia realizacji zamierzeń rewitalizacyjnych w Gminie Śmigiel istotne są zapisy, dotyczące celów strategicznych i operacyjnych, wśród których wskazano:

- poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu,
- poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami,
- lepsze zarządzanie energią,
- zwiększenie spójności województwa,
- wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu,
- wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia,
- zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa,
- wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem.

¹⁶ Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020, przyjęta uchwałą nr XXIX/559/12 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 17 grudnia 2012 r.

W *Strategii*, jako jedną ze słabych stron województwa wskazano istnienie obszarów i miast wymagających rewitalizacji oraz dużą powierzchnię terenów zdegradowanych, a wśród zagrożeń odnotowano marginalizację obszarów i ośrodków o niższej konkurencyjności, a także grup o najniższym wykształceniu, upośledzonych pod względem społecznym, fizycznym i psychicznym, wzrost patologii społecznych, liczne grupy i środowiska zagrożone wykluczeniem.

Kluczowy z punktu widzenia działań rewitalizacyjnych w województwie wielkopolskim jest **cel 5.4. Wsparcie terenów wymagających restrukturyzacji, odnowy i rewitalizacji**. W dokumencie podkreślono, iż wymaga to opracowania kompleksowych programów odnowy, obejmujących inwestycje w infrastrukturę techniczną i społeczną, projekty aktywizacji gospodarczej, czy edukacyjne. Wskazano, iż cel ten powinien być realizowany przede wszystkim przez następujące kierunki działań:

- kompleksowe, zintegrowane programy rewitalizacji, obejmujące instrumenty stosowane w ramach innych celów, ukierunkowane na specyficzną sytuację na tych obszarach,
- modernizację oraz lepsze wykorzystanie linii wąskotorowych regionu dla potrzeb turystyki.

Ponadto, istotne z punktu widzenia realizacji zamierzeń rewitalizacyjnych w Gminie Śmigiel są działania wpisujące się w cele wyznaczone w dokumencie nadrzędnym, tj. zwiększenie spójności sieci drogowej (cel operacyjny 1.1), wsparcie ochrony przyrody (cel operacyjny 2.1), ochrona krajobrazu (cel operacyjny 2.2), ograniczanie emisji substancji do atmosfery (cel operacyjny 2.5), uporządkowanie gospodarki odpadami (cel operacyjny 2.6), poprawa gospodarki wodno-ściekowej (cel operacyjny 2.7), promocja postaw ekologicznych (cel operacyjny 2.10), optymalizacja gospodarowania energią (cel operacyjny 3.1), wsparcie ośrodków lokalnych (cel operacyjny 5.1), rozwój obszarów wiejskich (cel operacyjny 5.2), aktywizacja obszarów o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych (cel operacyjny 5.3), poprawa warunków dla rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolnego (cel operacyjny 6.10), rozwój gospodarki społecznej (cel operacyjny 6.11), poprawa warunków, jakości i dostępności edukacji (cel operacyjny 7.1), promocja przedsiębiorczości i zatrudnialności (cel operacyjny 7.2), wzmacnianie aktywności zawodowej (cel operacyjny 8.1), poprawa stanu zdrowia mieszkańców i opieki zdrowotnej (cel operacyjny 8.3), wzmacnianie włączenia społecznego (cel operacyjny 8.4), wzmocnienie systemu usług i pomocy społecznej (cel operacyjny 8.6), budowa kapitału społecznego na rzecz społeczeństwa obywatelskiego (cel operacyjny 8.7), ochrona zasobów, standardu i jakości życia rodziny (cel operacyjny 8.9), ochrona i utrwalanie dziedzictwa kulturowego (cel operacyjny 8.10), poprawa warunków mieszkaniowych (cel operacyjny 8.11).

Misja Samorządu Województwa Wielkopolskiego w zakresie polityki społecznej została oparta na regule „3W”: wrażliwości, wyobraźni i współuczestnictwie. Realizacja Strategii powinna sprzyjać zrównoważonemu rozwojowi, budowaniu spójnych i funkcjonalnych społeczności, ochronie podmiotowości i promowaniu zaradności obywateli, ustaleniu pewnego minimum i hierarchii chronionych zasad i priorytetów oraz realnemu udziałowi podmiotów niepublicznych w tworzeniu i realizacji programów społecznych. Cele rewitalizacji są komplementarne z następującymi priorytetami strategicznymi wyróżnionymi w Strategii:

1. **Wielkopolska równych szans i możliwości.**
2. **Zdrowi Wielkopolanie.**
3. **Bezpieczna Wielkopolska.**
4. **Wielkopolska obywatelska.**
5. Samorząd Województwa Wielkopolskiego partnerem, doradcą i konsultantem lokalnych podmiotów polityki społecznej.

Wśród celów realizacji polityki społecznej województwa, z którymi są spójne kierunki działań rewitalizacyjnych w Gminie Śmigiel, zmierzające do przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i wychodzeniu ze stanu kryzysowego, należy wymienić:

- poszerzenie oferty edukacyjnej oraz podnoszenie jakości kształcenia dla wszystkich kategorii wieku,
- wyrównywanie różnic w rozwoju społecznym województwa,
- zwiększanie wrażliwości społecznej na problemy społeczne i pobudzanie aktywności sprzyjającej ich rozwiązywaniu,
- promowanie i poszerzanie udziału mieszkańców w kulturze,
- ochrona zasobów, standardu i jakości życia rodziny, umożliwiających realizowanie funkcji i zadań służących jej rozwojowi,
- wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży bez względu na ich status społeczny,
- tworzenie warunków aktywności sportowej i rekreacyjnej,
- rozwój infrastruktury instytucjonalnej, organizacyjnej i finansowej dla ochrony warunków życia i rozwoju młodego pokolenia,
- rozwój infrastruktury służącej edukacji kulturalnej i uczestnictwu młodego pokolenia w kulturze oraz przedsięwzięć edukacyjno-szkoleniowych służących przygotowaniu do życia na emeryturze,
- stwarzanie ludziom starszym możliwości prowadzenia niezależnego życia w ich dotychczasowym środowisku społecznym,
- rozwój infrastruktury i warunków dla usuwania i/lub ograniczania barier społecznych i architektonicznych utrudniających funkcjonowanie osób z ograniczeniem sprawności,

¹⁷ „Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku”, dostępna: <https://www.umww.pl/attachments/article/37359/Strategia%20Polityki%20Społecznej%20dla%20Województwa%20Wielkopolskiego%20do%202020.pdf>.

- aktywizacja zawodowa niepełnosprawnych,
- rozwój infrastruktury i zasobów społecznych sprzyjających zaradności i samodzielności osób niepełnosprawnych i ich opiekunów,
- eliminowanie/redukowanie czynników prowadzących do ubóstwa, izolacji, marginalizacji i wykluczenia społecznego jednostek i grup,
- odbudowa statusu materialnego i społecznego jednostek/grup wysokiego ryzyka socjalnego,
- profilaktyka i zmniejszanie rozmiarów i skutków uzależnień,
- przerywanie „pętli ubóstwa” i przeciwdziałanie dziedziczeniu biedy,
- rozwijanie przedsięwzięć na rzecz poprawy spójności obszaru i bezpieczeństwa socjalnego jego mieszkańców,
- ochrona dzieci i młodzieży przed nieprzystosowaniem społecznym, marginalizacją i społecznym wykluczeniem,
- przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu wśród seniorów,
- aktywizowanie zasobów ludzkich i potencjału społecznego na rzecz rozwoju jednostek, grup i społeczności,
- włączanie osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem w działania podmiotów społeczeństwa obywatelskiego.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego¹⁸

Celem Planu jest zrównoważony **rozwój przestrzenny regionu, jako jedna z podstaw wzrostu poziomu życia mieszkańców**. Zgodnie z zapisami dokumentu, realizacja tego celu będzie się opierała na dwóch celach szczegółowych:

1. dostosowanie przestrzeni do wyzwań XXI wieku,
2. zwiększenie efektywności wykorzystania potencjałów rozwojowych województwa.

Działania rewitalizacyjne zaplanowane w *Programie* są spójne z celami szczegółowymi rozpisanymi w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego”, w tym w szczególności z następującymi:

- poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi,
- wzrost spójności komunikacyjnej oraz powiązań z otoczeniem,
- wzrost znaczenia i zachowanie dziedzictwa kulturowego,
- poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- przygotowanie i racjonalne wykorzystanie terenów inwestycyjnych,
- restrukturyzacja obszarów o ograniczonym potencjale rozwojowym,
- wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw,
- wzrost udziału nauki i badań w rozwoju regionu,
- wzmocnienie gospodarstw rolnych oraz gospodarki żywnościowej,
- zwiększenie udziału usług turystycznych i rekreacji w gospodarce regionu.

¹⁸ Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego, przyjęty uchwałą XLVI/690/10 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 26 kwietnia 2010 r., dostępny: <http://www.wbpp.poznan.pl/plan/tekstplan.pdf>.

W dokumencie podkreślono, iż wyzwaniem w ramach sytuacji społecznej i zdrowotnej mieszkańców Wielkopolski jest rewitalizacja fizyczna, gospodarcza i społeczna ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich. W priorytecie inwestycyjnym 9b pn. *Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich* podkreślono, iż jego realizacja przyczyni się do rozwiązywania problemów społeczności lokalnych określonych w lokalnych programach rewitalizacyjnych. Podejmowane będą działania prowadzące zarówno w sposób bezpośredni, jak i pośredni do ograniczenia skali ubóstwa na obszarach, na których realizowane będą programy rewitalizacyjne. Rewitalizacja i restrukturyzacja obszarów zdegradowanych społecznie i fizycznie ma stanowić silny czynnik rozwojowy dla tych terenów i ich mieszkańców.

W dokumencie wskazano, iż w Wielkopolsce skala degradacji fizycznej, gospodarczej i społecznej części obszarów jest znacząca. W mniejszych miastach regionu istnieją znaczne obszary charakteryzujące się zdegradowaną zabudową, zdekapitalizowaną infrastrukturą techniczną, ograniczoną dostępnością transportową, koncentracją negatywnych zjawisk społecznych. Podkreślono, iż sytuacjom tym towarzyszą często zjawiska wykluczenia społecznego mieszkańców tych obszarów, a także znaczna część obszarów wiejskich Wielkopolski objęta jest występowaniem zjawisk degradacji społeczno-gospodarczej i fizycznej.

Działania rewitalizacyjne prowadzone w obszarach problemowych, tj. zdegradowanych fizycznie, gospodarczo i społecznie, prowadzą do wzmocnienia bezpieczeństwa, promocji integracji gospodarczej, społecznej i kulturowej tych obszarów, a także zwalczania dyskryminacji, poprawienia podaży i dostępności kluczowych usług, zwiększenia liczby miejsc pracy, co jest istotne dla spójności społecznej Wielkopolski.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne na terenie Gminy Śmigiel stanowią kontynuację i uszczegółowienie założeń polityki regionalnej i w istotny sposób przyczynią się do realizacji jej założeń na szczeblu lokalnym.

2.3. Spójność z dokumentami szczebla unijnego

Działania przewidziane do realizacji w ramach niniejszego *Programu* są spójne z kierunkami wyznaczonymi w unijnych dokumentach programowych, tj. Strategią Europa 2020, Agendą Terytorialną Unii Europejskiej 2020, zapisami Karty Lipskiej na rzecz zrównoważonego rozwoju miast europejskich oraz deklaracji z Toledo.

¹⁹ Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020 WRPO 2014+, zaakceptowany przez Komisję Europejską 17 grudnia 2014 r. dostępny: <http://wrpo.wielkopolskie.pl/dowiedz-sie-wiecej-o-programie/zapoznaj-sie-z-prawem-i-dokumentami/252>.

Europa 2020 to wizja społecznej gospodarki rynkowej dla Europy XXI wieku. Strategia Europa 2020 obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Inteligentny rozwój wymaga zwiększenia roli wiedzy i innowacji, jako sił napędowych naszego przyszłego rozwoju. Wymaga to podniesienia jakości edukacji, poprawy wyników działalności badawczej, wspierania transferu innowacji i wiedzy w Unii, pełnego wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych, a także zadbania o to, by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, które przyczyniałyby się do zwiększenia wzrostu, tworzenia nowych miejsc pracy i rozwiązywania problemów społecznych w Europie i na świecie. Zrównoważony rozwój oznacza budowanie zrównoważonej i konkurencyjnej gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów, wzmacniając przewagę konkurencyjną europejskiego biznesu, szczególnie sektora produkcji i MŚP, oraz pomagając klientom docenić wartość efektywnego korzystania z zasobów. Dzięki takiemu podejściu Europa będzie mogła prosperować w niskoemisyjnym świecie ograniczonych zasobów, jednocześnie zapobiegając degradacji środowiska, utracie bioróżnorodności i niezrównoważonemu wykorzystywaniu zasobów. Działania te zwiększą również spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu oznacza wzmocnienie pozycji obywateli poprzez zapewnienie wysokiego poziomu zatrudnienia, inwestowanie w kwalifikacje, zwalczanie ubóstwa oraz modernizowanie rynków pracy, systemów szkoleń i ochrony socjalnej, aby pomóc ludziom przewidywać zmiany i radzić sobie z nimi oraz móc budować spójne społeczeństwo. Aby poradzić sobie z problemami starzejącego się społeczeństwa i rosnącej światowej konkurencji, Europa musi wykorzystać potencjał swojej siły roboczej. Przyczyni się to do większego rozwoju i spójności społecznej.

Karta Lipska na rzecz zrównoważonego rozwoju miast europejskich²¹

Polityka zintegrowanego rozwoju miejskiego oznacza jednocześnie i sprawiedliwe uwzględnianie obaw i interesów związanych z rozwojem miejskim. Jest procesem, w ramach którego następuje koordynacja kluczowych obszarów polityki miejskiej z punktu widzenia przestrzeni, przedmiotu działania i czasu. Zalecono, aby miasta europejskie rozważyły opracowanie programów zintegrowanego rozwoju dla miasta, jako całości. W dokumencie

²⁰ Komunikat Komisji EUROPA 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Bruksela, 3.3.2010. KOM(2010) 2020.

²¹ Przyjęta z okazji nieformalnego spotkania ministrów w sprawie rozwoju miast i spójności terytorialnej w Lipsku, w dniach 24-25 maja 2007 r.

podkreślono, że jakość przestrzeni publicznych, miejskie krajobrazy stworzone przez człowieka, architektura oraz rozwój miejski są istotne z punktu widzenia warunków życia ludności miejskiej. Jako „miękkie czynniki lokalizacji” odgrywają ważną rolę w przyciąganiu przedsiębiorstw opartych na wiedzy, wykwalifikowanej i twórczej siły roboczej oraz turystyki. Do poprawy jakości życia, warunków lokalnych i środowiska może znacznie przyczynić się zrównoważony, dostępny i transport miejski posiadający skoordynowane połączenia z sieciami transportu regionalnego. Szczególną uwagę należy zwrócić na zarządzanie ruchem oraz łączenie różnych rodzajów transportu, z uwzględnieniem infrastruktury dla pieszych i rowerzystów. Infrastruktura techniczna, a szczególnie instalacje wodne, oczyszczalnie ścieków i inne sieci zaopatrzeniowe muszą zostać ulepszone, aby spełnić przyszłe wymogi w zakresie wysokiej jakości życia w mieście. Wskazano ponadto, że miasta muszą przyczyniać się do zapewniania i poprawy jakości życia mieszkańców oraz swojej atrakcyjności, jako lokalizacje dla przedsiębiorstw poprzez wykorzystanie zaawansowanych technologii informacyjnych i komunikacyjnych w dziedzinie edukacji, zatrudnienia, usług socjalnych, zdrowia, bezpieczeństwa i ochrony. Pełne wykorzystanie potencjału wiedzy danego miasta zależy od jakości edukacji przedszkolnej i szkolnej, możliwości przeniesienia w ramach systemów edukacyjnych i szkoleniowych, powiązań społecznych i kulturalnych, możliwości uczenia się przez całe życie, poziomu uniwersytetów i pozauniwersyteckich instytutów badawczych oraz związków między przemysłem, przedsiębiorstwami a społecznością naukową.

W dokumencie wskazano, że miasta stoją obecnie przed poważnymi wyzwaniami, zwłaszcza związanymi ze zmianą struktur społeczno-gospodarczych i globalizacją. Do problemów należą w szczególności m.in. wysokie bezrobocie i wykluczenie społeczne. Środki zapewniające stabilizację ekonomiczną dzielnic kryzysowych muszą, także uwzględniać wewnętrzne siły gospodarcze występujące w tych dzielnicach. Ważnym punktem wyjścia dla poprawy sytuacji dzielnic najuboższych jest ulepszenie systemów edukacji i szkoleń w społecznościach lokalnych w powiązaniu z aktywną polityką, dotyczącą dzieci i młodzieży. Wiele ubogich dzielnic doświadcza dodatkowych utrudnień z powodu niewystarczających połączeń transportowych oraz złego stanu środowiska, co jeszcze bardziej obniża ich atrakcyjność.

Agenda Terytorialna Unii Europejskiej 2020²²

W Agendzie Terytorialnej Unii Europejskiej 2020 w kierunku sprzyjającej społecznemu włączeniu, inteligentnej i zrównoważonej Europy zróżnicowanych regionów wskazano, że przy stanowieniu polityki przestrzennej na wszystkich szczeblach należy uwzględnić i problemy wskazane przez ministrów odpowiedzialnych za rozwój miast w Karcie Lipskiej na rzecz zrównoważonego rozwoju miast europejskich oraz w deklaracjach z Marsylii i Toledo w sprawie rozwoju miast. Popieramy wszystkie wysiłki na rzecz uczynienia miast siłą

²² Przyjęta na nieformalnym spotkaniu ministrów ds. planowania przestrzennego i rozwoju terytorialnego 19 maja 2011 r. w Gödöllő na Węgrzech.

napędową inteligentnego i zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu, jak również uczynienia ich atrakcyjnym miejscem zamieszkania, pracy, inwestowania i turystyki. Z tego względu zalecono stosowanie zintegrowanego i wielopoziomowego podejścia do rozwoju miast i polityki rewitalizacji. Współpraca miast i tworzenie połączeń między nimi może przyczynić się do długofalowego inteligentnego rozwoju regionów miejskich w różnej skali. O ile to konieczne, miasta powinny działać poza swoimi granicami administracyjnymi i koncentrować się na regionach funkcjonalnych, w tym na obszarach podmiejskich. W rozwoju różnego rodzaju obszarów wiejskich należy wziąć pod uwagę ich cechy specyficzne. Obszary wiejskie, peryferyjne i słabo zaludnione mogą wymagać poprawy dostępności, wsparcia przedsiębiorczości i tworzenia silnego potencjału lokalnego. W dokumencie podkreślono, że należy chronić wysoką wartość europejskich krajobrazów miejskich i wiejskich oraz rozwijać ich jakość. Wykorzystanie atutów obszarów o bogatym krajobrazie przyrodniczym i kulturowym może wymagać szczególnej troski. Uzupełnieniem ochrony może być tworzenie przyjaznych środowisku miejsc pracy oraz wzmocnienie funkcji rekreacyjnych. Kluczowe znaczenie ma lokalne, regionalne i ponadregionalne zarządzanie dziedzictwem kulturowym i przyrodniczym. Popieramy ochronę i rewitalizację dziedzictwa oraz korzystanie z niego w ramach terytorialnie zorientowanego podejścia. Istotny jest również wzrost poczucia tożsamości regionalnej i lokalnej poprzez wzmocnienie świadomości i odpowiedzialności społeczności lokalnych i regionalnych za ich wyjątkowe wartości środowiskowe, krajobrazowe, kulturowe i inne.

Deklaracja z Toledo ²³

W deklaracji zapisano, że kluczowe jest zarządzanie obszarami miejskimi w oparciu o strategię spójnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego osiągnięciu większej konkurencyjności gospodarczej, efektywności środowiskowej, spójności społecznej oraz wzmocnieniu postaw obywatelskich. Zdaniem sygnatariuszy, podejmując odpowiednie kroki, możliwy jest rozwój obszarów miejskich oparty na zasadach zintegrowanego, inteligentnego, zrównoważonego, spójnego rozwoju miast sprzyjającego włączeniu społecznemu, jako jedyna droga do osiągnięcia większej konkurencyjności gospodarczej, ekologicznej efektywności, spójności społecznej i postępu w zakresie spraw obywatelskich w miastach europejskich oraz zagwarantowania obywatelom odpowiedniej jakości życia i dobrobytu.

Deklaracja ta, nie jest konkretnym zobowiązaniem i ma dobrowolny charakter. Podkreślono przy tym, iż osiągnięcie zrównoważonego i inteligentnego rozwoju miast możliwe będzie między innymi dzięki ich rewitalizacji. Wyznaczone w niej zostają podstawowe cele miast. Jednym z ważniejszych postulatów było stwierdzenie, iż miasta mają wydatnie przyczynić się do zrealizowania Strategii Europa 2020, która zakłada właśnie zrównoważony, inteligentny i sprzyjający włączeniu społecznemu rozwój. Uznano, iż – by osiągnąć wyżej wspomniane cele – należy doprowadzić do połączenia sił wszystkich miast europejskich

²³ Przyjęta z okazji nieformalnego spotkania ministrów w sprawie rozwoju miast i spójności terytorialnej w Lipsku, w dniach 24-25 maja 2007 r.

i zaangażować je w działania, które będą odpowiednio dostosowane do założeń. Rewitalizacja, jako jeden z ważniejszych procesów dla rozwoju obszarów miejskich także powinna mieć charakter skoordynowany we wszystkich miastach. Ustalono też, iż niezbędnym przedsięwzięciem pozostaje wdrażanie założeń Karty Lipskiej zarówno na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym, jak i ogólnoeuropejskim. Dodatkowo należy położyć nacisk na badania i popularyzację wiedzy na temat miast oraz prowadzenie różnego typu studiów porównawczych, statystyk czy akcji promocyjnych miast.

3. Diagnoza czynników zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Zarys metodyki prac przedstawiono na poniższym schemacie:

Diagnoza stanu została przeprowadzona w trzech etapach. Najpierw przeanalizowano dokumenty strategiczne i planistyczne gminy, przeprowadzono analizę wskaźnikową zjawisk w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Wyniki analizy zostały poddane partycypacji społecznej. Na tej podstawie wyznaczono obszary w stanie kryzysowym i obszary zdegradowane, uwzględniając we wszystkich analizach potrzeby zgłaszane przez mieszkańców w ramach uspołecznienia procesu. W ostatnim etapie skoncentrowano się na wskazaniu obszaru rewitalizacji, istotnego z punktu widzenia rozwoju lokalnego gminy, charakteryzującego się niekorzystnymi zjawiskami zdiagnozowanymi w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej czy przestrzenno-funkcjonalnej i definiowanymi przez mieszkańców.

3.1. Wykorzystane źródła danych

Do opracowania diagnozy stanu Gminy Śmigiel, mającej na celu identyfikację potencjalnych obszarów gminy znajdujących się w stanie kryzysowym, wykorzystane zostały dane pozyskane z następujących źródeł:

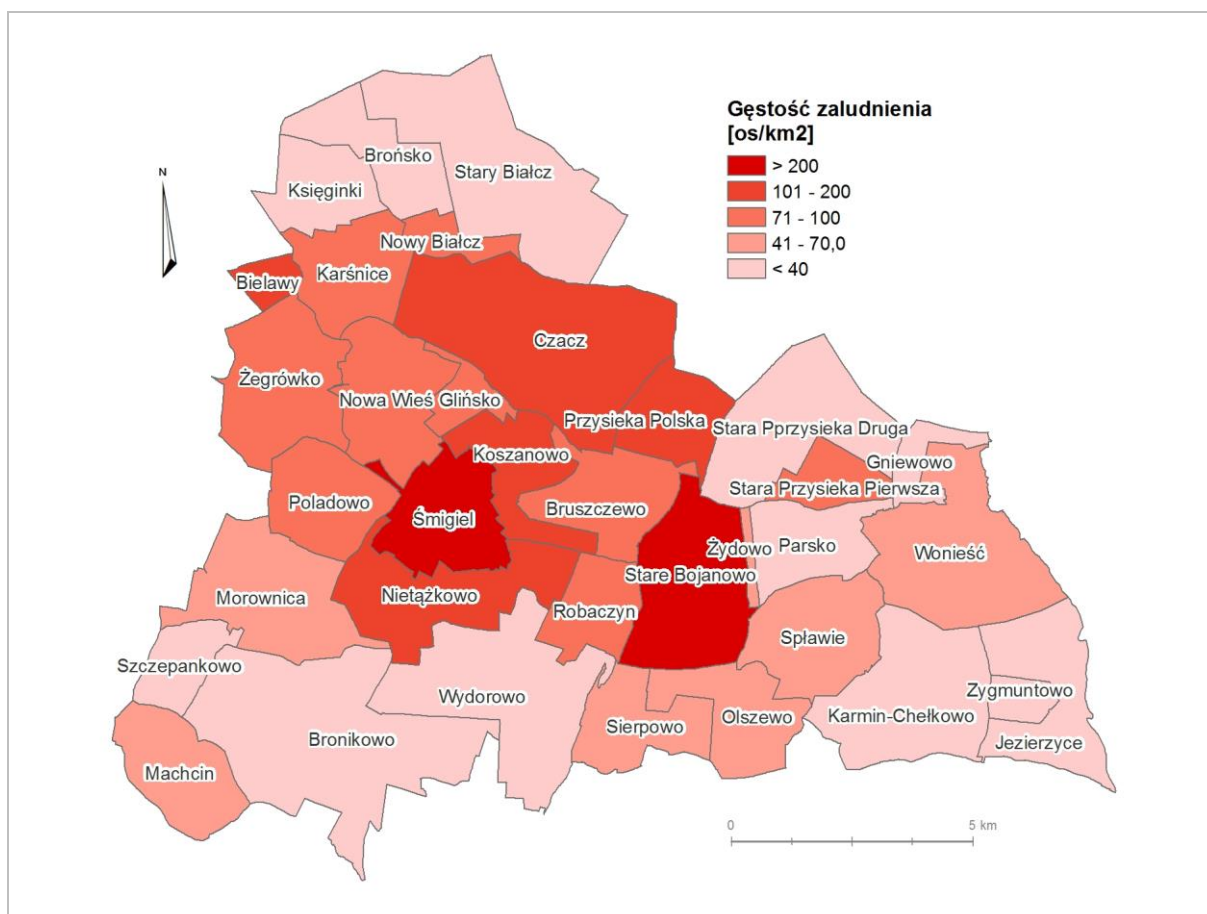
- Urząd Miejski Śmigła,
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Śmiglu,
- Powiatowy Urząd Pracy w Kościanie,
- Posterunek Policji w Śmiglu,

- Krajowy Rejestr Sądowy,
- Narodowy Instytut Dziedzictwa,
- Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków,
- Państwowa Komisja Wyborcza,
- Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego,
- wyniki partycypacji społecznej.

3.2. Porównywalne jednostki przestrzenne

Uzyskanie porównywalności wyników diagnozy wymaga przetwarzania danych w ramach możliwie podobnych do siebie jednostek przestrzennych. Do diagnozy stanu przyjęto jednostki urbanistyczne gminy, zgodnie ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Śmigiel”, przyjętym uchwałą Nr XL/421/09 Rady Miejskiej Śmigla z dnia 29 października 2009 r.

Mapa nr 1 Gęstość zaludnienia w jednostkach urbanistycznych Gminy Śmigiel

Opracowanie własne

Tabela nr 1 Jednostki urbanistyczne Gminy Śmigiel

Lp.	Nazwa	Symbol	liczba mieszkańców [os.]	powierzchnia [ha]
1	Bielawy	I	176	107
2	Bronikowo	II	508	1 491
3	Brońsko	III	118	411
4	Bruszczewo	IV	370	489
5	Czacz	V	1 458	1 409
6	Glińsko	VI	151	158
7	Gniewowo	VII	43	149
8	Jezierzyce	VIII	112	576
9	Karmin-Chełkowo	IX	315	840
10	Karśnice	X	389	462
11	Koszanowo	XI	700	406
12	Księginki	XII	42	364
13	Machcin	XIII	225	473
14	Morownica	XIV	450	735
15	Nietążkowo	XV	692	680
16	Nowa Wieś	XVI	410	566
17	Nowy Białcz	XVII	117	147
18	Olszewo	XVIII	226	456
19	Parsko	XIX	126	403
20	Poladowo	XX	384	465
21	Przysieka Polska	XXI	630	362
22	Robaczyn	XXII	303	322
23	Sierpowo	XXIII	262	412
24	Splawie	XXIV	294	574
25	Stara Przysieka Druga	XXV	260	775
26	Stara Przysieka Pierwsza	XXVI	193	227
27	Stare Bojanowo	XXVII	1 715	772
28	Stary Białcz	XXVIII	177	1 157
29	Szczepankowo	XXIX	78	249
30	Śmigiel	XXX	5 669	529
31	Wonieść	XXXI	588	937
32	Wydorowo	XXXII	214	1 018
33	Zygmuntowo	XXXIII	35	116
34	Żegrówko	XXXIV	485	682
35	Żydowo	XXXV	20	40

Źródło: Urząd Miejski Śmigla

3.3. Położenie Gminy

Gmina Śmigiel jest gminą miejsko-wiejską położoną w zachodniej części województwa wielkopolskiego, w powiecie kościańskim. Od północy graniczy z gminą Kamieniec, od północnego wschodu z gminą Kościan, od wschodu z gminą Krzywiń, od południa z gminami Lipno, Osieczna, Włoszakowice, natomiast od zachodu z gminami Przemęt oraz Wielichowo. Powierzchnia gminy wynosi 189,77 km², a liczba mieszkańców – 17 935 osób.

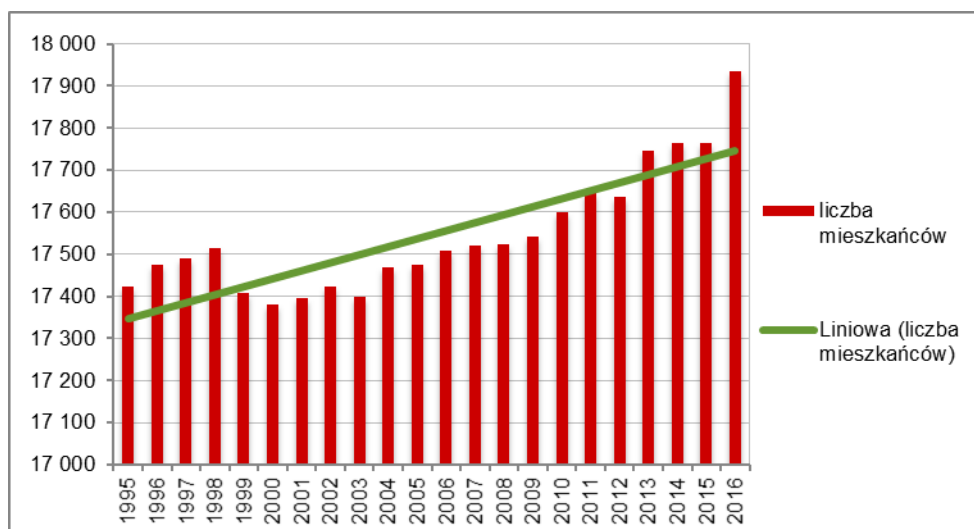
Pod względem administracyjnym gminę tworzy 45 miejscowości podstawowych, w tym miasto Śmigiel i 37 sołectw: Bielawy, Bronikowo, Brońsko, Bruszczewo, Chełkowo, Czacz, Czaczyk, Glińsko, Gniewowo, Jezierzycy, Karmin, Karśnice, Koszanowo, Księginki, Machcin, Morownica, Nietążkowo, Nowa Wieś, Nowe Szczepankowo, Nowy Białcz, Olszewo, Parsko, Poładowo, Przysieka Polska, Robaczyn, Sierpowo, Splawie, Stara Przysieka Druga, Stara Przysieka Pierwsza, Stare Bojanowo, Stary Białcz, Wonieść, Wydorowo, Zygmuntowo, Żegrowo, Żegrówko i Żydowo. Największą miejscowością gminy jest miasto Śmigiel, które pełni rolę administracyjną, usługową i przemysłową dla okolicznych miejscowości.

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa relacji Wrocław-Poznań i samochodowa droga krajowa nr 5 z Gdańska przez Poznań, Leszno do Pragi. Inne połączenia prowadzą do Krzywina, Grodziska Wlkp., Wolsztyna, Śremu i Wschowy.

3.4. Sytuacja demograficzna

W Gminie Śmigiel według stanu na 31.12.2016 r. zameldowanych było 17 935 osób. W latach 1995-2016 liczba mieszkańców gminy systematycznie wzrastała. Gmina Śmigiel należy do gmin zaludniających się.

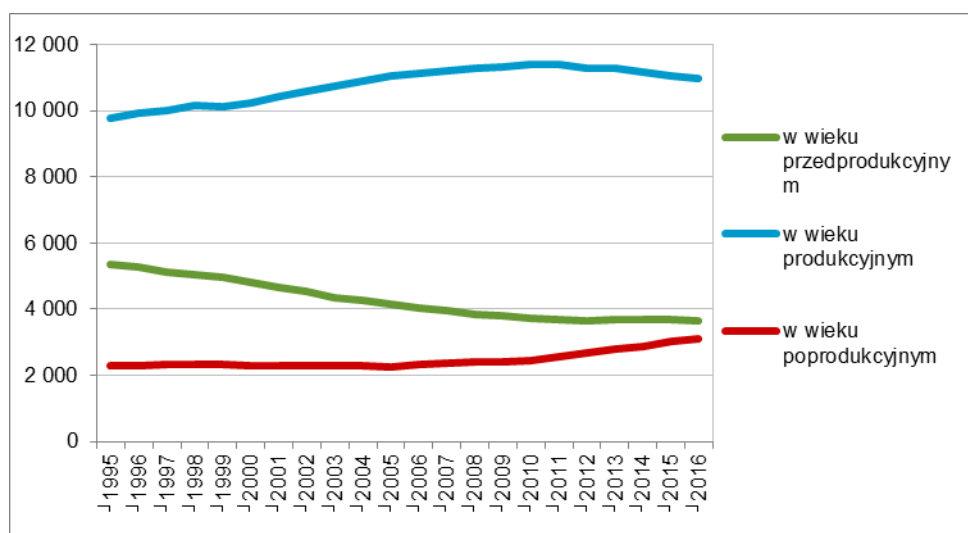
Wykres nr 1 Liczba ludności Gminy Śmigiel w latach 1995-2016

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Od 1995 r. maleje udział osób w wieku przedprodukcyjnym do 17 roku życia. Równocześnie od 2005 r. obserwowany jest niewielki wzrost wśród osób w wieku poprodukcyjnym. Udział osób w wieku produkcyjnym rósł do 2011 r., obecnie trend ten odwrócił się i liczba ludności w tej grupie maleje.

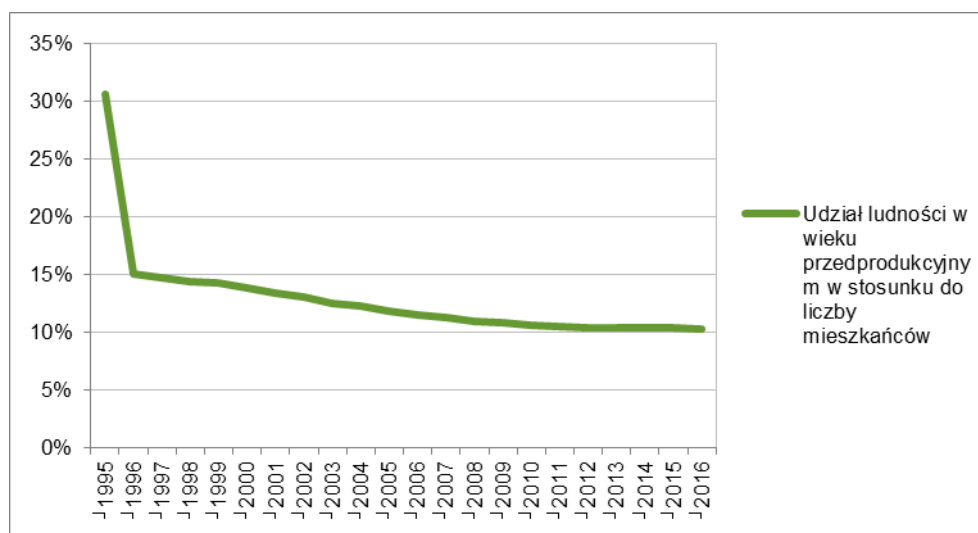
Wykres nr 2 Struktura wiekowa mieszkańców gminy

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Wiek przedprodukcyjny to wiek, w którym ludność nie osiągnęła jeszcze zdolności do pracy, tj. grupa wieku 0-17 lat. Wiek produkcyjny to okres zdolności do pracy, tj. dla mężczyzn grupa wieku 18-64 lata, dla kobiet - 18-59 lat, a wiek poprodukcyjny, w którym osoby zazwyczaj kończą pracę zawodową, tj. dla mężczyzn - 65 lat i więcej oraz dla kobiet - 60 lat i więcej. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym od 1995 r. systematycznie spada, osiągając poziom 10% w 2011 r.

Wykres nr 3 Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do liczby mieszkańców jednostek urbanistycznych w Gminie Śmigiel w latach 1995-2016

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Liczba osób młodych do 17 roku życia w przeliczeniu na 100 mieszkańców jest najniższa w jednostce Gniewowo. W 2016 r. wartości poniżej średniej zostały zaobserwowane w 16 spośród 35 jednostek gminy, tj.: Bielawy, Glińsko, Gniewowo, Karmin-Chełkowo, Księginki, Morownica, Nowy Białcz, Olszewo, Parsko, Poladowo, Przysieka Polska, Stare Bojanowo, Szczepankowo, Śmigiel, Wonieść oraz Żydowo. Największa liczba osób młodych w przeliczeniu na 100 mieszkańców zamieszkuje Nietążkowo.

Tabela nr 2 Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców jednostki (WS2)

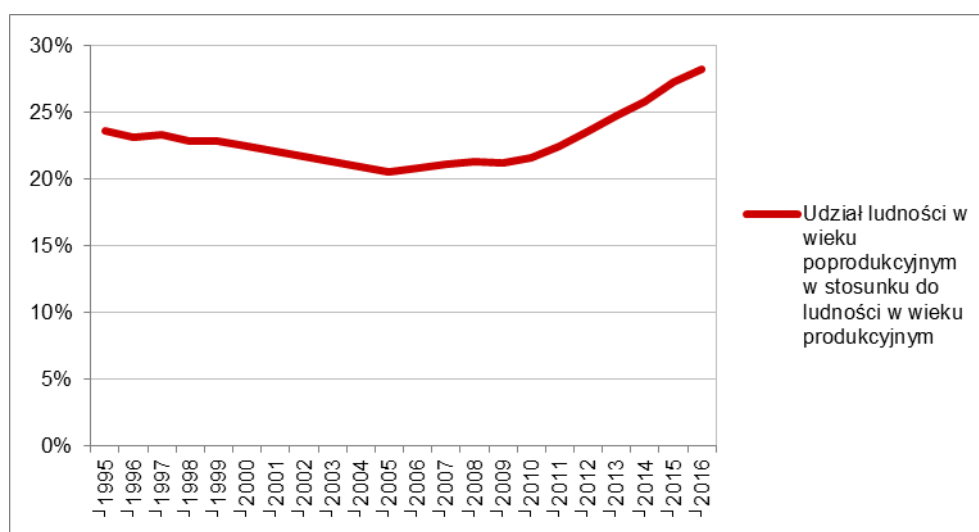
Nazwa jednostki urbanistycznej	2016
Bielawy	21,0
Bronikowo	24,8
Brońsko	24,6
Bruszczewo	22,7
Czacz	24,4
Glińsko	17,9
Gniewowo	16,3
Jezierzyce	22,3
Karmin-Chełkowo	20,3
Karśnice	22,1
Koszanowo	24,0
Księginki	21,4
Machcin	25,3
Morownica	20,4
Nietążkowo	29,6
Nowa Wieś	22,2
Nowy Białcz	17,9
Olszewo	19,9
Parsko	19,8
Poladowo	20,6
Przysieka Polska	20,2
Robaczyn	22,8
Sierpowo	24,4
Spławie	23,1
Stara Przysieka Druga	22,3
Stara Przysieka Pierwsza	22,8
Stare Bojanowo	20,0
Stary Białcz	22,6
Szczepankowo	20,5
Śmigiel	21,2
Wonieść	17,7
Wydorowo	23,4
Zygmuntowo	25,7

Nazwa jednostki urbanistycznej	2016
Żegrówko	24,9
Żydowo	20,0
średnia dla gminy	22,0

Źródło: Urząd Miejski Śmigła

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym stopniowo spadał do 2005 r., osiągając poziom 20,5%, a od tego okresu wzrasta do poziomu obserwowanego obecnie.

Wykres nr 4 Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Śmigiel w latach 1995-2016

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Najwięcej osób w wieku poprodukcyjnym zamieszkuje jednostkę Glińsko. Wartości powyżej średniej odnotowane zostały także, dla jednostek: Bielawy, Bronikowo, Brońsko, Gniewowo, Karmin-Chełkowo, Nowy Białcz, Przysieka Polska, Robaczyn, Stara Przysieka Pierwsza, Stare Bojanowo, Stary Białcz, Śmigiel, Wonieść oraz Zygmunto. Wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym może stanowić przeszkodę w rozwoju gminy, a jednocześnie wymaga podjęcia działań, mających na celu integrację mieszkańców i wsparcie dla osób starszych.

Tabela nr 3 Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym w poszczególnych jednostkach urbanistycznych gminy (WS1)

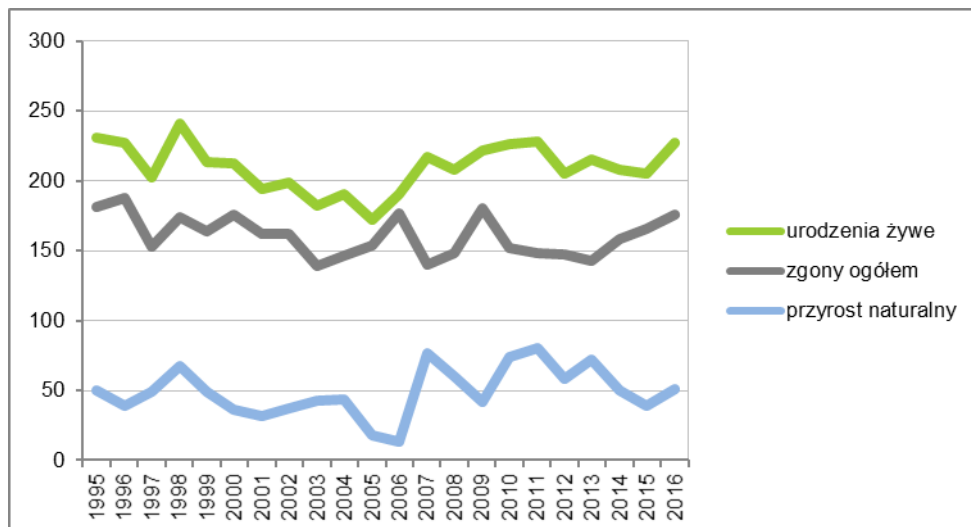
Nazwa jednostki urbanistycznej	2016
Bielawy	28,7%
Bronikowo	27,3%
Brońsko	30,9%
Bruszczewo	14,4%
Czacz	22,7%
Glińsko	34,8%
Gniewowo	28,6%

Nazwa jednostki urbanistycznej	2016
Jezierzyce	22,5%
Karmin-Chełkowo	30,1%
Karśnice	23,7%
Koszanowo	22,6%
Księginki	22,2%
Machcin	22,6%
Morownica	23,9%
Nietązkowo	22,7%
Nowa Wieś	19,0%
Nowy Białcz	33,3%
Olszewo	21,5%
Parsko	16,1%
Poladowo	18,7%
Przysieka Polska	27,3%
Robaczyn	28,6%
Sierpowo	20,0%
Spławie	24,9%
Stara Przysieka Druga	22,4%
Stara Przysieka Pierwsza	27,4%
Stare Bojanowo	28,2%
Stary Białcz	26,9%
Szczepankowo	21,6%
Śmigiel	27,4%
Wonieść	28,0%
Wydorowo	18,0%
Zygmuntowo	30,0%
Żegrówko	18,6%
Żydowo	6,7%
średnia dla gminy	25,2%

Źródło: Urząd Miejski Śmigla

W gminie odnotowuje się ujemne saldo migracji wewnętrznej i zagranicznej, które uwzględnia liczbę osób, zmieniających miejsce zameldowania. Oznacza to, że więcej osób wymeldowuje się, niż przybywa na teren gminy. W strukturze demograficznej Gminy Śmigiel nieznacznie przeważają kobiety. Współczynnik feminizacji, określający wzajemne relacje między liczbą kobiet i mężczyzn, tj. liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn, w latach 2002-2014 przyjmował wartości od 101 do 103, aby w 2016 r. osiągnąć wartość 102, z tego 104 dla części miejskiej gminy, a 100 dla części wiejskiej. Od 1995 r. przyrost naturalny w ostatnich latach osiągał wartości dodatnie. W 2016 r. przyrost naturalny wyniósł +51 osób.

Wykres nr 5 Przyrost naturalny w latach 1995-2016

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Przedstawione powyżej zjawiska oraz zmiany struktury demograficznej powodują, że istnieje **konieczność planowania i kształtowania polityki w obszarze aktywności społecznej osób starszych**.

3.5. Bezrobocie

Brak zatrudnienia albo wykonywania pracy zarobkowej, zwłaszcza w perspektywie długoterminowej może być przyczyną problemów na płaszczyźnie ekonomicznej, ale także prowadzić do szeregu negatywnych zjawisk prowadzących do degradacji społecznej. Do tego rodzaju zjawisk można zaliczyć utrwalanie niekorzystnych wzorców postaw społecznych, tj. bierność, bezczynność czy bezradność i dziedziczenie ich przez kolejne pokolenia. Brak pracy może, także prowadzić do wzrostu przestępczości na danym terenie, albo rodzić innego rodzaju negatywne czy patologiczne zachowania, tj. niewywiązywanie się z obowiązków rodzicielskich, zaniedbanie kwestii edukacji dzieci i młodzieży.²⁴

W statystyce urzędów pracy osobą bezrobotną jest osoba niezatrudniona i niewykonywująca innej pracy zarobkowej, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia, zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukująca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, natomiast stopa bezrobocia jest to procentowy udział bezrobotnych (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności aktywnej zawodowo (ogółem lub danej grupy).²⁵

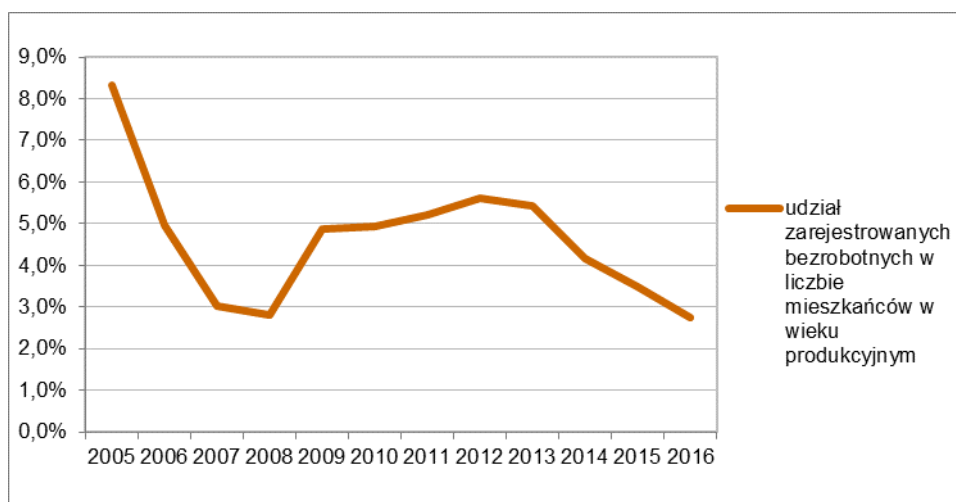
²⁴ Demograficzne i społeczne uwarunkowania rewitalizacji miast w Polsce, praca pod red. Andrzeja Zborowskiego, Instytut Rozwoju Miast, tom 5, Kraków, 2009.

²⁵ Zasady metodyczne statystyki rynku pracy i wynagrodzeń, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2008 [dostępne: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/zasady-metodyczne-rocznik-pracy/zasady-metodyczne-statystyki-ryнку-pracy-i-wynagrodzen,1,1.html>]

Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym (WS3)

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego od 2005 do 2008 r. udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym spadał, następnie w latach 2008-2012 wzrastał, osiągając poziom 5,6%, by ponownie spaść do wartości 2,7% w 2016 r.

Wykres nr 6 Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie mieszkańców Gminy Śmigiel w wieku produkcyjnym w latach 2005-2016

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Na koniec grudnia 2016 r. liczba osób bezrobotnych z terenu gminy Śmigiel zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kościanie wynosiła 288 osób. 63% spośród zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły kobiety. Osoby młode do 24 r.ż. to 14% bezrobotnych, a kolejna grupa, tj. osoby pomiędzy 25 a 34 r.ż. to kolejne 32% bezrobotnych. Osoby starsze powyżej 55 r.ż. stanowią 17% bezrobotnych. Pod względem poziomu wykształcenia, 19% bezrobotnych posiada wykształcenie gimnazjalne i poniżej, a kolejne 38% - zasadnicze zawodowe.

Tabela nr 4 Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym w jednostkach urbanistycznych Gminy Śmigiel w 2016 roku (WS3)

Nazwa jednostki urbanistycznej	2016
Bielawy	1,9%
Bronikowo	0,7%
Brońsko	2,9%
Bruszczewo	1,2%
Czacz	2,9%
Glińsko	2,2%
Gniewowo	3,6%
Jezierzyce	1,4%

Nazwa jednostki urbanistycznej	2016
Karmin-Chełkowo	1,6%
Karśnice	2,4%
Koszanowo	2,3%
Księginki	7,4%
Machcin	2,2%
Morownica	2,1%
Nietążkowo	1,8%
Nowa Wieś	1,5%
Nowy Białcz	1,4%
Olszewo	1,3%
Parsko	2,3%
Poladowo	1,6%
Przysieka Polska	3,3%
Robaczyn	2,7%
Sierpowo	1,8%
Splawie	2,2%
Stara Przysieka Druga	4,2%
Stara Przysieka Pierwsza	2,6%
Stare Bojanowo	3,0%
Stary Białcz	3,7%
Szczepankowo	0,0%
Śmigiel	2,9%
Wonieść	3,2%
Wydorowo	2,2%
Zygmuntowo	0,0%
Żegrówko	3,3%
Żydowo	0,0%
średnia dla gminy	2,6%

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Kościanie

Udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym jest największy dla Księginek, zaś najniższy dla Żydowa.

Odsetek osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych

Istotne znaczenie w diagnozie społecznej sytuacji gminy posiada poziom natężenia i przestrzennej koncentracji wskaźnika, ukazującego odsetek osób długotrwale pozostających bez pracy. Długotrwale bezrobotny to bezrobotny, pozostający w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych.²⁶

²⁶ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, Dz.U. 2004 r., Nr 99, poz.

Tabela nr 5 Odsetek długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych w jednostkach urbanistycznych Gminy Śmigiel w 2016 roku

Nazwa jednostki urbanistycznej	2016
Bielawy	0,0%
Bronikowo	50,0%
Brońsko	0,0%
Bruszczewo	66,7%
Czacz	26,9%
Glińsko	50,0%
Gniewowo	100,0%
Jezierzyce	0,0%
Karmin-Chełkowo	33,3%
Karśnice	66,7%
Koszanowo	30,0%
Księginki	0,0%
Machcin	33,3%
Morownica	16,7%
Nietążkowo	14,3%
Nowa Wieś	25,0%
Nowy Białcz	0,0%
Olszewo	50,0%
Parsko	50,0%
Poladowo	75,0%
Przysieka Polska	38,5%
Robaczyn	60,0%
Sierpowo	0,0%
Splawie	50,0%
Stara Przysieka Druga	57,1%
Stara Przysieka Pierwsza	0,0%
Stare Bojanowo	40,6%
Stary Białcz	0,0%
Szczepankowo	0,0%
Śmigiel	37,9%
Wonieść	50,0%
Wydorowo	33,3%
Zygmuntowo	0,0%
Żegrówko	60,0%
Żydowo	0,0%
średnia dla gminy	37,5%

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Kościanie

Dodatkowo faktem niepokojącym w gminie Śmigiel jest występujące na terenie gminy **zjawisko pozostawania przez ponad rok bez pracy** prawie 40% zarejestrowanych bezrobotnych. Na ogół są to osoby z małymi szansami na znalezienie zatrudnienia na obecnym rynku pracy, bez odpowiedniego wykształcenia czy przekwalifikowania. Najwyższy wskaźnik udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych odnotowano dla Gniewowa, gdzie wszyscy zarejestrowani bezrobotni pozostają bez pracy dłużej niż rok. Aktywizacja osób długotrwale bezrobotnych wymaga podjęcia szeregu działań i jest przedsięwzięciem bardzo skomplikowanym, gdyż brak doświadczenia zawodowego jest istotnym czynnikiem utrudniającym znalezienie zatrudnienia bądź podjęcia pracy zarobkowej. Pomoc w aktywizacji zawodowej mieszkańców oferuje Gminne Centrum Informacji, działające przy Centrum Kultury w Śmiglu. Udostępnia informacje o ofertach pracy w kraju i zagranicą, pomaga mieszkańcom w redagowaniu dokumentów aplikacyjnych, udziela informacji o warunkach tworzenia nowych podmiotów gospodarczych. Ponadto pracownicy Centrum wspierają w zakresie pozyskiwania środków na finansowanie rozpoczętej działalności gospodarczej, udzielają konsultacji w zakresie prawa pracy, gospodarczego, podatków i ubezpieczeń społecznych. Osoby wymagające poszerzenia kwalifikacji mają dostęp do informacji o szkołach, kursach, warsztatach i szkoleniach. Centrum jest również organizatorem niektórych szkoleń.

3.6. Ubóstwo

Ubóstwo to pojęcie, które z jednej strony określa warunki życia jednostki, a z drugiej strony wskazuje na nierówności i sprzeczności występujące w społeczeństwie. Jest zjawiskiem wielowymiarowym, a dla polityki społecznej podstawowe znaczenie mają informacje dotyczące zasięgu ubóstwa ekonomicznego.²⁷ Czynnikiem istotnie decydującym o sytuacji materialnej jednostki i jej rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy. Ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne i rodziny osób bezrobotnych.

Zasięg ubóstwa jest zróżnicowany w zależności od grupy społeczno-ekonomicznej, określanej na podstawie przeważającego źródła dochodów. W najtrudniejszej sytuacji znajdowały się osoby żyjące w gospodarstwach domowych utrzymujących się z tzw. innych niezarobkowych źródeł, w tym przede wszystkim w gospodarstwach, których podstawę utrzymania stanowiły świadczenia społeczne inne, niż renty i emerytury. Obniżaniu się stopy życiowej sprzyja, także wykonywanie nisko płatnej pracy, a dotyczy to głównie osób o niskim poziomie wykształcenia, pracujących na stanowiskach robotniczych. Wykształcenie jest jednym z najważniejszych czynników różnicujących zagrożenie ubóstwem.²⁸

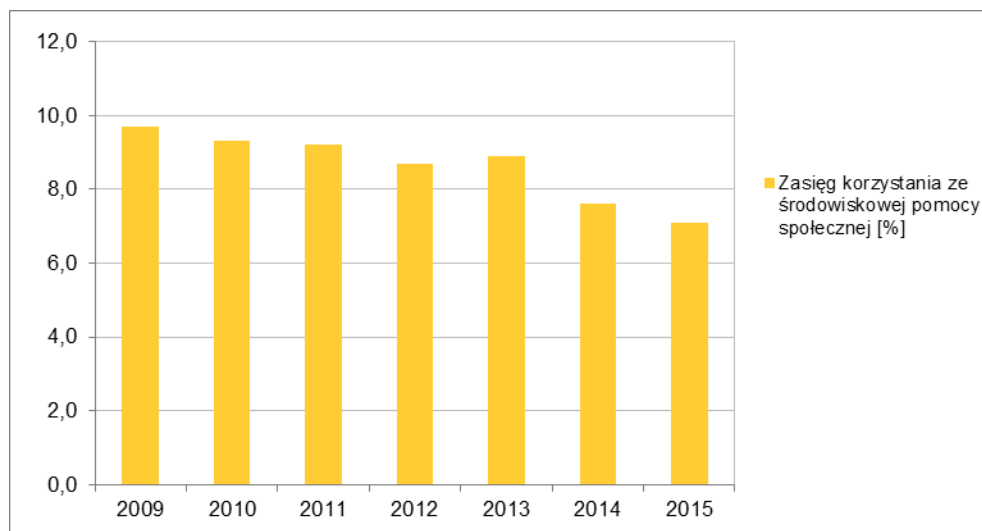
²⁷ Ubóstwo w Polsce w latach 2013 i 2014, 2015, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa [dostępne: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoeczna/ubostwo-w-polsce-w-latach-2013-i-2014,1,6.html>]

²⁸ Tamże

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej

Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej to udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem. W latach 2009-2011 obserwowany jest nieznaczny spadek wartości wskaźnika, a w kolejnych - wartości wskaźnika utrzymują się na podobnym poziomie.

Wykres nr 7 Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej mieszkańców w latach 2009-2015

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Rodziny borykające się z problemami zagrażającymi ich prawidłowemu funkcjonowaniu korzystają ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej. Według danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Śmiglu w 2016 r. z pomocy świadczonej przez ośrodek skorzystały 774 osoby. Ponadto w ramach gminnego systemu pomocy niektóre zadania wykonuje Urząd Miejski Śmigła lub Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Do pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem włączają się parafie rzymsko-katolickie oraz organizacje pozarządowe. Głównym powodem udzielania świadczeń pomocy społecznej jest długotrwała i ciężka choroba (25%), następnie ubóstwo (21%) i niepełnosprawność (20%). 10% spośród wszystkich objętych wsparciem ośrodka pomocy społecznej korzysta z zasiłków stałych.

Tabela nr 6 Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2016 roku (WS5)

Nazwa jednostki urbanistycznej	2016
Bielawy	5,1
Bronikowo	3,5
Brońsko	4,2
Bruszczewo	0,5
Czacz	3,5
Glińsko	1,3
Gniewowo	4,7

Nazwa jednostki urbanistycznej	2016
Jezierzyce	0,9
Karmin-Chełkowo	3,5
Karśnice	3,9
Koszanowo	3,4
Księginki	0,0
Machcin	0,9
Morownica	0,7
Nietążkowo	2,6
Nowa Wieś	1,5
Nowy Białcz	2,6
Olszewo	3,1
Parsko	4,8
Poladowo	2,9
Przysieka Polska	5,1
Robaczyn	0,7
Sierpowo	7,3
Spławie	0,7
Stara Przysieka Druga	1,9
Stara Przysieka Pierwsza	3,1
Stare Bojanowo	2,9
Stary Białcz	7,3
Szczepankowo	0,0
Śmigiel	6,7
Wonieść	5,1
Wydorowo	4,7
Zygmuntowo	0,0
Żegrówko	6,4
Żydowo	0,0
średnia dla gminy	4,3

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Śmiglu

Najwyższą liczbą osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób według miejsca zamieszkania charakteryzują się jednostki: Bielawy, Gniewowo, Parsko, Przysieka Polska, Sierpowo, Stary Białcz, Śmigiel, Wonieść, Wydorowo i Żegrówko, zaś najmniejszą Księginki i Zygmuntowo, gdzie żaden z mieszkańców nie korzysta ze świadczeń pomocy społecznej. Około 17% rodzin korzystających z pomocy społecznej to rodziny wielodzietne. Poprawiła się sytuacja przeciętnej rodziny niepełnej, ale o 23% wzrosła liczba rodzin emerytów i rencistów objętych pomocą. Na podobnym poziomie z pomocy korzystają osoby samotnie gospodarujące. Wobec powyższego istnieje konieczność **wsparcia mieszkańców gminy zagrożonych wykluczeniem społecznym** w zakresie pokonywania bieżących problemów osobistych, rodzinnych, nabywaniu i doskonaleniu umiejętności społecznych osób i rodzin. Gmina Śmigiel od 2007 r. jest organizatorem prac

społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku, korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej. Dzięki współpracy gminnych jednostek – Ośrodka Pomocy Społecznej i zakładu Gospodarki Komunalnej osoby pozostające bez pracy mają możliwość wypracowania świadczeń pieniężnych.

3.7. Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwo mieszkańcom Gminy zapewniają funkcjonariusze Komendy Powiatowej Policji w Kościanie, Posterunek Policji w Śmiglu, realizujący ustawowe zadania Policji w zakresie utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie powiatu kościańskiego. Dodatkowo na terenie Gminy Śmigiel z Policją ściśle współpracuje dwóch strażników miejskich. Według danych Komendy Powiatowej Policji w Kościanie w 2016 r. na terenie gminy popełnionych zostało 78 przestępstw, a w 2015 r. – 177. Najbardziej dokuczliwą dla społeczności lokalnej kategorię przestępstw stanowią przestępstwa pospolite, tj. kradzież i włamanie.

Tabela nr 7 Liczba przestępstw w przeliczeniu na 100 osób w 2016 r. (WS6)

Nazwa jednostki urbanistycznej	2016
Bielawy	0,57
Bronikowo	0,20
Brońsko	0,00
Bruszczewo	0,27
Czacz	0,41
Glińsko	1,32
Gniewowo	0,00
Jezierzyce	0,00
Karmin-Chełkowo	0,32
Karśnice	0,00
Koszanowo	0,43
Księżinki	0,00
Machcin	0,00
Morownica	0,44
Nietązkowo	0,43
Nowa Wieś	0,00
Nowy Białcz	0,85
Olszewo	0,44
Parsko	0,00
Poladowo	0,52
Przysieka Polska	0,32

Nazwa jednostki urbanistycznej	2016
Robaczyn	0,00
Sierpowo	0,00
Splawie	0,00
Stara Przysieka Druga	0,77
Stara Przysieka Pierwsza	0,52
Stare Bojanowo	0,47
Stary Białcz	0,56
Szczepankowo	0,00
Śmigiel	0,58
Wonieść	0,34
Wydorowo	1,40
Zygmunto	0,00
Żegrówko	0,41
Żydowo	0,00
średnia dla gminy	0,43

Źródło: Posterunek Policji w Śmiglu

Najwięcej przestępstw w przeliczeniu na 100 osób popełniono w 2016 r. w jednostce Wydorowo. Wartościami powyżej średniej charakteryzują się również jednostki: Bielawy, Glińsko, Morownica, Nowy Białcz, Olszewo, Poładowo, Stara Przysieka Druga, Stara Przysieka Pierwsza, Stare Bojanowo, Stary Białcz, Śmigiel oraz Wydorowo.

3.8. Edukacja

Edukacja jest istotnym elementem, determinującym rozwój osobisty jednostek, a jednocześnie wpływającym istotnie na późniejsze zachowania i możliwości na rynku pracy, decyduje o statusie społecznym, a brak wykształcenia może być przyczyną marginalizacji na różnych płaszczyznach społecznych. Interpretowanie wyników egzaminacyjnych w odniesieniu do wyników populacji umożliwia metoda analizy tendencji rozwojowej szkoły przygotowywana przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Poznaniu²⁹. Obiektywizowane w ten sposób średnie wyniki punktowe szkoły z kolejnych lat umieszczono na jednym wykresie. Powstała na ich podstawie linia trendu określa tendencję rozwojową szkoły. Szkoły zarówno o niskich wynikach, jak i wysokich mogą potwierdzić tą metodą swoje sukcesy edukacyjne oraz monitorować organizację oraz skuteczność pracy dydaktycznej. W ramach **analizy tendencji rozwojowej szkół** przez OKE w Poznaniu określono następujące tendencje rozwojowe dla szkół w Gminie Śmigiel:

²⁹ <https://www.oke.poznan.pl/cms,241,komunikowaniewynikowsprawdzianuiegzaminugimnazjalnegotendencjarozwojowaszkozydoroku2008.htm>

- malejąca dla Szkoły Podstawowej im. Konstytucji 3 Maja w Śmiglu,
- malejąca dla Gimnazjum im. Konstytucji 3 Maja w Śmiglu,
- malejąca dla Zespołu Szkół w Starej Przysiece Drugiej,
- malejąca dla Zespołu Szkół w Czaczu,
- malejąca dla Zespołu Szkół w Starym Bojanowie,
- malejąca dla Zespołu Szkół w Bronikowie.

Wobec powyższego istnieje potrzeba prowadzenia **dodatkowych zajęć dla uczniów**, aby tendencje rozwojowe szkół były rosnące oraz w miarę możliwości dążyć do uzyskiwania dodatnich wyników standaryzowanych. Rozbudowana sieć jednostek w Gminie Śmigiel sprawia, że dzieci uczęszczają do szkół w niedalekiej odległości od miejsca zamieszkania. Nadal jednak, ze względu na miejsko-wiejski charakter gminy, część dzieci jest do szkół dowożona. Zajęcia we wszystkich szkołach odbywają się w systemie jednozmianowym.

3.9. Aktywność społeczna

Aktywność społeczna to wszystkie unormowane społecznie działania jednostek, wykonywane w ramach określonych ról społecznych.³⁰ Działalność organizacji pozarządowych, a także udział w wyborach władz lokalnych może stanowić miernik zaangażowania w sprawy wspólne, a przez to przejaw zainteresowania problemami, które wykraczają poza sferę osobistą i rodzinną.

Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób (WS7)

Aktywność mieszkańców przejawia się w działalności organizacji pozarządowych, tj. ochotnicze straże pożarne, kluby sportowe, stowarzyszenia społeczno-kulturalne, koła gospodyń wiejskich. Odgrywają ważną rolę nie tylko w konsolidacji lokalnej społeczności, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów. Do rejestru Stowarzyszeń Krajowego Rejestru Sądowego wpisanych zostało 53 organizacji pozarządowych działających w Gminie Śmigiel.

³⁰ Definicja za encyklopedią PWN.

Tabela nr 8 Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób (WS7)

Nazwa jednostki urbanistycznej	2016
Bielawy	0,00
Bronikowo	0,39
Brońsko	0,00
Bruszczewo	0,27
Czacz	0,34
Glińsko	0,66
Gniewowo	0,00
Jezierzyce	0,00
Karmin-Chełkowo	0,63
Karśnice	0,77
Koszanowo	0,00
Księżynki	0,00
Machcin	0,89
Morownica	0,44
Nietążkowo	0,58
Nowa Wieś	0,49
Nowy Białcz	0,85
Olszewo	0,44
Parsko	0,00
Poladowo	0,26
Przysieka Polska	0,00
Robaczyn	0,33
Sierpowo	0,38
Splawie	0,68
Stara Przysieka Druga	0,00
Stara Przysieka Pierwsza	0,00
Stare Bojanowo	0,17
Stary Białcz	0,00
Szczepankowo	1,28
Śmigiel	0,25
Wonieść	0,17
Wydorowo	0,00
Zygmuntowo	0,00
Żegrówko	0,62
Żydowo	0,00
średnia dla gminy	0,30

Źródło: Rejestr Stowarzyszeń Krajowego Rejestru Sądowego

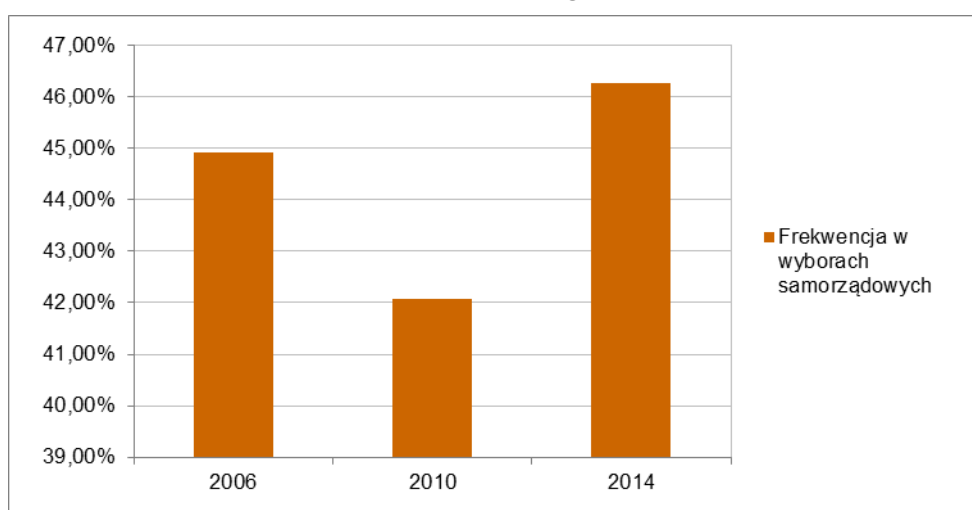
Największa liczba organizacji samorządowych w przeliczeniu na 100 osób jest w jednostce Szczepankowo. W jednostkach: Bielawy, Brońsko, Bruszczewo, Gniewowo,

Jezierzyce, Koszanowo, Księginki, Parsko, Poladowo, Przysieka Polska, Stara Przysieka Druga, Stara Przysieka Pierwsza, Stare Bojanowo, Stary Białcz, Śmigiel, Wonieść, Wydorowo, Zygmuntowo oraz Żydowo liczba organizacji w przeliczeniu na 100 mieszkańców jest niższa niż średnia dla Gminy, która wynosi 0,30.

Frekwencja w wyborach samorządowych w 2014 r.

Istotnym aspektem aktywności społecznej mieszkańców jest także frekwencja wyborcza w wyborach lokalnych. W 2006 r. wyniosła ona prawie 45%, w 2010 r. była niższa o prawie 3 punkty procentowe, a w kolejnych wyborach wynosiła 46,27%.

Wykres nr 8 Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych w latach 2006-2014 w Gminie Śmigiel

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza

Frekwencja wyborcza w gminie jest niższa, niż w skali województwa czy powiatu. Może to świadczyć o niewielkim zainteresowaniu mieszkańców sprawami lokalnymi, jednocześnie zwracali oni uwagę w ramach partycypacji społecznej na konieczności podejmowania **działań na rzecz aktywizacji lokalnej społeczności**. Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych w poszczególnych obwodach wyborczych wynosiła od 31,51% w jednostkach Gniewowo, Jezierzyce, Karmin-Chełkowo, Wonieść i Zygmuntowo do 71,98% w jednostce Robaczyn.

Tabela nr 9 Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych w 2014 r. w poszczególnych jednostkach urbanistycznych (WS8)

Nazwa jednostki urbanistycznej	2016
Bielawy	47,1%
Bronikowo	47,0%
Brońsko	51,4%
Bruszczewo	50,5%
Czacz	49,8%
Glińsko	49,8%

Nazwa jednostki urbanistycznej	2016
Gniewowo	31,5%
Jezierzyce	31,5%
Karmin-Chełkowo	31,5%
Karśnice	50,5%
Koszanowo	50,8%
Księginki	51,4%
Machcin	39,6%
Morownica	54,4%
Nietążkowo	41,2%
Nowa Wieś	59,4%
Nowy Białcz	51,4%
Olszewo	42,1%
Parsko	43,4%
Poladowo	47,4%
Przysieka Polska	40,9%
Robaczyn	72,0%
Sierpowo	42,1%
Splawie	43,4%
Stara Przysieka Druga	40,9%
Stara Przysieka Pierwsza	40,9%
Stare Bojanowo	42,4%
Stary Białcz	51,4%
Szczepankowo	54,4%
Śmigiel	51,1%
Wonieść	31,5%
Wydorowo	42,1%
Zygmuntowo	31,5%
Żegrówko	47,1%
Żydowo	43,4%
średnia dla gminy	46,3%

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza

3.10. Identyfikacja obszarów w stanie kryzysowym pod względem występowania negatywnych zjawisk społecznych

Jako obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym pod względem występowania negatywnych zjawisk społecznych można uznać taki, w którym nastąpiła koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

Tabela nr 10 Zestawienie wskaźników wykorzystanych do diagnozy stanu w sferze społecznej

Symbol	Nazwa wskaźnika
WS1	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym
WS2	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców
WS3	Udział osób bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem
WS4	Odsetek długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych
WS5	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców
WS6	Liczba popełnionych przestępstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców
WS7	Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób
WS8	Frekwencja w wyborach samorządowych w 2014 r.

Każdy wskaźnik podlegał analizie w poszczególnych jednostkach urbanistycznych gminy. Jako sytuację kryzysową traktowano taką, w której wartość wskaźnika w danej jednostce urbanistycznej była wyższa od średniej dla wskaźników WS1, WS3, WS4, WS5 i WS6 oraz niższa od średniej dla wskaźników WS2, WS7 i WS8.

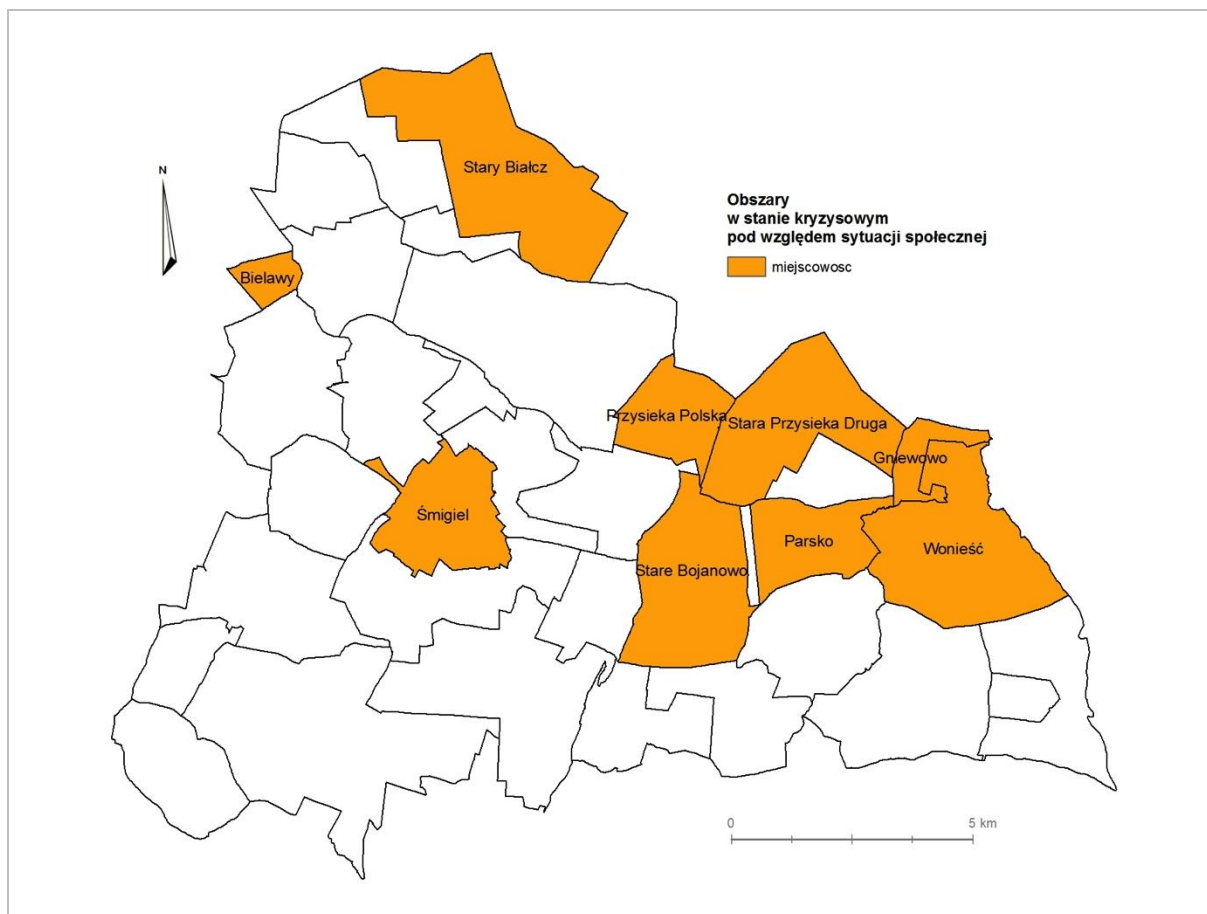
Tabela nr 11 Wartości wskaźników, charakteryzujących sferę społeczną Gminy Śmigiel

Jednostka urbanistyczna	Symbol	WS1	WS2	WS3	WS4	WS5	WS6	WS7	WS8
Bielawy	I	28,7%	21,0	1,9%	0,0%	5,1	0,57	0,00	47,1%
Bronikowo	II	27,3%	24,8	0,7%	50,0%	3,5	0,20	0,39	47,0%
Brońsko	III	30,9%	24,6	2,9%	0,0%	4,2	0,00	0,00	51,4%
Bruszczewo	IV	14,4%	22,7	1,2%	66,7%	0,5	0,27	0,27	50,5%
Czacz	V	22,7%	24,4	2,9%	26,9%	3,5	0,41	0,34	49,8%
Glińsko	VI	34,8%	17,9	2,2%	50,0%	1,3	1,32	0,66	49,8%
Gniewowo	VII	28,6%	16,3	3,6%	100,0%	4,7	0,00	0,00	31,5%
Jezierzyce	VIII	22,5%	22,3	1,4%	0,0%	0,9	0,00	0,00	31,5%
Karmin-Chełkowo	IX	30,1%	20,3	1,6%	33,3%	3,5	0,32	0,63	31,5%
Karśnice	X	23,7%	22,1	2,4%	66,7%	3,9	0,00	0,77	50,5%

Jednostka urbanistyczna	Symbol	WS1	WS2	WS3	WS4	WS5	WS6	WS7	WS8
Koszanowo	XI	22,6%	24,0	2,3%	30,0%	3,4	0,43	0,00	50,8%
Księżynki	XII	22,2%	21,4	7,4%	0,0%	0,0	0,00	0,00	51,4%
Machcin	XIII	22,6%	25,3	2,2%	33,3%	0,9	0,00	0,89	39,6%
Morownica	XIV	23,9%	20,4	2,1%	16,7%	0,7	0,44	0,44	54,4%
Nietążkowo	XV	22,7%	29,6	1,8%	14,3%	2,6	0,43	0,58	41,2%
Nowa Wieś	XVI	19,0%	22,2	1,5%	25,0%	1,5	0,00	0,49	59,4%
Nowy Białcz	XVII	33,3%	17,9	1,4%	0,0%	2,6	0,85	0,85	51,4%
Olszewo	XVIII	21,5%	19,9	1,3%	50,0%	3,1	0,44	0,44	42,1%
Parsko	XIX	16,1%	19,8	2,3%	50,0%	4,8	0,00	0,00	43,4%
Poladowo	XX	18,7%	20,6	1,6%	75,0%	2,9	0,52	0,26	47,4%
Przysieka Polska	XXI	27,3%	20,2	3,3%	38,5%	5,1	0,32	0,00	40,9%
Robaczyn	XXII	28,6%	22,8	2,7%	60,0%	0,7	0,00	0,33	72,0%
Sierpowo	XXIII	20,0%	24,4	1,8%	0,0%	7,3	0,00	0,38	42,1%
Splawie	XXIV	24,9%	23,1	2,2%	50,0%	0,7	0,00	0,68	43,4%
Stara Przysieka Druga	XXV	22,4%	22,3	4,2%	57,1%	1,9	0,77	0,00	40,9%
Stara Przysieka Pierwsza	XXVI	27,4%	22,8	2,6%	0,0%	3,1	0,52	0,00	40,9%
Stare Bojanowo	XXVII	28,2%	20,0	3,0%	40,6%	2,9	0,47	0,17	42,4%
Stary Białcz	XXVIII	26,9%	22,6	3,7%	0,0%	7,3	0,56	0,00	51,4%
Szczepankowo	XXIX	21,6%	20,5	0,0%	0,0%	0,0	0,00	1,28	54,4%
Śmigiel	XXX	27,4%	21,2	2,9%	37,9%	6,7	0,58	0,25	51,1%
Wonieść	XXXI	28,0%	17,7	3,2%	50,0%	5,1	0,34	0,17	31,5%
Wydorowo	XXXII	18,0%	23,4	2,2%	33,3%	4,7	1,40	0,00	42,1%
Zygmuntowo	XXXIII	30,0%	25,7	0,0%	0,0%	0,0	0,00	0,00	31,5%
Żegrówko	XXXIV	18,6%	24,9	3,3%	60,0%	6,4	0,41	0,62	47,1%
Żydowo	XXXV	6,7%	20,0	0,0%	0,0%	0,0	0,00	0,00	43,4%
razem		25,2%	22,0	2,6%	37,5%	4,3	0,43	0,3	46,3%

Obszary w stanie kryzysowym pod względem występowania negatywnych zjawisk społecznych, zdiagnozowano w jednostkach urbanistycznych, w których przekroczone zostały wartości, więcej niż 4 wskaźników, tj. Bielawy, Gniewowo, Parsko, Przysieka Polska, Stara Przysieka Druga, Stare Bojanowo, Stary Białcz, Śmigiel oraz Wonieść.

Mapa nr 2 Obszary w stanie kryzysowym pod względem występowania negatywnych zjawisk społecznych na terenie Gminy Śmigiel

Opracowanie własne

3.11. Charakterystyka zjawisk w pozostałych sferach

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym można wyznaczyć, jako obszar zdegradowany w przypadku wystąpienia na nim co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych,

w tym: o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz przynajmniej jednego negatywnego zjawiska z obszaru gospodarczego, środowiskowego, przestrzenno-funkcjonalnego lub technicznego.

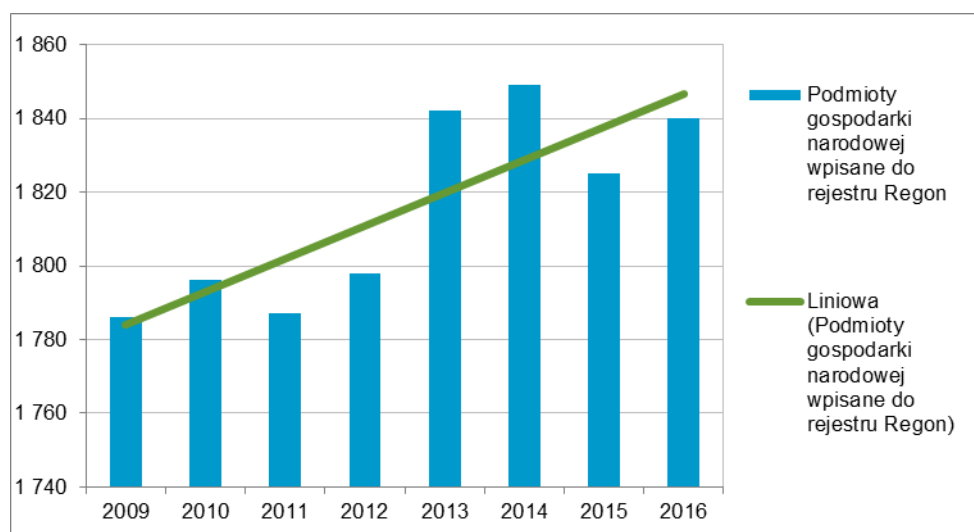
3.11.1. Sytuacja gospodarcza

Niski poziom przedsiębiorczości na danym terenie może stanowić jedną z przyczyn stanu kryzysowego. Dobrze rozwinięta sfera działalności gospodarczej jest związana z potencjałem kapitału ludzkiego w zakresie podejmowania ryzyka działalności na własny rachunek, ale także jest wypadkową takich zmiennych, jak lokalizacja czy wsparcie władz lokalnych w sferze rozwoju przedsiębiorczości. Gminę Śmigiel w województwie wyróżnia znaczący udział rolnictwa wśród jednostek prowadzących działalność. Cechą charakterystyczną gmin powiatu kościańskiego jest występowanie dużej ilości użytków rolnych. W Śmiglu stanowią one ponad 63% ogólnej powierzchni gminy. Dodatkowym atutem jest występowanie gleb o wysokiej klasie bonitacyjnej. Sytuacja ta powoduje, że **rolnictwo jest dominującą dziedziną gospodarki**, sytuującą powiat kościański wśród najlepszych w Wielkopolsce. W gminie funkcjonuje 1208 gospodarstw rolnych, z tego najwięcej jest małych gospodarstw, których właściciele utrzymują się z innych źródeł zarobkowania, gdyż ich powierzchnia (od 1 do 2 ha) nie pozwala na prawidłowe funkcjonowanie.

Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze Regon w przeliczeniu na 100 osób (WG1)

Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie w 2009 r. wynosiła 1786 i wzrosła do 1840 w 2016 r., z tego 63% działa w części wiejskiej gminy, a pozostałe 37% - w miejskiej. 97% podmiotów działa w sektorze prywatnym, a pozostałe 3% w sektorze publicznym. 84% podmiotów zarejestrowanych w sektorze prywatnym to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. 96% podmiotów to mikroprzedsiębiorstwa, które zatrudniają nie więcej niż 9 osób, a 3% zatrudnia między 10 a 49 pracowników. 54% podmiotów prowadzi pozostałą działalność według klasyfikacji PKD, 24% w zakresie przemysłu i budownictwa, a 22% - rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa.

Wykres nr 9 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w latach 2010-2016

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Przedsiębiorczość mieszkańców może zostać wyrażona wskaźnikiem liczby podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Dla Gminy Śmigiel wskaźnik ten wynosi 1036, podczas gdy dla powiatu kościańskiego przyjmuje wartość 997, a dla województwa wielkopolskiego – 1191. Świadczy to o **stosunkowo wysokim poziomie przedsiębiorczości mieszkańców**. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców jednostki urbanistycznej jest wyższa aniżeli średnia dla gminy dla miejscowości: Bielawy, Bruszczewo, Gniewowo, Karśnice, Koszanowo, Nietązkowo, Nowa Wieś, Sławie, Szczepankowo, Śmigiel i Wydorowo.

Tabela nr 12 Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób w roku 2016 (WG1)

Nazwa jednostki urbanistycznej	2016
Bielawy	17,6
Bronikowo	9,1
Brońsko	5,9
Bruszczewo	11,1
Czacz	8,6
Glińsko	7,9
Gniewowo	11,6
Jezierzyce	4,5
Karmin-Chełkowo	7,6
Karśnice	14,4
Koszanowo	11,9
Księginki	2,4
Machcin	9,3
Morownica	6,7
Nietązkowo	12,3

Nazwa jednostki urbanistycznej	2016
Nowa Wieś	16,8
Nowy Białcz	6,0
Olszewo	7,1
Parsko	7,1
Poladowo	9,1
Przysieka Polska	8,3
Robaczyn	8,3
Sierpowo	7,3
Spławie	14,6
Stara Przysieka Druga	5,4
Stara Przysieka Pierwsza	3,1
Stare Bojanowo	8,3
Stary Białcz	4,5
Szczepankowo	14,1
Śmigiel	12,4
Wonieść	9,7
Wydorowo	15,9
Zygmuntowo	2,9
Żegrówko	5,6
Żydowo	0,0
średnia dla gminy	10,3

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Mocną stroną Gminy Śmigiel jest specjalistyczne rolnictwo, z uprawami warzyw i owoców oraz uprawami pod szkłem. Poziom przedsiębiorczości mieszkańców gminy ma istotny wpływ na ożywienie rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, a także pozwala na przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia na obszarach zagrożonych patologiami społecznymi. Pozytywny wpływ na rozwój gospodarczy powinno mieć także wzmocnienie sektora ekonomii społecznej, gdyż działające na obszarze gminy organizacje pozarządowe stanowią znakomitą bazę do angażowania mieszkańców w sprawy lokalne i tworzenie inicjatyw oddolnych, a tym samym pobudzają aktywność mieszkańców.

Udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych

O potencjale gospodarczym decyduje w dużym stopniu przygotowanie pracowników. W Gminie Śmigiel udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych w gminie w 2016 roku wyniósł 19,4%. Najwyższym udziałem osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych charakteryzują się jednostki: Gniewowo i Stara Przysieka Pierwsza.

Tabela nr 13 Udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2016 roku (WG2)

Nazwa jednostki urbanistycznej	2016
Bielawy	0,0%
Bronikowo	50,0%
Brońsko	0,0%
Bruszczewo	0,0%
Czacz	15,4%
Glińsko	0,0%
Gniewowo	100,0%
Jezierzyce	0,0%
Karmin-Chełkowo	33,3%
Karśnice	33,3%
Koszanowo	30,0%
Księginki	50,0%
Machcin	0,0%
Morownica	16,7%
Nietążkowo	0,0%
Nowa Wieś	25,0%
Nowy Białcz	0,0%
Olszewo	0,0%
Parsko	0,0%
Poladowo	25,0%
Przysieka Polska	23,1%
Robaczyn	40,0%
Sierpowo	33,3%
Splawie	0,0%
Stara Przysieka Druga	28,6%
Stara Przysieka Pierwsza	66,7%
Stare Bojanowo	21,9%
Stary Białcz	25,0%
Szczepankowo	0,0%
Śmigiel	20,4%
Wonieść	0,0%
Wydorowo	0,0%
Zygmuntowo	0,0%
Żegrówko	10,0%
Żydowo	0,0%
średnia dla gminy	19,4%

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Kościanie

3.11.2. Sytuacja środowiskowa

Stan środowiska przyrodniczego jest istotnym czynnikiem, mającym wpływ na jakość życia mieszkańców. Diagnoza sytuacji środowiskowej na terenie Gminy Śmigiel powiązana jest z liczbą i **powierzchnią terenów zielonych, możliwych do wykorzystania przez mieszkańców**, także w zakresie rozwoju potencjału turystycznego gminy. Na terenie Gminy Śmigiel znajdują się następujące obszary prawnie chronione:

- fragment Przemęckiego Parku Krajobrazowego, zajmującego łączną powierzchnię 21 450 ha. Celem ochrony jest charakterystyczna rzeźba polodowcowa, a także znajdujące się tu bogate zespoły leśno-jeziorno-łąkowe, oraz siedliska rzadkich gatunków roślin, zwierząt i grzybów.
- fragment Obszaru Chronionego Krajobrazu Kompleks leśny Śmigiel-Święciechowa, który obejmuje łączną powierzchnię 8 975 ha. Tereny te zostały objęte ochroną ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.
- fragment Krzywińsko-Osieckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu wraz z zadrzewieniami generała Dezyderego Chłapowskiego i kompleksem leśnym Osieczna-Góra, który został wyznaczony w celu zachowania i ochrony obszarów o cechach środowiska zbliżonego do naturalnego oraz zapewnienia społeczeństwu niezbędnych warunków do wypoczynku i korzystania z walorów krajobrazowych. Obszar zajmuje łączną powierzchnię 71 425 ha.
- fragment Przemęcko-Wschowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu i kompleksu leśnego Włoszakowice, którego krajobraz jest zbliżony do naturalnego z niskim stopniem zaludnienia i osadnictwa i bez większych zakładów przemysłowych. Liczne jeziora oraz bogactwo form rzeźby polodowcowej stanowią o jego atrakcyjności turystyczno-krajobrazowej. Różnorodność biotopów stwarza dogodne warunki do bytowania licznych gatunków flory i fauny, w tym rzadkich i chronionych gatunków ptaków wodnoblotnych, śpiewających i drapieżnych (żuraw podróżniczek, wąsatka, bąk, słowik rdzawy, kania, kruk, kobuz). Łączna powierzchnia tego obszaru wynosi 41 225 ha.
- fragment Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 Pojezierze Sławskie (PLB300011), który stanowi mozaikę jezior, wyspów położonych pól uprawnych i dużych kompleksów leśnych. Na tym terenie występuje duże bogactwo rzeźby polodowcowej. Pierwotne wielogatunkowe lasy liściaste i mieszane zostały zastąpione lasami sosnowymi. Szczególnie charakterystycznym zbiorowiskiem leśnym są acidofilne dąbrowy, natomiast dominującym typem siedliskowym lasów są bór mieszany świeży i bór świeży. Łącznie ochroną objęte jest 39 145 ha. Na tym terenie występują co najmniej 23 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej oraz 7 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi.
- fragment Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 Zbiornik Wonieść (PLB300005), który zajmuje łączną powierzchnię 2 802 ha. Ochroną objęty jest

zbiornik retencyjny powstały w wąskiej dolinie Kanału Wonieść oraz obszary przyległe stanowiące mozaikę lasów, pól uprawnych i łąk, na których prowadzona jest intensywna gospodarka rolna. W południowo-zachodniej części obszaru znajduje się niewielki kompleks lasów grądowych i łągów jesionowo-olszowych oraz sztucznych drzewostanów sosnowych na siedliskach wymienionych zespołów leśnych. Obszar jest ważny głównie dla lęgowych i migrujących ptaków wodnych i błotnych. Na tym terenie występują 23 gatunki ptaków lęgowych i prawdopodobnie lęgowych oraz 30 gatunków ptaków nielęgowych z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej oraz 29 gatunków znajdujących się na Czerwonej Liście Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce.

Udział powierzchni zielonych w łącznej powierzchni obszaru dla Gminy Śmigiel w 2016 r. wyniósł 14,41%.

Tabela nr 14 Udział powierzchni zielonych w powierzchni jednostek urbanistycznych w 2016 roku (WŚ1)

Nazwa jednostki urbanistycznej	2016
Bielawy	5%
Bronikowo	52%
Brońsko	4%
Bruszczewo	6%
Czacz	2%
Glińsko	3%
Gniewowo	1%
Jezierzyce	19%
Karmin-Chełkowo	7%
Karśnice	2%
Koszanowo	2%
Księginki	32%
Machcin	6%
Morownica	5%
Nietążkowo	4%
Nowa Wieś	27%
Nowy Białcz	0%
Olszewo	4%
Parsko	4%
Poladowo	1%
Przysieka Polska	3%
Robaczyn	5%
Sierpowo	9%
Spławie	1%
Stara Przysieka Druga	14%
Stara Przysieka Pierwsza	0%
Stare Bojanowo	2%

Nazwa jednostki urbanistycznej	2016
Stary Białcz	23%
Szczepankowo	1%
Śmigiel	2%
Wonieść	2%
Wydorowo	70%
Zygmuntowo	1%
Żegrówko	11%
Żydowo	0%
średnia dla gminy	14%

Źródło: Urząd Miejski Śmigła

Najwyższym udziałem powierzchni zielonych w przeliczeniu na jednostkę powierzchni charakteryzują się jednostki: Bronikowo, Jezierzycy, Księżynki, Nowa Wieś, Stary Białcz oraz Wydorowo.

W „Rocznej ocenie jakości powietrza w województwie wielkopolskim za rok 2016”³¹, przeprowadzonej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, Gmina Śmigiel została zaliczona do strefy wielkopolskiej. Pod kątem zawartości dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu strefę zaliczono do klasy A. Pod kątem zanieczyszczenia pyłem PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenem strefa wielkopolska została zaklasyfikowana do klasy C. W przypadku Gminy Śmigiel i zabudowy mieszkalnej, usługowej oraz obiektów użyteczności publicznej emisja do środowiska związana jest z wprowadzeniem do powietrza atmosferycznego zanieczyszczeń pyłowych i gazowych pochodzących z instalacji wykorzystywanych do celów grzewczych. Jednym z problemów jest tzw. **niska emisja** zanieczyszczeń do powietrza pochodząca z rozproszonych niskich emitorów, najczęściej instalacji grzewczych, związana ze stosowaniem paliw o gorszej jakości w paleniskach domowych oraz z działalnością małych zakładów niepodlegających obowiązkowi posiadania pozwolenia na wprowadzenie substancji do powietrza. Problemem w zakresie jakości powietrza jest także ruch drogowy, należałoby podjąć działania zmierzające do częściowej eliminacji wewnątrzgminnego transportu drogowego zastępując go w miarę możliwości ruchem rowerowym czy pieszym.

³¹ Roczna ocena jakości powietrza w województwie wielkopolskim za rok 2016, dostępna: <http://poznan.wios.gov.pl/monitoring-srodowiska/Monitoring%20jakosci%20powietrza/ocena2016.pdf>

3.11.3. Sytuacja przestrzenno-funkcjonalna

Sfera przestrzenno-funkcjonalna odgrywa istotną rolę w ocenie komfortu jakości życia mieszkańców danego obszaru. Obszary przestrzeni publicznej to obszary o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjające nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne.³²Jednym z zadań samorządu gminy jest zaspokojenie potrzeb lokalnej społeczności. Rozwój gminy zależy także od umiejętności gospodarowania zasobami i od tego, jak władze gminy będą wykorzystywały swoje mocne strony w tym zakresie. Infrastruktura społeczna obejmuje zadania z zakresu oświaty, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, kultury i sportu, niezbędne do funkcjonowania lokalnej społeczności.

Potrzeby edukacyjne mieszkańców w zakresie szkolnictwa podstawowego, gimnazjalnego oraz ponadgimnazjalnego realizowane są przez następujące placówki:

- Szkoła Podstawowa im. Arkadego Fiedlera w Starej Przysiece Drugiej (z oddziałami gimnazjum, Szkoła Filialna w Wonieściu),
- Zespół Szkół w Czaczu (Szkoła Podstawowa im. Polskich Noblistów w Czaczu z oddziałami gimnazjum),
- Zespół Szkół w Starym Bojanowie (Szkoła Podstawowa im. Powstańców Wielkopolskich w Starym Bojanowie z oddziałami gimnazjum),
- Szkoła Podstawowa im. por. Stefana Rysmanna w Bronikowie z oddziałami gimnazjum,
- Szkoła Podstawowa im. Konstytucji 3 Maja w Śmiglu z oddziałami gimnazjum,
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Jana Kasprowicza w Nietążkowie.³³

Opieka przedszkolna zapewniona jest przez Przedszkole Samorządowe w Śmiglu, oraz Przedszkole w Czaczu i Przedszkole w Starym Bojanowie, które wchodzi w skład zespołów szkół.

Animacją oferty kulturalnej dla społeczności lokalnej zajmuje się głównie Centrum Kultury w Śmiglu, promujące edukację kulturalną, rozwijanie poczucia więzi z miejscem zamieszkania oraz więzi międzyludzkich. W ramach Centrum Kultury działa sekcja plastyczna, sekcja teatralno-literacka, Studio Piosenki „MUZOL”, klub seniora, Kapela Podwórkowa „Wiarusy”, Towarzystwo Śpiewu „Harmonia”, zespół tańca współczesnego „Pryzmat Bis”. Natomiast przy Ośrodku Kultury Fizycznej i Rekreacji w Śmiglu działają Sekcja Amatorskiej Siatkówki Męskiej, Młodzieżowa Sekcja Siatkówki, Sekcja Modelarstwa oraz Sekcja Biegacza. W ramach swojej działalności związanej z wypożyczaniem książek Miejska Biblioteka Publiczna przygotowuje warsztaty czytelnicze dla małych dzieci, lekcje biblioteczne, prelekcji i pogadanki, konkursy dla mieszkańców w różnych grupach wiekowych. Przy bibliotece

³² Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Dz.U. 2012 r., poz. 647 z późn. zm.

³³ Proces wygaszania gimnazjów rozpoczął się od roku szkolnego 2017/2018.

funkcjonuje Klub Maluszka oraz Grupa Zabawowa Śmigielaczek dla dzieci w wieku przedszkolnym, których spotkania odbywają się cyklicznie przez cały rok. Dodatkowo Centrum Kultury realizuje zajęcia dla dzieci i młodzieży w okresie ferii zimowych i wakacji letnich. Są to propozycje aktywnego spędzania czasu wolnego w gronie rówieśników zarówno w Śmiglu, jak i poza miejscem zamieszkania. Ponadto, Centrum Kultury przygotowuje koncerty, wystawy artystyczne, spotkania okolicznościowe, pikniki rodzinne. Wśród nich są propozycje, które mają swoją wieloletnią tradycję, jak: koncerty noworoczne, baliki karnawałowe, Dni Śmigla.

Ośrodek Kultury Fizycznej i Rekreacji w Śmiglu podejmuje działania w celu propagowania **aktywnego spędzania wolnego czasu**. Do jego zadań należy:

- zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców Gminy Śmigiel w zakresie kultury fizycznej i rekreacji poprzez organizację imprez sportowo-rekreacyjnych, turystycznych skierowanych do dzieci, młodzieży i dorosłych,
- utrzymywanie i udostępnianie obiektów sportowych,
- prowadzenie działalności służącej upowszechnianiu kultury fizycznej.

Ośrodek Kultury Fizycznej i Rekreacji współpracuje ze szkołami z terenu gminy oraz radami sołeczkimi przy organizacji festynów. Ośrodek administruje następującymi obiektami:

- Stadion Miejski,
- kompleks boisk „Orlik 2012”,
- basen kąpielowy z przyległym placem zabaw,
- teren sportowo-rekreacyjny przy ul. Tadeusza Kościuszki z kortami tenisowymi, placem zabaw, siłownią napowietrzną.

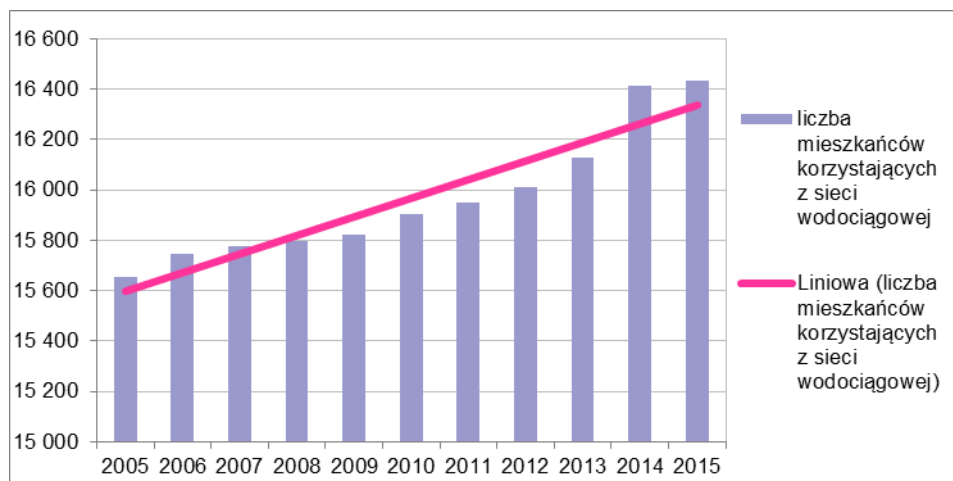
Opiekę zdrowotną dla mieszkańców Gminy zapewniają przychodnie działające w: Śmiglu, Starym Bojanowie oraz Wonieściu. W ramach publicznej służby zdrowia, z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego mieszkańcy Gminy mają dostęp do opieki specjalistycznej: ginekologa, laryngologa, stomatologa, reumatologa. Na terenie Gminy świadczona jest środowiskowa opieka pielęgniarska. Świadczenia w zakresie nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej realizowane są dla mieszkańców Gminy przy Szpitalu im. Teodora Dunina w Kościanie. Ponadto na terenie Gminy mają swoją siedzibę dwa szpitale:

- Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Kościanie, Szpital im. Teodora Dunina, Dział Ambulatoryjnej Rehabilitacji Leczniczej Pracownia Fizjoterapii w Śmiglu,
- Wojewódzki Szpital Neuropsychiatryczny im. Oskara Bielawskiego w Kościanie, z oddziałem w Wonieściu.

Odsetek ludności korzystający z sieci wodociągowej

W 2016 r. 98% mieszkańców Gminy Śmigiel korzystało z sieci wodociągowej.³⁴

Wykres nr 10 Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w latach 2005-2015

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Siecią wodociągową objęte są wszystkie miejscowości gminy.

Tabela nr 15 Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w 2016 r. (WŚ1)

Nazwa jednostki urbanistycznej	2016
Bielawy	98%
Bronikowo	90%
Brońsko	100%
Bruszczewo	100%
Czacz	99%
Glińsko	97%
Gniewowo	98%
Jezierzyce	98%
Karmin-Chełkowo	96%
Karśnice	99%
Koszanowo	97%
Księginki	98%
Machcin	97%
Morownica	98%
Nietążkowo	98%
Nowa Wieś	100%
Nowy Białcz	97%

³⁴ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

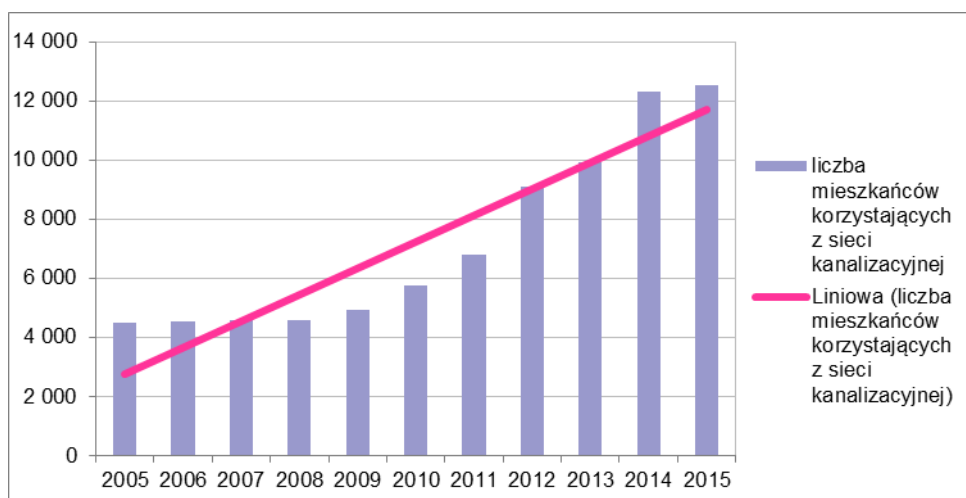
Nazwa jednostki urbanistycznej	2016
Olszewo	100%
Parsko	100%
Poladowo	100%
Przysieka Polska	99%
Robaczyn	100%
Sierpowo	99%
Splawie	97%
Stara Przysieka Druga	93%
Stara Przysieka Pierwsza	97%
Stare Bojanowo	100%
Stary Białcz	96%
Szczepankowo	95%
Śmigiel	98%
Wonieść	97%
Wydorowo	100%
Zygmuntowo	100%
Żegrówko	98%
Żydowo	95%
średnia dla gminy	98%

Źródło: Urząd Miejski Śmigła

Odsetek ludności korzystający z sieci kanalizacyjnej

Do sieci kanalizacyjnej są podłączone jednostki: Bronikowo, Bruszczewo, Czacz, Karmin-Chełkowo, Karśnice, Koszanowo, Morownica, Nietążkowo, Nowa Wieś, Poladowo, Przysieka Polska, Robaczyn, Splawie, Stara Przysieka Druga, Stare Bojanowo, Śmigiel oraz Wonieść. 62% mieszkańców gminy korzysta z sieci kanalizacyjnej.

Wykres nr 11 Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w latach 2005-2015

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Oczyszczalnia ścieków obsługująca sieć kanalizacyjną na terenie gminy Śmigiel położona jest na obszarze wsi Koszanowo. Maksymalna ilość ścieków, jaka może być przyjęta, dla pogody suchej to 2413 m³/d, natomiast dla pogody mokrej 3400m³/d.

Tabela nr 16 Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w 2016 roku (WP2)

Nazwa jednostki urbanistycznej	2016
Bielawy	0%
Bronikowo	30%
Brońsko	0%
Bruszczewo	33%
Czacz	70%
Glińsko	0%
Gniewowo	0%
Jezierzyce	0%
Karmin-Chełkowo	54%
Karśnice	86%
Koszanowo	73%
Księginki	0%
Machcin	0%
Morownica	73%
Nietążkowo	70%
Nowa Wieś	46%
Nowy Białcz	0%
Olszewo	0%
Parsko	0%
Poladowo	73%
Przysieka Polska	83%
Robaczyn	81%
Sierpowo	0%
Splawie	62%
Stara Przysieka Druga	77%
Stara Przysieka Pierwsza	0%
Stare Bojanowo	77%
Stary Białcz	0%
Szczepankowo	0%
Śmigiel	80%
Wonieść	83%
Wydorowo	0%
Zygmuntowo	0%
Żegrówko	0%
Żydowo	0%
średnia dla gminy	62%

Źródło: Urząd Miejski Śmigla

Dobre wyposażenie budynków w infrastrukturę wodociągowo-kanalizacyjną jest jednym z **potencjałów gminy w zakresie rozwoju turystyki**, w tym w szczególności agroturystyki, gdyż są dogodne warunki do zamieszkania turystów.

3.11.4. Sytuacja techniczna

Stan techniczny budynków jest związany z datą budowy budynków, obowiązujących wówczas norm i przepisów, a także z prowadzonymi pracami remontowymi czy termomodernizacyjnymi. Ponad 52% budynków w Gminie Śmigiel zostało wybudowanych przed 1970 r., kolejne 22% budynków ma więcej, niż 28 lat, a pozostałe 26% zostało wzniesione po 1989 r.³⁵ Istnieje wobec tego konieczność przeglądu technicznego stanu budynków i bieżących remontów, konserwacji i prowadzenia procesów kompleksowej termomodernizacji.

Tabela nr 17 Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1989 r. w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych

Nazwa jednostki urbanistycznej	2016
Bielawy	67,5%
Bronikowo	81,7%
Brońsko	82,8%
Bruszczewo	65,2%
Czacz	80,0%
Glińsko	85,1%
Gniewowo	100,0%
Jezierzyce	92,3%
Karmin-Chełkowo	98,3%
Karśnice	78,9%
Koszanowo	70,3%
Księginki	70,0%
Machcin	78,6%
Morownica	87,7%
Nietązkowo	58,9%
Nowa Wieś	32,0%
Nowy Białcz	85,7%
Olszewo	78,3%
Parsko	81,8%
Poladowo	81,4%
Przysieka Polska	64,3%
Robaczyn	74,0%
Sierpowo	69,5%
Spławie	87,1%

³⁵ Dane Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl

Nazwa jednostki urbanistycznej	2016
Stara Przysieka Druga	96,8%
Stara Przysieka Pierwsza	98,0%
Stare Bojanowo	74,1%
Stary Białcz	100,0%
Szczepankowo	87,5%
Śmigiel	74,6%
Wonieść	85,3%
Wydorowo	37,0%
Zygmuntowo	63,6%
Żegrówko	78,6%
Żydowo	66,7%
średnia dla gminy	74,5%

Źródło: Urząd Miejski Śmigła

Zużycie energii na potrzeby ogrzewania i przygotowania ciepłej wody użytkowej w budynkach jest istotną częścią łącznego zużycia energii finalnej w gminie. W związku z powyższym istnieje znaczny potencjał zaoszczędzenia energii cieplnej w budownictwie poprzez zastosowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska. Jednym z możliwych działań do podjęcia jest termomodernizacja, prowadząca do zwiększenia efektywności wykorzystania energii finalnej, a co za tym idzie do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych. Przedsięwzięcia termomodernizacyjne obejmują:

- ulepszenia, w wyniku których następuje zmniejszenie zapotrzebowania na energię dostarczaną na potrzeby ogrzewania i podgrzewania wody użytkowej oraz ogrzewania do budynków,
- ulepszenia, w wyniku których następuje zmniejszenie strat energii pierwotnej w lokalnych sieciach ciepłowniczych oraz zasilających je lokalnych źródłach ciepła,
- wykonanie przyłącza technicznego do scentralizowanego źródła ciepła, w związku z likwidacją lokalnego źródła ciepła, w wyniku czego następuje zmniejszenie kosztów pozyskania ciepła dostarczanego do budynków,
- całkowita lub częściowa zamiana źródeł energii na źródła odnawialne lub zastosowanie wysokosprawnej kogeneracji.³⁶

Potencjałem Gminy Śmigiel w zakresie ożywienia społeczno-gospodarczego jest jej **dziedzictwo kulturowe**. Do rejestru zabytków nieruchomych, prowadzonego przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu wpisane zostały następujące zabytki:

- Bronikowo:
 - kościół par. pw. św. Franciszka z Asyżu, nr rej.: 23 z 25.11.1932,

³⁶ Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów, Dz. U. z 2014 r. poz. 712, z późn. zm.

- zespół pałacowy i folwarczny (pałac, spichrz, stodoła, kaplica grobowa, hydrofornia, park z obszarem ekspozycji widokowej), nr rej.: 1357/A z 30.04.1993,
- Brońsko:
 - wiatrak koźlak, nr rej.: 1083/A z 28.03.1988,
- Chełkowo:
 - zespół dworski: dwór, nr rej.: 505/A z 5.02.1955, oficyna, nr rej.: 1503/A z 28.03.1974, spichrz, nr rej.: 506/A z 5.02.1955, stodoła, 1866, nr rej.: 1558/A z 5.09.1995,
- Czacz:
 - założenie ruralistyczne i zespół budowlany wsi, nr rej.: 1527/A z 24.02.1995,
 - kościół par. pw. św. Michała Archanioła, nr rej.: 25 A z 25.11.1932,
 - plebania, nr rej.: 569/A z 30.04.1969,
 - karczma, nr rej.: 404 z 11.11.1953,
 - zespół pałacowy, nr rej.: 1665/A z 21.12.1974: pałac, park, 2 oficyny, nr rej.: 247/A z 17.09.1968,
 - zespół folwarczny (rządówka, spichrz, magazyn i kuźnia, gorzelnia, wozownia i żrebięciarnia, nr rej.: 1526/A z 28.02.1995,
- Jezierzycy:
 - zespół dworski (pałac, park), nr rej.: 1601/A z 15.01.1996,
- Koszanowo:
 - spichrz, nr rej.: 1560 z 24.07.1974,
- Morownica:
 - zespół pałacowy, nr rej.: 1000/A z 4.04.1986: pałac, oficyna, park, folwark (spichrz, obora), nr rej.: 1559/A z 5.09.1995,
- Nietążkowo:
 - zespół dworski, nr rej.: 260/249/A z 17.09.1968: dwór, nr rej.: 1499/A z 29.09.1994, oficyna, budynek gospodarczy, wieża zegarowa, 2 obeliski wjazdowe, park, nr rej.: 1599/A z 9.01.1996,
- Parsko:
 - zespół dworski: dwór, nr rej.: 519 z 19.02.1955, spichrz, nr rej.: j.w., park, nr rej.: 1407/A z 22.04.1993, kaplica grobowa, nr rej.: j.w.
- Robaczyn:
 - cmentarz ewangelicki, nr rej.: 586 z 7.02.1957,
 - bramka z domkami bramnymi, nr rej.: j.w.
- Sławie:
 - zespół dworski: dwór, nr rej.: 252 z 17.09.1968, park, nr rej.: 1151/A z 19.07.1995, spichrz, nr rej.: 441 z 1.02.1969,
- Stara Przysieka Druga:
 - zespół pałacowy, nr rej.: 46/A z 26.01.1965: pałac, nr rej.: 357 z 31.01.1952, pawilon wjazdowy, oficyna, kaplica dworska, folwark (spichrz, żrebięciarnia, chlewnia, stajnia, wolarnia i obora), park, nr rej.: 81/57 z 14.02.1957, dom ogrodnika, ob. dom nr 30, nr rej.: 1524/A z 2.02.1995,
- Stare Bojanowo:

- kościół par. pw. św. Bartłomieja, nr rej.: 864/Wlkp/A z 4.06.2012,
- zespół pałacowy, nr rej.: 1600/A z 12.01.1996: pałac, park,
- Stary Białcz:
 - kościół par. pw. Wszystkich Świętych, nr rej.: 22 z 25.11.1932,
 - plebania, nr rej.: 566/A z 30.04.1969,
 - zespół folwarczny, nr rej.: 1523/A z 2.02.1995: rządówka, obora ze spichrzem, spichrz, stodoła, park dworski – relikty,
 - dom nr 4 (d. 31), nr rej.: 373/570/A z 3.04.1969,
 - dom nr 13, nr rej.: 374/572/A z 3.04.1969,
- Śmigiel:
 - założenie urbanistyczne i zespół budowlany, nr rej.: 1297/A z 14.04.1992,
 - kościół par. pw. NMP Wniebowziętej, nr rej.: 515 z 17.04.1969,
 - kościół cmentarny, fil. pw. św. Wita, nr rej.: 516 z 17.04.1969,
 - kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. fil. pw. św. Stanisława, nr rej.: 517 z 17.04.1969,
 - cmentarz ewangelicki, nr rej.: 138/Wlkp/A z 23.07.2003,
 - kaplica cmentarna, nr rej.: j.w.
 - dom grabarza, ob. dom ul. Reymonta 12, nr rej.: j.w.
 - ogrodzenie z bramą i furtką, nr rej.: j.w.
 - dom, Al. Bohaterów 10, nr rej.: 552 z 25.04.1969,
 - dom, ul. Jagiellońska 13, nr rej.: 557 z 25.04.1969,
 - dom, ul. Kościuszki 18, nr rej.: 554 z 25.04.1969,
 - dom, ul. Kościuszki 25, nr rej.: 1752/A z 10.11.1995,
 - zabudowa ul. Lipowej, 14 domów nr 2,5,7,8,11,13,14,15,16,17,18,22,24,41, nr rej.: 649/1618 z 17.09.1974,
 - zabudowa ul. Matejki, 10 domów nr 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 17, nr rej.: 650/1619 z 17.09.1974,
 - dom, ul. Mickiewicza 18, nr rej.: 1541/A z 11.04.1995,
 - dom, ul. Mickiewicza 25, nr rej.: 555 z 25.04.1969,
 - dom z warsztatem stolarskim, ul. Podgórna 7 / Lipowa, nr rej.: 1443/A z 9.11.1993,
 - willa, ul. Powstańców Wielkopolskich 16, nr rej.: 1470/A z 18.12.1993,
 - dom, pl. Rozstrzelanych 1, nr rej.: 518 z 17.04.1969,
 - dom, pl. Rozstrzelanych 2, nr rej.: 442 z 1.02.1969,
 - dom, pl. Rozstrzelanych 3, nr rej.: 519 z 18.04.1969,
 - dom, pl. Rozstrzelanych 4, nr rej.: 520 z 18.04.1969,
 - dom, pl. Rozstrzelanych 5, nr rej.: 521 z 18.04.1969,
 - dom, pl. Rozstrzelanych 6, nr rej.: 522 z 18.04.1969,
 - dom, pl. Rozstrzelanych 7, nr rej.: 523 z 18.04.1969,
 - dom, pl. Rozstrzelanych 9, nr rej.: 524 z 18.04.1969,
 - dom, pl. Rozstrzelanych 10, nr rej.: 525 z 18.04.1969,
 - dom, pl. Rozstrzelanych 11, nr rej.: 526 z 18.04.1969,
 - dom, pl. Rozstrzelanych 12, nr rej.: 527 z 18.04.1969,
 - dom, pl. Rozstrzelanych 13, nr rej.: 528 z 18.04.1969,
 - dom, pl. Rozstrzelanych 14, nr rej.: 529 z 18.04.1969,

- dom, pl. Rozstrzelanych 15, nr rej.: 530 z 18.04.1969,
 - dom, pl. Rozstrzelanych 17, nr rej.: 531 z 18.04.1969,
 - dom, pl. Rozstrzelanych 18, nr rej.: 532 z 18.04.1969,
 - dom, pl. Rozstrzelanych 19, nr rej.: 533 z 18.04.1969,
 - dom, pl. Rozstrzelanych 21, nr rej.: 534 z 18.04.1969,
 - dom, pl. Rozstrzelanych 22, nr rej.: 535 z 18.04.1969,
 - dom, pl. Rozstrzelanych 24, nr rej.: 536 z 18.04.1969,
 - dom, pl. Rozstrzelanych 25, nr rej.: 537 z 18.04.1969,
 - dom, pl. Rozstrzelanych 26, nr rej.: 538 z 18.04.1969,
 - dom, pl. Rozstrzelanych 27, nr rej.: 539 z 18.04.1969,
 - dom, pl. Rozstrzelanych 28, nr rej.: 540 z 23.04.1969,
 - dom, pl. Rozstrzelanych 29, nr rej.: 541 z 23.04.1969,
 - dom, ul. Sienkiewicza 12, nr rej.: 1269/A z 23.03.1992,
 - dom, ul. Sienkiewicza 14, nr rej.: 556 z 25.04.1969,
 - dom, ul. św. Wita 23, nr rej.: 558 z 25.04.1969,
 - dom, pl. Wojska Polskiego 2, nr rej.: 542 z 23.04.1969,
 - dom, pl. Wojska Polskiego 3, nr rej.: 543 z 24.04.1969,
 - dom, pl. Wojska Polskiego 8, nr rej.: 544 z 24.04.1969,
 - dom, pl. Wojska Polskiego 10, nr rej.: 545 z 24.04.1969,
 - dom, pl. Wojska Polskiego 11, nr rej.: 546 z 24.04.1969,
 - dom, pl. Wojska Polskiego 14, nr rej.: 547 z 24.04.1969,
 - dom, pl. Wojska Polskiego 15, nr rej.: 548 z 24.04.1969,
 - dom, pl. Wojska Polskiego 17, nr rej.: 550 z 25.04.1969,
 - dom, pl. Wojska Polskiego 18, nr rej.: 551 z 25.04.1969,
 - dom, ul. Zdrojowa 7, nr rej.: 559 z 26.04.1969,
 - gazownia miejska, ul. Ogrodowa 54, nr rej.: 1123/A z 15.07.1988: budynek główny (hala produkcyjna), budynek warsztatów, 2 zbiorniki gazu,
 - zespół wodociągów miejskich, ul. Powstańców Wielkopolskich, nr rej.: 719/Wlkp/A z 24.11.2008: budynek stacji pomp z wieżą ciśnień i mieszkaniem kierownika, budynek filtrów, ogród,
 - zespół Śmigielskiej Kolei Dojazdowej, ul. Dworcowa 3, nr rej.: 1328/A z 14.07.1992: budynek stacyjny, budynek administracyjny, budynek mieszkalny, toromistrzówka, lokomotywownia, hala napraw,
 - 2 wiatraki, ul. Kościańska, nr rej.: 139/ Wlkp/A z 28.07.2003: wiatrak koźlak z Broniowa, wiatrak koźlak z Kluczewa,
- **Wonieść:**
- kościół par. pw. św. Wawrzyńca, nr rej.: 1617 z 17.09.1974,
 - zespół pałacowy, nr rej.: 1396 z 24.02.1973: pałac, park, budynki folwarczne: obora, nr rej.: 1396/A z 30.03.1993, stajnia i spichrz, nr rej.: 1395/A z 30.03.1993,
- **Żegrowo:**
- zespół pałacowy, nr rej.: 1555/A z 11.08.1995: pałac, park.

Dbalność o dziedzictwo kulturowe jest istotnym zadaniem dla mieszkańców gminy, zwłaszcza w perspektywie potencjału do wykorzystania dla ożywienia społeczno-gospodarczego gminy, w szczególności w zakresie rozwoju turystyki, jako wspierającej gałęzi gospodarki gminy. Koniecznym warunkiem rozwoju jest odpowiednia baza noclegowa i gastronomiczna. W obliczu **niedostatku miejsc noclegowych**, w szczególności skierowanych do dzieci i młodzieży, pożądanym kierunkiem wydaje się być zmodernizowanie i udostępnienie Szkolnego Schroniska Młodzieżowego, które będzie jednocześnie wykorzystywane na cele działań edukacyjnych i kulturalnych w Śmiglu. **Poprawa stanu obiektów zabytkowych** jest kluczowym zadaniem dla wskazanych, także w „Strategii Rozwoju Gminy Śmigiel na lata 2015-2022” w ramach realizacji celu, jakim jest budowa infrastruktury wspierającej rekreację i turystykę. Atutem Śmigla, obok wiatraków koźlaków, jest **zespół Śmigielskiej Kolei Wąskotorowej**, stanowiący przykład unikalnej już we współczesnym krajobrazie kolei wąskotorowej, która na początku XX wieku była powszechną formą kolejowego transportu lokalnego. Jest również jednym z nielicznych przykładów inżynierii, techniki i budownictwa tego okresu. Świadczy o tym zachowana niemal w całości infrastruktura, na którą składają się zabudowania stacyjne w Śmiglu, pochodzące z początku ubiegłego stulecia, urządzenia lokomotywowni z czasów uruchomienia kolejki oraz funkcjonujące do dziś torowisko. Dla mieszkańców Śmigla jedną z barier rozwoju jest niedostateczne przygotowanie Śmigla i okolic na odwiedziny turystów, w tym m. in. zdewastowane cmentarze ewangelickie - najwyższej klasy zabytki, brak oznakowania.

3.12. Delimitacja obszaru zdegradowanego

Na podstawie przeprowadzonych analiz i partycypacji społecznej wyznaczono **obszar zdegradowany** na terenie Gminy Śmigiel, w których oprócz negatywnych zjawisk społecznych, zdiagnozowano występowanie negatywnych zjawisk w co najmniej jednej ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Wykorzystano w tym celu następujące, dodatkowe wskaźniki delimitacyjne dla pozostałych sfer:

- WG1: Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób;
- WG2: Udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych;
- WŚ1: Udział obszarów zielonych w ogólnej powierzchni jednostek;
- WP1: Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej;
- WP2: Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej;
- WF1: Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1989 r. w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych.

Tabela nr 18 Wartości wskaźników, charakteryzujących sferę gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną Gminy Śmigiel

Jednostka urbanistyczna	Symbol	WG1	WG2	WŚ1	WP1	WP2	WF1
Bielawy	I	17,6	0%	5,3%	98%	0%	67,5%
Bronikowo	II	9,1	50%	52,2%	90%	30%	81,7%
Brońsko	III	5,9	0%	4,4%	100%	0%	82,8%
Bruszczewo	IV	11,1	0%	6,4%	100%	33%	65,2%
Czacz	V	8,6	15%	2,0%	99%	70%	80,0%
Glińsko	VI	7,9	0%	3,4%	97%	0%	85,1%
Gniewowo	VII	11,6	100%	0,9%	98%	0%	100,0%
Jezierzyce	VIII	4,5	0%	19,0%	98%	0%	92,3%
Karmin-Chełkowo	IX	7,6	33%	7,0%	96%	54%	98,3%
Karśnice	X	14,4	33%	2,2%	99%	86%	78,9%
Koszanowo	XI	11,9	30%	1,7%	97%	73%	70,3%
Księginki	XII	2,4	50%	31,6%	98%	0%	70,0%
Machcin	XIII	9,3	0%	6,5%	97%	0%	78,6%
Morownica	XIV	6,7	17%	4,9%	98%	73%	87,7%
Nietążkowo	XV	12,3	0%	4,2%	98%	70%	58,9%
Nowa Wieś	XVI	16,8	25%	27,3%	100%	46%	32,0%
Nowy Białcz	XVII	6,0	0%	0,0%	97%	0%	85,7%
Olszewo	XVIII	7,1	0%	3,7%	100%	0%	78,3%
Parsko	XIX	7,1	0%	4,2%	100%	0%	81,8%
Poladowo	XX	9,1	25%	0,9%	100%	73%	81,4%
Przysieka Polska	XXI	8,3	23%	3,1%	99%	83%	64,3%
Robaczyn	XXII	8,3	40%	4,8%	100%	81%	74,0%
Sierpowo	XXIII	7,3	33%	8,6%	99%	0%	69,5%
Splawie	XXIV	14,6	0%	1,4%	97%	62%	87,1%
Stara Przysieka Druga	XXV	5,4	29%	13,5%	93%	77%	96,8%
Stara Przysieka Pierwsza	XXVI	3,1	67%	0,0%	97%	0%	98,0%
Stare Bojanowo	XXVII	8,3	22%	1,9%	100%	77%	74,1%
Stary Białcz	XXVIII	4,5	25%	23,1%	96%	0%	100,0%
Szczepankowo	XXIX	14,1	0%	0,6%	95%	0%	87,5%
Śmigiel	XXX	12,4	20%	2,0%	98%	80%	74,6%
Wonieść	XXXI	9,7	0%	2,4%	97%	83%	85,3%
Wydorowo	XXXII	15,9	0%	69,6%	100%	0%	37,0%
Zygmuntowo	XXXIII	2,9	0%	1,2%	100%	0%	63,6%
Żegrówko	XXXIV	5,6	10%	10,8%	98%	0%	78,6%
Żydowo	XXXV	0,0	0%	0,0%	95%	0%	66,7%
razem		10,3	19%	14,4%	98%	62%	74,5%

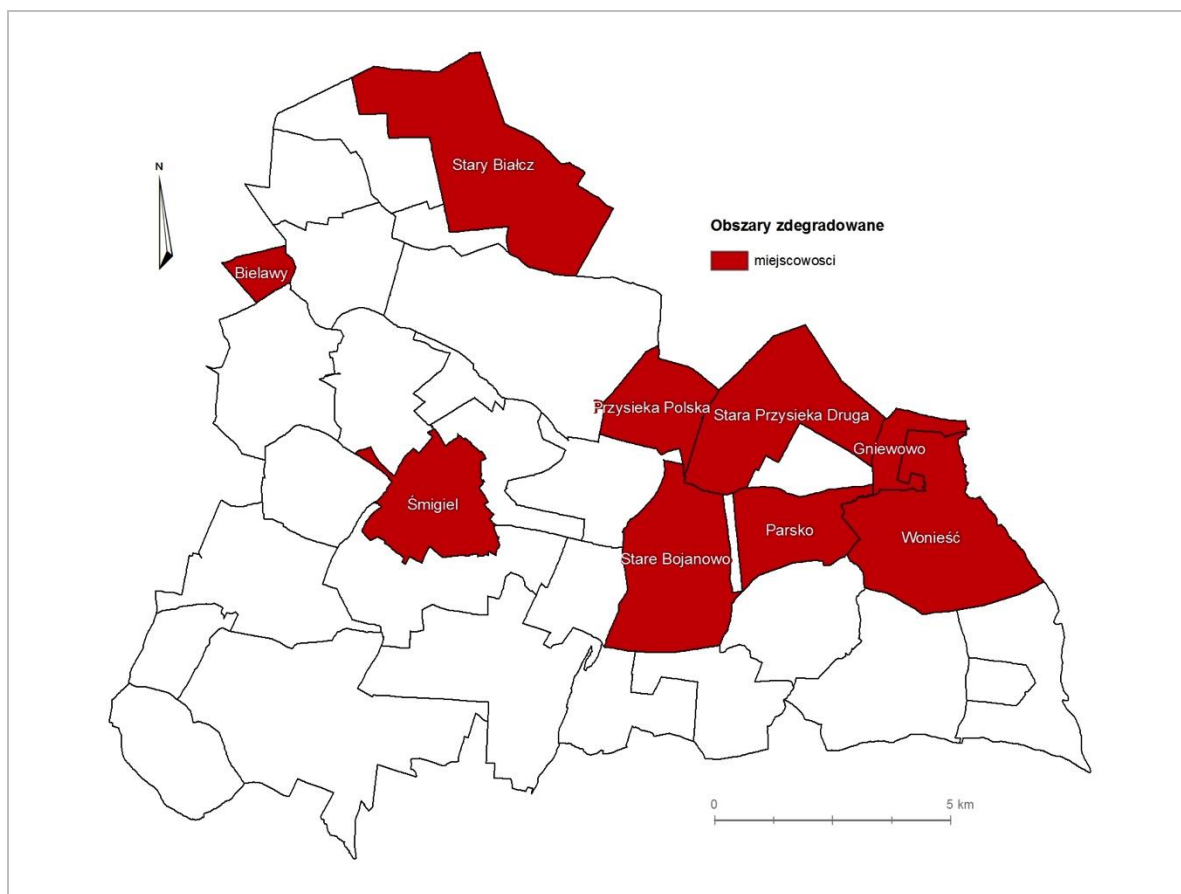
Diagnoza stanu, wsparta wynikami partycypacji społecznej, posłużyła do wyznaczenia obszaru zdegradowanego w Gminie Śmigiel.

Tabela nr 19 Liczba mieszkańców i powierzchnia wyznaczonego obszaru zdegradowanego

Lp.	Symbol	Jednostka urbanistyczna	Liczba mieszkańców [os.]	Powierzchnia [ha]
1	I	Bielawy	176	107
2	VI	Glińsko	151	158
3	VII	Gniewowo	43	149
4	XIX	Parsko	126	403
5	XXI	Przysieka Polska	630	362
6	XXV	Stara Przysieka Druga	260	775
7	XXVII	Stare Bojanowo	1 715	772
8	XXVIII	Stary Białcz	177	1 157
9	XXX	Śmigiel	5 669	529
10	XXXI	Wonieść	588	937
Razem			9 535	5 349

Rozmieszczenie przestrzenne obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Śmigiel zostało przedstawione na mapie nr 3.

Mapa nr 3 Obszar zdegradowany w Gminy Śmigiel

Opracowanie własne

4. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji i zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji

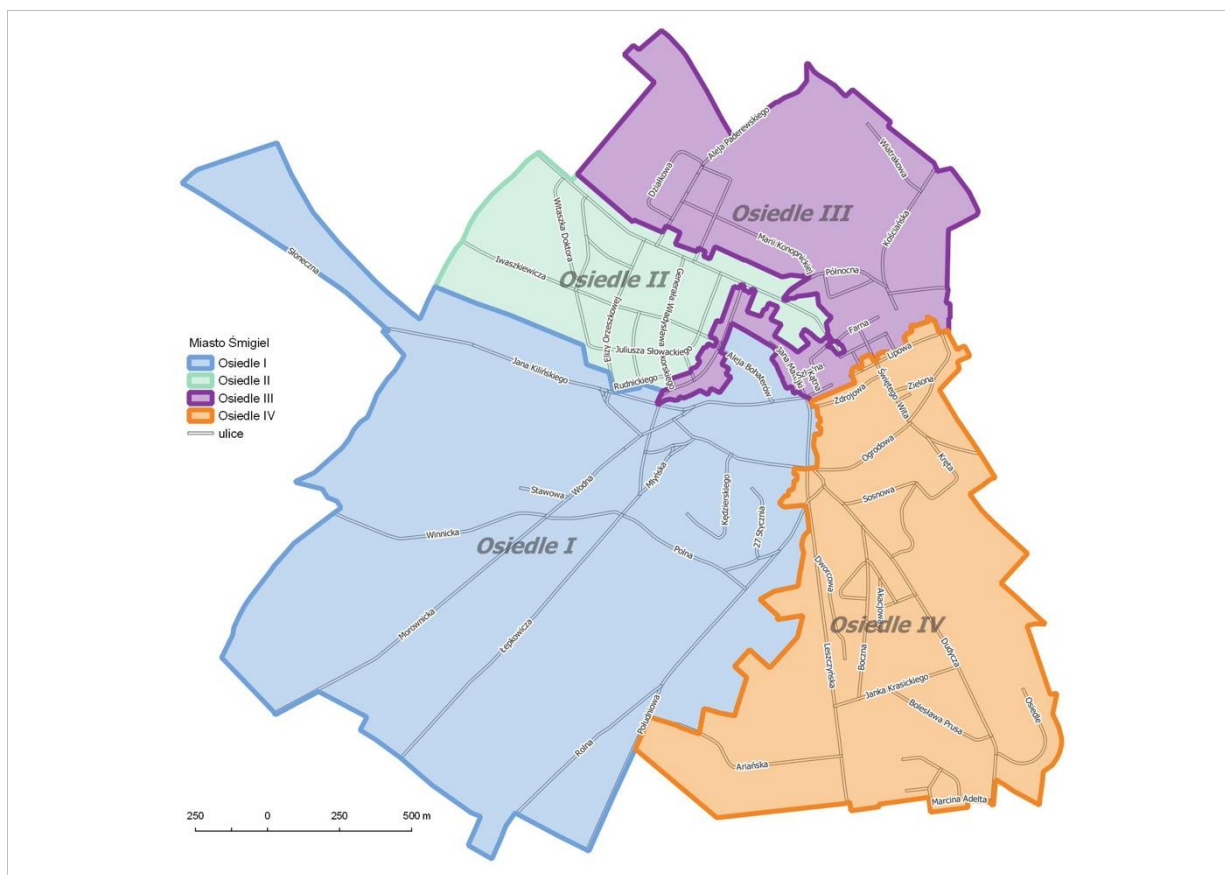
Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji. Obszar rewitalizacji nie może być większy, niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej, niż 30% liczby mieszkańców gminy, a także może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

Na wyznaczonym obszarze zdegradowanym Gminy Śmigiel mieszka 53% ludności, a powierzchnia tych obszarów stanowi 28% łącznej powierzchni gminy. Przesłankami wyboru obszaru rewitalizacji spośród wyodrębnionych miejscowości gminy, które znajdują się w stanie zdegradowanym były:

- wyniki przeprowadzonej diagnozy stanu oraz badań ilościowych i jakościowych sytuacji społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej w Gminie Śmigiel,
- wyniki partycypacji społecznej, tj. oczekiwania i potrzeby lokalnej społeczności, wyrażone w trakcie partycypacji społecznej w ramach konsultacji społecznych i ankietyzacji,
- zamierzenia strategiczne rozwoju gminy, zdefiniowane w „Strategii Rozwoju Gminy Śmigiel na lata 2015-2022”,
- istotność obszaru z punktu widzenia rozwoju lokalnego,
- zasięg oddziaływania realizowanych projektów na społeczność lokalną,
- możliwości realizacji przedsięwzięć w wybranych obszarach, tj. odpowiedni potencjał obszaru do prowadzenia działań rewitalizacyjnych w sferze społecznej, ale także w pozostałych sferach życia społeczno-ekonomicznego gminy,
- lokalizację miejsc istotnych z punktu widzenia rozwoju lokalnego gminy, tj. budynków użyteczności publicznej, obiektów o znaczeniu historycznym, gdyż stanowią one potencjał możliwy do wykorzystania w procesie rewitalizacji.

Na podstawie powyżej przedstawionych argumentów, Śmigiel został wyznaczony jako obszar zdegradowany w ramach analizy wskaźników delimitacyjnych, a także miasto jest istotne z punktu widzenia rozwoju lokalnego Gminy, zostało wskazane przez mieszkańców w ramach konsultacji społecznych i ankietyzacji, jako istotnie oddziałujące na mieszkańców całej gminy, gdzie znajdują się budynki użyteczności publicznej oraz obiekty zabytkowe i gdzie powinien być prowadzony proces rewitalizacji. Liczba mieszkańców Śmigla stanowi 32% mieszkańców gminy, a powierzchnia 3% ogólnej powierzchni gminy. Ze względu na przekroczenie limitu mieszkańców w obszarze rewitalizacji, przeprowadzono dodatkową analizę pogłębioną sfery społecznej wskazanego obszaru rewitalizacji w podziale na osiedla, stanowiące odrębne funkcjonalne jednostki przestrzenne.

Mapa nr 4 Osiedla Śmigła

Ludność osiedli Śmigła

W Śmigłach mieszka 5669 mieszkańców, a powierzchnia miasta to 529,4 ha.

Tabela nr 20 Liczba mieszkańców i powierzchnia Śmigła

Lp.	Jednostka urbanistyczna	symbol	liczba mieszkańców [os.]	powierzchnia [ha]
1	Osiedle I	XXX-1	1500	258,4
2	Osiedle II	XXX-2	1383	51,9
3	Osiedle III	XXX-3	1346	86,6
4	Osiedle IV	XXX-4	1440	132,5
	razem		5669	529,4

21% spośród mieszkańców Śmigła to osoby do 17 r.ż. Analizując liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców Osiedli, można stwierdzić, że jego wartość jest najniższa dla Osiedla II, zaś najwyższa dla Osiedla I.

Tabela nr 21 Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców Osiedli Śmigła (WS2)

Jednostka urbanistyczna	2016
Osiedle I	23,1
Osiedle II	20,2
Osiedle III	20,5
Osiedle IV	20,9
średnia dla Śmigła	21,2

Źródło: Urząd Miejski Śmigła

W celu umożliwienia im poszerzania zdobywanej wiedzy i rozwoju należy zaplanować **działania edukacyjne i sportowe**, które wzmocnią ofertę spędzania wolnego czasu, ale także umożliwią rozwój zainteresowań osobistych. Wiąże się to z koniecznością zapewnienia odpowiedniej infrastruktury w tym zakresie.

W obszarze rewitalizacji obserwowana jest tendencja **wzrostu liczby osób starszych** w populacji mieszkańców. Osoby powyżej 65 r.ż. stanowią nieco ponad 17% wszystkich mieszkańców obszaru rewitalizacji. Najwyższym wskaźnikiem obciążenia demograficznego, tj. stosunkiem osób w wieku poprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym charakteryzuje się Osiedle II, najmniejszym zaś – Osiedle I.

Tabela nr 22 Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w liczbie osób w wieku produkcyjnym dla Osiedli Śmigła (WS1)

Jednostka urbanistyczna	2016
Osiedle I	19,7%
Osiedle II	34,8%
Osiedle III	27,9%
Osiedle IV	28,5%
średnia dla Śmigła	27,4%

Źródło: Urząd Miejski Śmigła

Należy, więc podjąć działania skierowane do tej grupy, ponieważ często są to osoby samotne, nieaktywne zawodowo, które po zakończeniu pracy zawodowej powinny otrzymać ofertę wsparcia od gminy. W tym celu, należy zaplanować działania mające na celu integrację społeczną mieszkańców poprzez zapewnienie miejsc integracji i dedykowaną ofertę dla osób starszych, wykorzystującą potencjał gminy w zakresie dziedzictwa kulturowego i środowiska naturalnego.

Bezrobocie w Śmiglu

W Śmiglu mieszka prawie 37% łącznej liczby bezrobotnych. 13% bezrobotnych z nie ukończyło 24 r.ż. 14% spośród wszystkich bezrobotnych w obszarze rewitalizacji

ma ukończony 55 r.ż. Prawie 38% łącznej liczby bezrobotnych mieszkających w Śmiglu to osoby długotrwale pozostające bez pracy. Wśród osób pozostających bez pracy 21% stanowią osoby z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym, co może świadczyć, iż grupę stanowią osoby, którym w rodzinie przekazane zostały wzorce bierności. Analizując udział liczbę osób, którym przyznano wsparcie z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnych, zamieszkałych w poszczególnych Osiedlach Śmigła, odnotowano najwyższą wartość dla Osiedla III, zaś najlepsza sytuacja w tym zakresie została odnotowana dla Osiedla I.

Tabela nr 23 Udział ludności pobierających zasiłki z tytułu bezrobocia w liczbie osób w wieku produkcyjnym dla Osiedli Śmigła (WS3)

Jednostka urbanistyczna	2016
Osiedle I	1,0%
Osiedle II	2,2%
Osiedle III	3,2%
Osiedle IV	2,4%
średnia dla Śmigła	2,1%

Źródło: Urząd Miejski Śmigła

Ubóstwo w Śmiglu

W Śmiglu prawie 7% mieszkańców korzysta z pomocy świadczonej przez Ośrodek Pomocy Społecznej, co stanowi 49% łącznej liczby osób objętych wsparciem w gminie. Głównym powodem udzielania świadczeń pomocy społecznej jest długotrwała i ciężka choroba (25%), następnie ubóstwo (21%) i niepełnosprawność (20%).

Tabela nr 24 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców Osiedli (WS5)

Jednostka urbanistyczna	2016
Osiedle I	6,3
Osiedle II	6,0
Osiedle III	7,4
Osiedle IV	7,0
średnia dla Śmigła	6,7

Źródło: Urząd Miejski Śmigła

Wobec powyższego istnieje konieczność **wsparcia mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym** w zakresie pokonywania bieżących problemów osobistych, rodzinnych oraz zwiększaniu kompetencji rodzicielskich w rodzinach dysfunkcyjnych.

Bezpieczeństwo w Śmiglu

Do analizy poziomu bezpieczeństwa w poszczególnych Osiedlach Śmigla przyjęto zjawisko przemocy w rodzinie, scharakteryzowanej za pomocą liczby założonych „Niebieskich Kart”. Najgorsza w tym zakresie jest sytuacja w Osiedlu IV, zaś najlepsza – w Osiedlu III.

Tabela nr 25 Liczba założonych „Niebieskich Kart” w przeliczeniu na 100 mieszkańców Osiedli (WS6)

Jednostka urbanistyczna	2016
Osiedle I	0,33
Osiedle II	0,29
Osiedle III	0,22
Osiedle IV	0,35
średnia dla Śmigla	0,30

Źródło: Urząd Miejski Śmigla

Edukacja w Śmiglu

W ramach **analizy tendencji rozwojowej szkół** przez OKE w Poznaniu określono malejącą tendencją rozwojową dla Szkoły Podstawowej im. Konstytucji 3 Maja i Gimnazjum im. Konstytucji 3 Maja w Śmiglu. Wobec powyższego istnieje potrzeba prowadzenia **dotychczasowych zajęć dla uczniów**, aby tendencje rozwojowe szkół były rosnące oraz w miarę możliwości dążyć do uzyskiwania dodatnich wyników standaryzowanych.

Aktywność społeczna w Śmiglu

Do rejestru Stowarzyszeń Krajowego Rejestru Sądowego wpisanych zostało 14 organizacji pozarządowych, które mają swoją siedzibę w Śmiglu, działających w Gminie Śmigiel.

Tabela nr 26 Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców Osiedli (WS7)

Jednostka urbanistyczna	2016
Osiedle I	0,27
Osiedle II	0,22
Osiedle III	0,22
Osiedle IV	0,21
średnia dla Śmigla	0,25

Źródło: Urząd Miejski Śmigla

Dodatkowo frekwencja wyborcza w Śmiglu jest wyższa niż dla całej gminy. Może to świadczyć o potencjale do wykorzystania w zakresie **działań na rzecz aktywizacji lokalnej społeczności**.

Wyniki pogłębionej analizy sfery społecznej Śmigła

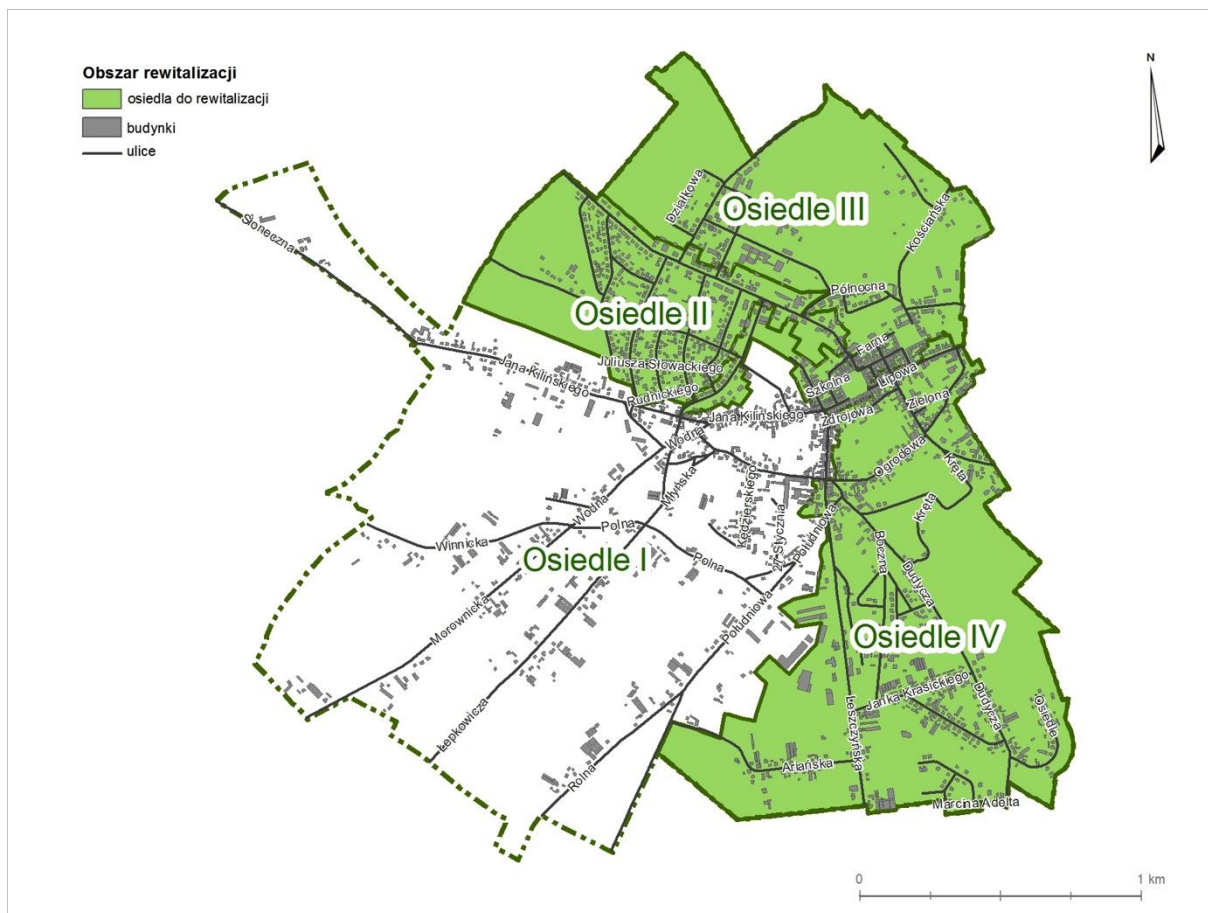
W wyniku przeprowadzonych analiz stwierdzono, że obszarami, w których występuje kumulacja negatywnych zjawisk w sferze społecznej są Osiedla II, III i IV.

Tabela nr 27 Podsumowanie pogłębionej analizy sfery społecznej obszaru rewitalizacji

Jednostka	WS1	WS2	WS3	WS4	WS6	WS7
Osiedle I	19,7%	23,1	1,0%	6,3	0,33	0,27
Osiedle II	34,8%	20,2	2,2%	6,0	0,29	0,22
Osiedle III	27,9%	20,5	3,2%	7,4	0,22	0,22
Osiedle IV	28,5%	20,9	2,4%	7,0	0,35	0,21
razem dla Śmigła	27,4%	21,2	2,1%	6,7	0,30	0,25

Łączna liczba mieszkańców wybranego obszaru rewitalizacji, tj. Osiedla II, III i IV wynosi 4169 osób, co stanowi 23% mieszkańców Gminy. Natomiast powierzchnia ww. Osiedli to 271 ha, co stanowi 1,43% powierzchni Gminy Śmigiel.

Mapa nr 5 Obszar rewitalizacji

Dodatkowo w obszarze rewitalizacji odnotowano występowanie negatywnych zjawisk w pozostałych sferach.

Aktywność gospodarcza w obszarze rewitalizacji

Przedsiębiorczość mieszkańców obszaru rewitalizacji przejawia się chęcią prowadzenia własnej działalności gospodarczej. W obszarze rewitalizacji działalność prowadzi jest 15% firm zgłoszonych w rejestrze REGON prowadzi działalność gospodarczą w obszarze rewitalizacji. Może stanowić to potencjał ożywienia społeczno-ekonomicznego obszaru. Stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości oraz różnicowanie prowadzonej działalności gospodarczej są postrzegane, jako istotne wyzwania rozwojowe gminy. Pewnego rodzaju ożywienie w zakresie aktywności gospodarczej może przynieść planowana realizacja projektów rewitalizacyjnych, w szczególności w zakresie obsługi wygenerowanego ruchu turystycznego, aktywności mieszkańców oraz dodatkowych zajęć edukacyjnych i sportowych. Należy także podkreślić, że możliwości ożywienia gospodarczego gminy w zakresie **walorów turystycznych nie są wystarczająco wykorzystane**. Potencjalnym rozwiązaniem jest prowadzenie działalności w zakresie agroturystyki oraz wykorzystanie w tym celu potencjału, jaki niosą ze sobą obiekty zabytkowe i tereny zieleni w połączeniu z dobrym jakościowo systemem komunikacji w gminie. Biorąc pod uwagę dziedzictwo kulturowe i liczbę zabytków, gmina mogłaby się stać miejscem rozwoju turystyki rowerowej i wygenerować w ten sposób nowe miejsca pracy w obsłudze i drobnej działalności usługowej.

Jakość środowiska w obszarze rewitalizacji

W obszarze rewitalizacji **brakuje szerszego wykorzystania walorów przyrodniczych i krajobrazowych**, jako czynnika rozwoju turystyki. Z inwentaryzacji i analizy terenowej wynika, że choć w obszarze rewitalizacji nie ma form przyrody podlegających ochronie, to znajduje się tu zielen, która wymaga urządzenia, renowacji i zagospodarowania na miejsca wypoczynku i rekreacji dla mieszkańców. Podniesie to jakość przestrzeni publicznych, ale także wpłynie pozytywnie na rozwój przedsiębiorczości mieszkańców, np. poprzez wzbogacenie oferty usług turystycznych, zajęć sportowych, edukacyjnych i kulturalnych. Nieodłącznym elementem śmigieckiego krajobrazu są **wiatraki koźlaki**, mające swoją legendę. Dwa zabytkowe koźlaki, stojące na wzgórzu przy wjeździe do miasta od strony Poznania, przypominają o dawnych, śmigieckich tradycjach i mogą być wykorzystane w celu ożywienia społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji. Działania w zakresie ochrony środowiska powinny zostać połączone z podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców, w szczególności w zakresie racjonalnego korzystania z jego zasobów, ale także z porządku i organizacji miejsc zieleni, budowy **ścieżek edukacyjnych** czy korzystania z zasobów parku i innych terenów zieleni urządzonej.

W zakresie ochrony powietrza najbardziej uciążliwymi, szczególnie w okresie zimowym, są domowe piece (opalone węglem czy też ekogroszkiem). W celu eliminacji

zanieczyszczenia powietrza konieczne jest podjęcie działań zmierzających do modernizacji budynków, w tym użyteczności publicznej oraz ograniczenia ruchu samochodowego na terenie gminy. Istotnym działaniem jest także **podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie ochrony środowiska**, w szczególności dotyczącego zanieczyszczeń powietrza z domowych palenisk. Źródłem niskiej emisji w obszarze rewitalizacji również transport drogowy, dlatego też istotnym jest poprawa funkcjonalności ruchu pieszego i kołowego w obszarze rewitalizacji.

Funkcjonalność przestrzeni w obszarze rewitalizacji

Pod względem funkcjonalnym Gmina Śmigiel cechuje się **niedostatkiem zagospodarowanych miejsc wypoczynku w przestrzeni publicznej**, tj. ścieżek spacerowych, placów zabaw, siłowni zewnętrznych, miejsc do rekreacji i uprawiania kultury fizycznej, w tym strzelnic, charakterystycznych dla Śmigla, poprzez działalność Kurkowych Bractw Strzeleckich. Zauważalna jest niewystarczająca liczba miejsc przeznaczonych do aktywnego spędzania wolnego czasu, który jest postrzegany przez lokalne społeczeństwo, jako bardzo ważny czynnik określający standard życia. W Osiedlu III zlokalizowane są 3 parki i skwery, w Osiedlu 4 – 1, a w Osiedlach I i II nie ma żadnego terenu zieleni urządzonej. Należy ponadto podkreślić, że żaden z parków ani skwerów nie został poddany procesowi zagospodarowania bądź odnowy. Liczba obiektów infrastruktury sportowej wymagającej odnowy w poszczególnych Osiedlach Śmigla jest największa dla Osiedla III (4 szt.), a dla Osiedla I (1 szt.). Zmiany są niezbędne, żeby jednostki te mogły stanowić miejsca przeznaczone do rekreacji oraz dla aktywnego spędzania wolnego czasu przez mieszkańców gminy, a także spowodowały **wzrost atrakcyjności turystycznej gminy**. **Poprawa stanu obiektów zabytkowych** na terenie gminy może prowadzić do wykorzystania ich potencjału do ożywienia społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji.

Fot. Urząd Miejski Śmigla

Zagospodarowanie przestrzeni wspólnych oraz działania termomodernizacyjne budynków podniosą jakość przestrzeni publicznej obszaru rewitalizacji, a co z tym związane będą stanowiły istotną przesłankę do rozwoju agroturystyki, a także będą czyniły gminę miejscem atrakcyjnym dla nowych mieszkańców. Obok **wiatraków koźlaków**, obiektem charakterystycznym dla obszaru rewitalizacji jest **zespół Śmigiejskiej Kolei Wąskotorowej**.

Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego w połączeniu z istniejącymi szlakami rowerowymi gminy wpłynie pozytywnie na poprawę jakości życia mieszkańców.

Istotność obszaru z punktu widzenia rozwoju lokalnego

Śmigiel pełni funkcje: mieszkaniowe, rekreacyjne, administracyjne i handlowo-usługowe. Z punktu widzenia rozwoju lokalnego gminy jest obszarem kluczowym, w którym powinny zostać podjęte działania rewitalizacyjne we wszystkich sferach życia gminy, tj. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. W Osiedlach w obszarze rewitalizacji znajduje się infrastruktura, stanowiąca jednocześnie ośrodek życia gminy, mająca istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, budowania tożsamości oraz miejsc integracji społecznej.

Fot. Urząd Miejski Śmigla

Na wyznaczonym obszarze znajdują się m.in.: Urząd Miejski Śmigla, Centrum Kultury, Ośrodek Pomocy Społecznej, Posterunek Policji, Szkolne Schronisko Młodzieżowe, Śmigielska Kolejka Wąskotorowa, Urząd Pocztowy w Śmiglu, banki, kościół parafialny pw. Najświętszej Maryi Panny Wniebowziętej, kościół pw. Św. Stanisława Kostki, kościół pw. Św. Wita, zakład opieki zdrowotnej, obiekty sportowe, apteka, sklepy, przedszkole, szkoła podstawowa, park miejski, plac targowy. Śmigiel został wskazany przez mieszkańców w trakcie partycypacji społecznej jako miejsce, w którym pożądanym jest prowadzenie procesu rewitalizacji. Czynnikiem sprzyjającym rozwojowi obszaru rewitalizacji są stosunkowo wysoka aktywność gospodarcza mieszkańców oraz wykorzystanie potencjału przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego do rozwoju turystyki.

5. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji jest zgodna z wizją rozwoju Gminy Śmigiel i przyjmuje następujące brzmienie:

Obszar rewitalizacji jest miejscem zapewniającym dobre warunki życia, czyste środowisko oraz atrakcyjną i zadbaną przestrzeń publiczną. Jest to obszar bezpieczny i przyjazny dla mieszkańców, stwarzający im możliwości rekreacji i aktywnego wypoczynku, podnoszący komfort życia mieszkańców i oferujący systemy zachęt do rozwoju przedsiębiorczości.

Tak sformułowana wizja będzie realizowana przez dwa główne cele strategiczne oraz odpowiadające im kierunki działań i konkretne zadania, stanowiące odpowiedź na diagnozę stanu, wyniki partycypacji społecznej i potrzeby rewitalizacyjne, zgłaszane przez mieszkańców.

Działania rewitalizacyjne ukierunkowane będą na wspieranie integracji społecznej oraz włączenie społeczne, pozwalające zmniejszać problem bezrobocia i ubóstwa. Obszar rewitalizacji będzie miejscem zapewniającym mieszkańcom atrakcyjne warunki do życia, aktywności społecznej i zawodowej oraz integracji. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji pozytywnie wpłynie na całą społeczność gminy. Zakładana organizacja przestrzeni publicznych powinna zachęcić wszystkie grupy społeczne, tj. rodziny, dzieci i młodzież, seniorów, osoby niepełnosprawne do integracji społecznej poprzez udział w formach aktywności proponowanych na terenie gminy, tj. imprezy kulturalne, sportowe i rekreacyjne.

W sferze gospodarczej nastąpi wzrost przedsiębiorczości mieszkańców. W sferze środowiskowej gmina będzie dążyła do jakościowej poprawy terenów zielonych i rekreacyjnych oraz przechodzenia w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, pozwalającej na zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy dwutlenkiem węgla. W sferze przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej gmina będzie cechowała się wysokiej jakości strukturą przestrzenną, dbałością o dziedzictwo kulturowe, nastąpi poprawa stanu obiektów mieszkalnych i zabytkowych, estetyki przestrzeni, infrastruktury drogowej oraz zagospodarowania przestrzeni publicznej. Odnowione obszary będą atrakcyjne dla mieszkańców i podmiotów gospodarczych, a odnowiona przestrzeń i infrastruktura będzie stanowiła podstawę do podejmowania działań, zmierzających do poprawy estetyki pozostałych obszarów gminy.

6. Cele rewitalizacji i kierunki działań

Głównym celem prowadzenia procesu rewitalizacji jest społeczne i gospodarcze ożywienie zdegradowanych obszarów Gminy Śmigiel, z jednoczesną poprawą sytuacji środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. W oparciu o przeprowadzoną diagnozę stanu w zakresie sytuacji społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, a także z wykorzystaniem wniosków i postulatów zebranych w ramach partycypacji społecznej w formie ankietyzacji, warsztatów oraz spacerów studyjnych w celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji oraz ustalenia hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych, przy uwzględnieniu celów i kierunków, wyznaczonych w dokumentach programowych Gminy - wyznaczone zostały cele rewitalizacji. Cele rewitalizacji, stanowiące odpowiedź na problemy zidentyfikowane, przy opracowaniu diagnozy i będące przełożeniem wizji stanu obszaru po rewitalizacji oraz wynikiem aktywnej partycypacji społecznej, zostały zdefiniowane w niniejszym „Programie” jako:

- **Poprawa jakości życia mieszkańców i wzmocnienie spójności społecznej.**
- **Atrakcyjna i funkcjonalna przestrzeń wspólna.**

Uwzględniając postulat spójności działań, programowanie rewitalizacji jest komplementarne z planowaniem przestrzennym i gminną polityką społeczną, a także z zadaniami z zakresu edukacji, sportu oraz z polityką kulturalną gminy. Postawione cele stanowią przełożenie wizji we wszystkich kluczowych obszarach tematycznych i obejmujących rozwój społeczny, przestrzenny i gospodarczy na obszarze rewitalizacji, a także wspierającym dążenie do polepszenia warunków w pozostałych obszarach gminy. Każdemu z celów rewitalizacji przyporządkowano kierunki działań, umożliwiające osiągnięcie pożądaných efektów w zakresie rozwiązywania problemów w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

1. Poprawa jakości życia i wzmocnienie spójności społecznej

- 1.1. Rozwój przedsiębiorczości, oparty na atrakcyjnym dziedzictwie kulturowym i przyrodniczym poprzez wykorzystanie potencjału do rozwoju turystyki.
- 1.2. Wykorzystanie dostępnej infrastruktury do wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych.
- 1.3. Rozwój dzieci i młodzieży, poprzez zapewnienie oferty edukacyjnej, sportowej i kulturalnej.
- 1.4. Motywowanie i wspieranie mieszkańców do podejmowania działań na rzecz lokalnej społeczności.
- 1.5. Budowanie tożsamości lokalnej w oparciu o dziedzictwo kulturowe i historyczne. Świadomość lokalnej tradycji w połączeniu z atrakcyjną przestrzenią stworzy warunki do rozwoju sektora agroturystycznego.
- 1.6. Oferta działań społecznych i wspierających rodziny oraz osoby samotne w rozwiązywaniu problemów, z którymi się borykają.

1.7. Zapewnienie oferty dla osób dorosłych w ramach aktywnego i wspólnego spędzania wolnego czasu.

2. Atrakcyjna i funkcjonalna przestrzeń obszaru rewitalizacji

- 2.1. Poprawa stanu technicznego i jakości wyposażenia obiektów użyteczności publicznej.
- 2.2. Poprawa jakości infrastruktury i wyposażenia obiektów kulturalnych, sakralnych, sportowych i turystycznych.
- 2.3. Tworzenie przestrzeni wspólnych, miejsc do spotkań, umożliwiających integrację mieszkańców i wzmocnienie spójności społecznej, poprzez m.in. zagospodarowanie terenów zielonych, tworzenie terenów zieleni urządzonej oraz obiektów sportowych na potrzeby rekreacyjne mieszkańców.
- 2.4. Poprawa jakości systemu komunikacyjnego, w tym dróg i ciągów pieszo-rowerowych.
- 2.5. Poprawa stanu obiektów zabytkowych.
- 2.6. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.

Zależności pomiędzy zdiagnozowanymi problemami a postawionymi celami i zdefiniowanymi kierunkami działań rewitalizacyjnych w Gminie Śmigiel zostały przedstawione w tabeli nr 28. Wskazano, które z kierunków działania odpowiadają na problemy i potrzeby gminy w zakresie rewitalizacji. Dla każdego ze zdiagnozowanych problemów zaadresowano odpowiedni kierunek działań rewitalizacyjnych, a dla większości problemów adekwatne są kierunki działań z różnych celów rewitalizacji, co umożliwia podjęcie kompleksowej interwencji.

Tabela nr 28 Cele i kierunki działań stanowiące odpowiedź na problemy zidentyfikowane w obszarze rewitalizacji

Zdiagnozowany problem / Kierunek działań	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6
Zwiększająca się liczba osób starszych w populacji		X		X	X	X	X	X	X	X		X	
Niedostateczna oferta zajęć edukacyjnych, sportowych i kulturalnych		X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	
Długotrwale bezrobotni	X	X						X	X	X	X		
Zagrożenie wykluczeniem społecznym	X	X	X	X	X	X			X	X			X
Niezadawalający poziom działań na rzecz aktywizacji społecznej		X	X	X	X	X	X			X		X	
Niewystarczająca liczba urządzonych terenów zieleni i obiektów do spędzania wolnego czasu	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X		X
Poprawa stanu zabytków	X	X			X	X	X	X	X	X		X	
Wzrost jakości infrastruktury turystycznej	X						X	X	X	X	X	X	

7. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z harmonogramem realizacji

Rewitalizacja to narzędzie społecznego i gospodarczego ożywiania obszarów zdegradowanych, a wynikiem działań, mających na celu wyprowadzenie obszarów ze stanu kryzysowego, powinien być rozwój kapitału społecznego na rewitalizowanym obszarze. Istotne jest, więc podejmowanie działań aktywizujących i sprzyjających **budowaniu tożsamości lokalnej i tworzeniu więzi międzyludzkich**. Silne poczucie tożsamości i więzi daje pozytywne efekty zarówno w kontaktach międzyludzkich, prowadzących do działań na rzecz lokalnej społeczności, ale także w sferze przestrzeni publicznej, wyrażające się podejmowaniem inicjatyw na rzecz poprawy jakości otoczenia, zwiększenia poczucia bezpieczeństwa i zmniejszenia poziomu wykluczenia społecznego.

W niniejszym *Programie* zaplanowane zostały **projekty zintegrowane**, rozumiane jako sekwencje powiązanych ze sobą działań, mających na celu wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanów kryzysowych, łączące aspekty społeczne z przedsięwzięciami infrastrukturalnymi, jako zapewniającymi całościowe podejście do procesu rewitalizacji gminy. Kompleksowość ujęcia projektów zapewni osiągnięcie trwałych efektów rewitalizacji, przyczyniających się do odnowy i rozwoju obszaru, a w konsekwencji także jego otoczenia. Każdy z interesariuszy posiadał możliwość zgłaszania projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych do ujęcia w *Programie*. Założenia niniejszego *Programu* będą realizowane poprzez konkretne projekty rewitalizacyjne.

Lista podstawowych projektów rewitalizacyjnych nie stanowi zamkniętego katalogu działań, ale będzie podlegała corocznemu monitoringowi i aktualizacji, w tym także w szczególności w odniesieniu do harmonogramu realizacji projektów i możliwości pozyskania finansowania z różnych źródeł.

Cele rewitalizacji nie powinny być rozpatrywane rozłącznie, gdyż mają charakter komplementarny, a ich realizacja w ramach projektów zintegrowanych umożliwi zrealizowanie wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji. W zamierzeniach zaplanowane działania wspierają dążenie do spójności społecznej obszaru rewitalizacji, ale także całego obszaru gminy.

Tabela nr 29 Zestawienie podstawowych projektów rewitalizacyjnych

Lp.	Nazwa projektu	Podmioty realizujące	Miejsce realizacji	Zakres i beneficjenci	Planowany termin realizacji	Szacowana wartość [zł]	Źródła finansowania	Prognozowane rezultaty	Wskaźniki
1	Adaptacja nieczynnego budynku na cele związane z pomocą społeczną Projekt jest odpowiedzią na zdiagnozowany problem wzrostu osób starszych wśród mieszkańców oraz ubóstwa i konieczności wsparcia z pomocy społecznej.	Gmina Śmigiel	Śmigiel, ul. M. Konopnickiej 6 dz. ew. 1104/3 obręb Śmigiel	W wyniku realizacji projektu w nieczynnym od wielu lat budynku powstanie infrastruktura wykorzystywana dla zrealizowania celów pomocy społecznej. Docelowo korzystać z niej będą niepełnosprawni i seniorzy. Planuje się utworzenie mieszkania chronionego dla osób niepełnosprawnych i pomieszczeń na potrzeby klubu seniora (kuchnia, sanitariaty, sala). Planuje się również zakup wyposażenia. Beneficjenci: mieszkańcy obszaru rewitalizacji	2018-2019	500 000	Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny WRPO 2014+ (85%): działanie 9.2, 9.1.2 Środki Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej środki własne Gminy	nieczynny obecnie budynek zostanie zaadoptowany na potrzeby osób niepełnosprawnych i seniorów stworzenie lepszych warunków dla integracji i rehabilitacji osób niepełnosprawnych i seniorów, poprawa ich zdrowia i funkcjonowania w społeczności lokalnej, stworzenie możliwości dla wprowadzenia nowych usług z zakresu rehabilitacji zdrowotnej i społecznej oraz edukacji	Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji, biorących udział w zajęciach – 2023 r. – 50 os. odnowiony budynek będzie miejscem realizacji projektu nr 2.
2	Aktywny senior Projekt jest odpowiedzią na zdiagnozowany problem wzrostu liczby osób	Gmina Śmigiel, organizacje pozarządowe	Śmigiel ul. M. Konopnickiej 6 dz. ew. 1104/3	Zwiększenie różnorodności i poprawa jakości oferty edukacyjno-kulturalnej dla osób starszych oraz promowanie działań na	2018-2023	50 000	Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny WRPO 2014+ (85%): działanie 9.1.2	włączenie społeczne seniorów podwyższenie poziomu spójności społecznej i	Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji, biorących udział w

Lp.	Nazwa projektu	Podmioty realizujące	Miejsce realizacji	Zakres i beneficjenci	Planowany termin realizacji	Szacowana wartość [zł]	Źródła finansowania	Prognozowane rezultaty	Wskaźniki
	starszych wśród mieszkańców.		obręb Śmigiel	rzecz zwiększenia aktywności edukacyjnej i społecznej seniorów. Beneficjenci: mieszkańcy obszaru rewitalizacji			Środki Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020, Środki własne Gminy	wzmocnienia więzi, wzrost poczucia własnej wartości mieszkańców	zajęciach – 2023 r. – 50 os.
3	Modernizacja, remont i doposażenie budynku Szkolnego Schroniska Młodzieżowego w Śmiglu Projekt jest odpowiedzią na zdiagnozowany problem braku odpowiedniej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.	Gmina Śmigiel	Śmigiel ul. M. Konopnickiej 4a dz. ew. 1104/5 obręb Śmigiel	W wyniku realizacji poprawi się infrastruktura turystyczna. Planuje się docieplenie budynku, modernizację oświetlenia, remont pomieszczeń oraz zakupienie wyposażenia dla Szkolnego Schroniska Młodzieżowego w Śmiglu. Beneficjenci: mieszkańcy obszaru rewitalizacji	2018-2022	1 000 000	Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny WRPO 2014+ (85%): działanie 3.2 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 środki własne gminy	Poprawa infrastruktury turystycznej Nowe możliwości dla uprawiania turystyki, wypoczynku, rekreacji oraz zaspokojenia potrzeb kulturalnych Odnowione schronisko będzie miejscem organizacji zajęć dla mieszkańców obszaru rewitalizacji (projekt 4).	Liczba uczestników zajęć nordic walking – 2023 r. – 40 os.
4	Zajęcia edukacyjno-	Gmina Śmigiel,	Śmigiel ul. M.	Zajęcia edukacyjne: ścieżki przyrodnicze,	2018-2023	50 000	Środki Ministerstwa Rodziny, Pracy i	włączenie społeczne	Liczba zorganizowany

Lp.	Nazwa projektu	Podmioty realizujące	Miejsce realizacji	Zakres i beneficjenci	Planowany termin realizacji	Szacowana wartość [zł]	Źródła finansowania	Prognozowane rezultaty	Wskaźniki
	kulturalne dla dorosłych Projekt jest odpowiedzią na zdiagnozowany problem braku wystarczającej liczby zajęć dla dzieci, młodzieży i dorosłych.	Organizacje pozarządowe	Konopnickiej 4a dz. ew. 1104/5 obręb Śmigiel	Wykorzystanie wiatraków jako symbolu gminy. Organizacja wycieczek pieszych, rowerowych oraz po okolicach miasta i gminy Śmigiel. Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego Gminy. Zajęcia sportowo rekreacyjne oraz ognisko. Zajęcia ruchowe dla niepełnosprawnych mieszkańców gminy, mających na celu ich włączenie społeczne. Beneficjenci: mieszkańcy obszaru rewitalizacji			Polityki Społecznej Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Środki własne Gminy	aktywne spędzanie wolnego czasu integracja międzypokoleniowa zmniejszenie poziomu bezrobocia i ubóstwa zwiększenie poziomu integracji społecznej mieszkańców poprzez wspólne uczestnictwo w zajęciach	ch imprez: 2023 – 12 Liczba uczestników zajęć dla niepełnosprawnych – 30 os.
5	Wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży Projekt jest odpowiedzią na zdiagnozowany problem braku wystarczającej liczby zajęć dla dzieci i młodzieży.	Gmina Śmigiel	Śmigiel ul. M. Konopnickiej 4a dz. ew. 1104/5 obręb Śmigiel	Zajęcia sportowe i taneczne dla dzieci i młodzieży, poprawiających sprawność ruchową, koordynację, muzykalność. Wykorzystanie różnych stylów tanecznych w połączeniu z zabawami ogólnorozwojowymi i integracyjnymi. Beneficjenci: mieszkańcy	2018-2023	20 000	Programy Ministerstwa Sportu i Turystyki środki własne Gminy	rozwój zainteresowań dzieci i młodzieży aktywne spędzanie wolnego czasu integracja wewnątrzpokoleniowa zwiększenie poziomu integracji społecznej mieszkańców poprzez wspólne uczestnictwo	Liczba uczestników zajęć – 50 os.

Lp.	Nazwa projektu	Podmioty realizujące	Miejsce realizacji	Zakres i beneficjenci	Planowany termin realizacji	Szacowana wartość [zł]	Źródła finansowania	Prognozowane rezultaty	Wskaźniki
				obszaru rewitalizacji					
6	<p>Rozwój bazy sportowej i rekreacyjnej w Śmiglu</p> <p>Projekt jest odpowiedzią na zdiagnozowany problem braku odpowiedniej jakości infrastruktury sportu i kultury oraz braku wystarczającej liczby zajęć dla dorosłych.</p>	Gmina Śmigiel	<p>Śmigiel ul. M. Konopnickiej i T. Kościuszki</p> <p>dz. ew. 584/2, 583/2, 583/1, 584/1, 1102/9, 1102/10, 1105/2, 1105/1, 1812, 1814, 1813, 1811</p> <p>obręb Śmigiel</p>	<p>Remont sali gimnastycznej przy basenie, remont basenu. utworzenie skate parku, remont i doposażenie placów zabaw, rozbudowanie „parku” siłowni napowietrznej, remont strzelnic, odnowienie stadionu miejskiego i boisk, remont pomieszczeń Centrum Kultury.</p> <p>Zakup wyposażenia obiektów.</p> <p>Beneficjenci: mieszkańcy obszaru rewitalizacji</p>	2018-2023	3 000 000	<p>Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny WRPO 2014+: działanie 9.2, 9.3,</p> <p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Środki własne Gminy</p>	<p>W wyniku realizacji projektu powstanie nowa infrastruktura sportowo-rekreacyjna oraz poprawi się stan techniczny istniejącej infrastruktury. Stworzy to nowe możliwości dla uprawiania sportu, wypoczynku, rekreacji oraz zaspokojenia potrzeb kulturalnych na terenie poddanym rewitalizacji. Zapewni możliwość realizacji projektu nr 4.</p>	<p>Liczba osób biorących udział w zajęciach – 2023 r. – 200 os.</p>
7	<p>Remont budynków, infrastruktury i taboru zabytkowej Śmigielskiej Kolei Wąskotorowej.</p> <p>Projekt jest odpowiedzią na</p>	Gmina Śmigiel	<p>Śmigiel ul. Dworcowa 2</p> <p>dz. ew. 928/4 obręb Śmigiel</p>	<p>Remont: budynków, infrastruktury i taboru zabytkowej Śmigielskiej Kolejki Wąskotorowej. Dostosowanie pomieszczeń do pełnienia funkcji muzealnych i rekreacyjnych.</p>	2018-2023	5 000 000	<p>Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny WRPO 2014+ (85%): działanie 4.4</p> <p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020</p>	<p>Ochrona zabytków</p> <p>Nadanie obiektowi nowych funkcji społecznych</p> <p>Kolejka, która nie pełni już funkcji lokalnego środka transportu zostanie przystosowana do</p>	<p>Liczba obiektów pełniących funkcje społeczne 2023: 1 szt.</p> <p>Liczba osób odwiedzających obiekt –</p>

Lp.	Nazwa projektu	Podmioty realizujące	Miejsce realizacji	Zakres i beneficjenci	Planowany termin realizacji	Szacowana wartość [zł]	Źródła finansowania	Prognozowane rezultaty	Wskaźniki
	zdiagnozowany problem braku odpowiedniej jakości infrastruktury kultury oraz braku wystarczającej liczby zajęć dla dzieci, młodzieży i dorosłych.			Beneficjenci: mieszkańcy obszaru rewitalizacji			Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego środki własne gminy	lepszego pełnienia funkcji muzealnej i rekreacyjnej.	2023: 100 os.
8	Renowacja wzgórza wiatrakowego i parku Projekt jest odpowiedzią na zdiagnozowany problem niskiej świadomości ekologicznej mieszkańców oraz zanieczyszczenia środowiska oraz potrzeby zachowania dziedzictwa kulturowego.	Gmina Śmigiel	Śmigiel zbieg ul. Kościąńskiej i ul. Północnej dz. ew. 1106, 1107, 1810, 1223, 1225/2, 1811 obręb Śmigiel	Wykonanie nowych trawników, dosadzenie roślin, zamontowanie urządzeń rekreacyjnych, utwardzenie ścieżek, wykonanie parkingu, utworzenie minizoo oraz ekologicznej ścieżki edukacyjnej. Organizowanie wycieczek w ramach ścieżki ekologicznej. Edukacja społeczeństwa w zakresie historii lokalnej i ekologii, poprawa stanu zdrowia społeczeństwa. Beneficjenci: mieszkańcy obszaru rewitalizacji	2018-2021	3 000 000	Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny WRPO 2014+ (85%): działanie 4.4 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu środki własne gminy	Nowa infrastruktura rekreacyjna przy wzgórzu wiatrakowym oraz poprawi się stan tego terenu zielonego. Nowe możliwości dla wypoczynku i rekreacji na terenie poddanym rewitalizacji. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców, poprawa stanu środowiska, zwiększenie poziomu integracji społecznej mieszkańców	Liczba obiektów, którym nadano nowe funkcje społeczne – 2023: 1 szt. Liczba osób korzystających ze wzgórza wiatrakowego i parku – 2023: 200 os. Projekt umożliwi realizację projektu nr 4.

Lp.	Nazwa projektu	Podmioty realizujące	Miejsce realizacji	Zakres i beneficjenci	Planowany termin realizacji	Szacowana wartość [zł]	Źródła finansowania	Prognozowane rezultaty	Wskaźniki
								poprzez wspólne uczestnictwo w zajęciach	
9	Renowacja parku miejskiego w Śmiglu Projekt jest odpowiedzią na zdiagnozowany problem braku wystarczającej liczby miejsc rekreacji w dobrym stanie, niskiej świadomości ekologicznej mieszkańców, zanieczyszczenia środowiska.	Gmina Śmigiel	Śmigiel, ul. M. Konopnickiej i ul. Północna. dz. ew. 1230/5, 1232/2 obręb Śmigiel	Utwardzenie ścieżek, wykonanie oświetlenia LED, montaż urządzeń rekreacyjnych, montaż małej architektury, nasadzenia roślin, odnowienie trawników.	2020-2022	1 000 000	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu środki własne gminy	Nowa infrastruktura rekreacyjna oraz poprawi się stan tego terenu zielonego Nowe możliwości dla wypoczynku i rekreacji Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców Poprawa stanu środowiska, zwiększenie poziomu integracji społecznej mieszkańców poprzez wspólne uczestnictwo w zajęciach	Liczba odnowionych parków: 2023 – 1 szt. Liczba osób korzystających ze wspólnych miejsc rekreacji 2023 r. – 100 os. (średniomiesięcznie)
10	Renowacja nieczynnego cmentarza ewangelickiego w Śmiglu Projekt jest odpowiedzią na	Gmina Śmigiel	Śmigiel, zbieg ulic Kościańskiej i W. Reymonta dz. ew. 1182/1, 1119,	Renowacja muru, tablic nagrobnych, nagrobków, uporządkowanie zabytkowego parku cmentarnego, oraz skarpy na której znajduje się cmentarz, zamontowanie ławek ,	2019-2021	1 000 000	Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny WRPO	Ochronie poddany zostanie zabytek, jakim jest nieczynny cmentarz poewangelicki. Miejsce to zmieni swoje przeznaczenie.	Liczba odnowionych zabytków – 2023: 1 szt.

Lp.	Nazwa projektu	Podmioty realizujące	Miejsce realizacji	Zakres i beneficjenci	Planowany termin realizacji	Szacowana wartość [zł]	Źródła finansowania	Prognozowane rezultaty	Wskaźniki
	zdiagnozowany problem niszczenia zabytków i dziedzictwa kulturowego.		1118/1, 1127 obręb Śmigiel	koszy na śmieci, obsadzenie skarpy roślinnością. Edukacja społeczeństwa w zakresie historii lokalnej i tolerancji religijnej.			2014+ (85%): działanie 4.4 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu środki własne gminy	Pełnić będzie funkcję muzealną i rekreacyjną.	

8. Indykatywne ramy finansowe

Ramy finansowe powinny wskazywać potencjalne źródła finansowe, z których mogą być pozyskane środki na realizację projektów oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Podstawą do określenia ram finansowych powinien być: zakres przedmiotowy i podmiotowy poszczególnych projektów i przedsięwzięć, horyzont czasowy obowiązywania programu oraz przegląd instrumentów realizacyjnych, występujących na szczeblach: lokalnym, regionalnym, krajowym.

Tabela nr 30 Indykatywne ramy finansowe

Lp.	Nazwa projektu	Szacowana wartość [zł]	Proponowane źródła finansowania
1	Adaptacja nieczynnego budynku na cele związane z pomocą społeczną	500 000	Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny WRPO 2014+ (85%): działanie 9.2, 9.1.2 – 425 000 zł Środki Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, środki własne Gminy – 75 000 zł
2	Aktywny senior	50 000	Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny WRPO 2014+ (85%): działanie 9.1.2 – 42 500 zł Środki Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020, środki własne Gminy – 7 500 zł
3	Modernizacja, remont i wyposażenie budynku Szkolnego Schroniska Młodzieżowego w Śmiglu	1 000 000	Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny WRPO 2014+ (85%): działanie 3.2 – 850 000 zł Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020, środki własne gminy – 150 000 zł
4	Zajęcia edukacyjno-kulturalne dla dzieci, młodzieży i dorosłych	50 000	Środki Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, środki własne Gminy – 50 000 zł
5	Wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży	20 000	Programy Ministerstwa Sportu i Turystyki, środki własne Gminy – 20 000 zł
6	Rozwój bazy sportowej i rekreacyjnej w Śmiglu	3 000 000	Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny WRPO 2014+ (85%): działanie 9.2, 9.3 – 2 550 000 zł Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, środki własne Gminy – 450 000 zł
7	Remont budynków, infrastruktury i taboru zabytkowej Śmigiełskiej Kolei Wąskotorowej.	5 000 000	Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny WRPO 2014+ (85%): działanie 4.4 – 4 250 000 zł Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu, Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, środki własne gminy – 750 000 zł
8	Renowacja wzgórza wiatrakowego i parku	3 000 000	Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny WRPO 2014+ (85%): działanie 4.4 - 2 550 000 zł Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu, środki własne gminy - 450 000 zł

Lp.	Nazwa projektu	Szacowana wartość [zł]	Proponowane źródła finansowania
9	Renowacja parku miejskiego w Śmiglu	1 000 000	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 – 850 000 zł Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu, środki własne gminy – 150 000 zł
10	Renowacja nieczynnego cmentarza ewangelickiego w Śmiglu	1 000 000	Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny WRPO 2014+ (85%): działanie 4.4 – 850 000 zł Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020, Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu, środki własne gminy – 150 000 zł

9. Uzupełniające rodzaje przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Uzupełniające rodzaje przedsięwzięć rewitalizacyjnych stanowią projekty, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno jest zidentyfikować indywidualnie, a są oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji. Włączenie projektów uzupełniających w ramach obszarów tematycznych pozwoli na wsparcie wyników uzyskanych w związku z realizacją projektów kluczowych i podstawowych. Polegają one na szeroko rozumianej aktywizacji społeczności lokalnej i stanowią istotny element realizacji *Programu*. Źródłem finansowania uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych będą środki finansowe przewidziane w:

- Wielkopolskim Regionalnym Programie Operacyjnym WRPO 2014+;
- Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020;
- programach realizowanych przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu;
- programach Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, w tym: Funduszu Inicjatyw Obywatelskich i Rządowym Programie na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020;
- programach Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego;
- programach Ministra Sportu i Turystyki;
- budżetach Gminy Śmigiel.

Cel 1: Poprawa jakości życia i wzmocnienie spójności społecznej

- Modernizacja i rozbudowa gminnych placówek oświatowych, dostosowanie do potrzeb edukacji przedszkolnej, wyposażenie w niezbędne pomoce szkolne, sale gimnastyczne, w szczególności w zakresie zajęć dodatkowych i sportowych.
- Integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W ramach działań wspierane będą projekty ukierunkowane na: aktywizację społeczno-zawodową, wsparcie rodzin wielodzietnych, rozwój dziennych form wsparcia, tworzenie i rozwijanie miejsc opieki nad dziećmi, usług środowiskowych, usług społecznych, pomoc dla dzieci i rodzin zagrożonych dysfunkcją, wsparcie osób niepełnosprawnych oraz osób starszych.
- Organizacje pozarządowe. W ramach działań wspierana będzie działalność organizacji pozarządowych, akcje informacyjne i edukacyjne wśród mieszkańców do podejmowania działań na rzecz lokalnej społeczności.
- Budowanie tożsamości lokalnej w oparciu o kulturę i edukację. W ramach działania podejmowane będą inicjatywy, mające na celu zainteresowanie historią, kulturą i lokalnymi tradycjami. Zakłada się organizację wydarzeń kulturalnych, artystycznych i edukacyjnych. Planuje się, także realizację zajęć sportowo-rekreacyjnych. Działania będą realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

- Rozwój ekonomii społecznej, poprzez wsparcie dla projektów i inicjatyw w obszarze działalności gospodarczej, które łączą cele społeczne i ekonomiczne. Realizacja projektów będzie służyła budowaniu potencjału społecznego na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów społecznych. Istotną kwestią jest współpraca z władzami samorządowymi, tworzenie partnerstw dla realizacji określonych przedsięwzięć dla rozwoju lokalnego.
- Rozwój agroturystyki z wykorzystaniem walorów przyrodniczo-krajobrazowych gminy.
- Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców, w szczególności w zakresie realizacji gospodarki niskoemisyjnej.
- Włączanie osób wykluczonych społecznie, w tym długotrwale bezrobotnych w prace związane z realizacją projektów podstawowych planowanych w ramach niniejszego Programu, które umożliwi zdobycie doświadczenia zawodowego i podnoszenie kwalifikacji do wykonywania pracy.
- Pomoc społeczna w zakresie usług opiekuńczych.

Cel 2: Poprawa infrastruktury i zagospodarowania obszaru rewitalizacji

- Poprawa stanu technicznego budynków mieszkalnych, gospodarczych, w tym w szczególności zabytkowych. W ramach planowanych przedsięwzięć zakłada się: poprawę stanu budynków mieszkalnych, remonty, naprawy, modernizacje, wyposażenie w infrastrukturę techniczną, w tym termomodernizację obiektów.
- Poprawa stanu technicznego budynków użyteczności publicznej. W ramach planowanych przedsięwzięć zakłada się: poprawę stanu budynków użyteczności publicznej, remonty, naprawy, modernizacje, wyposażenie w infrastrukturę techniczną, w tym termomodernizację obiektów (ocieplenie ścian zewnętrznych, wymiana stolarki okiennej i drzwi zewnętrznych, wymiana/modernizacja instalacji wewnętrznych).
- Rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz podłączenie nowych odbiorców.
- Podnoszenie jakości przestrzeni publicznych. Nadanie terenom funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych oraz miejsc spotkań i rekreacji dla mieszkańców, w tym: modernizacja istniejącej infrastruktury, drzewostanu, małej architektury, budowa miejsc odpoczynku (ławki, wiaty, ciągi piesze).
- Drogi, chodniki i ścieżki rowerowe. W ramach działań budowane będą nowe odcinki dróg, wymianie będzie podlegała nawierzchnia dróg i chodników oraz budowane będą ścieżki rowerowe.
- Ograniczanie niskiej emisji, poprzez wymianę pieców węglowych na ekologiczne źródła ciepła w gospodarstwach domowych.
- Promocja gminy, jako miejsca atrakcyjnego dla rozwoju turystyki rowerowej.
- Zwiększenie dostępności infrastruktury sportowej i umożliwienia aktywnego spędzania wolnego czasu mieszkańcom.
- Wzbogacenie życia kulturalnego w obszarze rewitalizacji, poprzez udostępnienie nowych form i aktywności kulturalnych.

10. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach:

- przestrzennej, oznaczającej konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji *Programu* wzajemnych powiązań pomiędzy projektami i przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi realizowanymi na obszarze rewitalizacji i znajdujących się poza nim, ale oddziałujących na obszar rewitalizacji,
- problemowej, oznaczającej konieczność realizacji projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wzajemnie dopełniających się tematycznie, sprawiając, że *Program* będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich aspektach, tj. społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym,
- proceduralno-instytucjonalnej, tj. konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania *Programem*, który umożliwi efektywne współdziałanie różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur,
- międzyokresowej, czyli konieczności dokonania rozeznania, analizy i oceny oraz sformułowania wniosków odnośnie dotychczasowego sposobu wspierania procesów rewitalizacji, jego skuteczności, osiągnięć i problemów wdrażania *Programu*,
- źródeł finansowania zakłada, iż projekty rewitalizacyjne, wynikające z *Programu* zakładają konieczność uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków Europejskich Funduszy Strukturalnych i innych funduszy inwestycyjnych z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania.

Komplementarność przestrzenna

Celem zapewnienia komplementarności przestrzennej projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest efektywne oddziaływanie *Programu* na cały obszar, dotknięty stanem kryzysowym, tak aby poszczególne projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniały przestrzennie oraz by zachodził między nimi efekt synergii. Prowadzone działania nie powinny skutkować przenoszeniem problemów na inne obszary, ani wystąpieniem negatywnych efektów społecznych. Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się natężeniem problemów społecznych, a także niezadowolającym stanem obiektów użyteczności publicznej i obiektów zabytkowych, estetyki przestrzeni, infrastruktury wodno-kanalizacyjnej oraz zagospodarowania przestrzeni publicznej. W *Programie* zaplanowano do realizacji projekty, które są ukierunkowane na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej oraz funkcjonalno-przestrzennej. Zakłada się, że ich realizacja w obszarze rewitalizacji pozytywnie wpłynie na jego otoczenie i docelowo pozytywne efekty realizacji obejmą swym zasięgiem obszar gminy. Istotnym jest podniesienie, iż prawidłowe funkcjonowanie sfery społecznej nie jest możliwe bez odpowiedniego urzędnienia

i zagospodarowania sfery przestrzenno-funkcjonalnej. Realizacja przedsięwzięć w granicach obszaru rewitalizacji, zarówno w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, w tym obiekty budowlane, tereny gminnej przestrzeni publicznej, obiekty zabytkowe, jak i społecznej, prowadzącej do zwiększenia aktywności społecznej oraz adresowanie działań do grup społecznych zagrożonych wykluczeniem powoduje, że oczekiwane jest kompleksowe oddziaływanie na obszar rewitalizacji. Zakłada się, iż wyprowadzenie obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego doprowadzi w dłuższej perspektywie czasowej do przenoszenia pozytywnych wzorców na inne obszary Gminy Śmigiel.

Ponadto, zaplanowano do realizacji szereg uzupełniających działań i projektów, których celem jest dopełnienie osiągnięcia zamierzonej wizji rewitalizacji. Zasięg oddziaływania projektów dotyczących szeroko pojętej integracji społecznej oraz aktywizacji zawodowej mieszkańców może wykraczać poza obszar rewitalizacji, obejmując swym zakresem także osoby wykluczone, zamieszkujące poza wyznaczonym obszarem.

Komplementarność problemowa

Celem zapewnienia komplementarności problemowej jest przeciwdziałanie fragmentaryzacji działań, przy jednoczesnej koncentracji na całościowym spojrzeniu na przyczyny występowania kryzysu na danym obszarze. Konieczne jest, więc określenie pożądanego stanu realizacji projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz ich parametryzacja, ułatwiająca dobór mierników osiągania celów *Programu*. Skuteczna komplementarność problemowa prowadzi do powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach działania, co skutkuje lepszą koordynacją tematyczną i organizacyjną działań jednostki samorządu terytorialnego. Wszystkie zaplanowane działania w ramach *Programu* zostały zaprojektowane w taki sposób, aby się wzajemnie dopełniały tematycznie. Projekty rewitalizacyjne stanowią odpowiedź na problemy zdiagnozowane w sferze: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, które przyczyniły się do powstania obszarów zdegradowanych na terenie gminy. Całościowe spojrzenie na przyczyny wystąpienia sytuacji kryzysowej, prowadzi do kompleksowej realizacji projektów przewidzianych w ramach *Programu*, zarówno projektów zintegrowanych, jak i projektów komplementarnych.

Tabela nr 31 Komplementarność problemowa podstawowych projektów rewitalizacyjnych

Zdiagnozowany problem / Projekt podstawowy	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Zwiększająca się liczba osób starszych w populacji	X	X					X	X	X	
Niedostateczna oferta zajęć edukacyjnych, sportowych i kulturalnych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Długotrwale bezrobotni	X	X	X					X	X	X
Zagrożenie wykluczeniem społecznym	X	X		X	X	X	X	X	X	

Zdiagnozowany problem / Projekt podstawowy	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Niezadawalający poziom działań na rzecz aktywizacji społecznej	X	X		X	X	X	X	X	X	X
Niewystarczająca liczba urządzonych terenów zieleni i obiektów do spędzania wolnego czasu	X		X			X	X	X	X	X
Poprawa stanu zabytków	X		X				X	X		X
Wzrost jakości infrastruktury turystycznej			X				X	X	X	X

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne, ujęte w *Programie*, charakteryzują się komplementarnością problemową. Zgłoszone projekty, stanowią połączenie działań ze sfery przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej z działaniami społecznymi, co zostało wykazane w charakterystyce planowanych przedsięwzięć. Warte podkreślenia jest komplementarność problemowa pomiędzy realizowanymi projektami, tj. poprawa jakości życia oraz wzmocnienie kapitału społecznego, zagospodarowanie przestrzenne i rozwój infrastruktury. Wymienione projekty wykazują ścisły związek z przedsięwzięciami w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

W celu zapewnienia komplementarności proceduralno-instytucjonalnej konieczne jest umiejscowienie systemu zarządzania *Programem* rewitalizacji w przyjętym w Gminie Śmigiel systemie zarządzania procesami. W zakresie komplementarności proceduralno-instytucjonalnej należy podkreślić ważną rolę wszystkich interesariuszy rewitalizacji na etapie opracowania i wdrażania *Programu*. Zaprojektowane procedury wdrażania *Programu* wymagają współdziałania w ramach Zespołu ds. Rewitalizacji, którego trzon stanowią będą pracownicy Urzędu Miejskiego Śmigla. System zarządzania *Programem* został opisany w rozdziale 12 **System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji**.

Komplementarność międzyokresowa

Zachowanie ciągłości programowej, polegającej na kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności 2007-2013, ma w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie. Istotnym jest, aby przedsięwzięcia zrealizowane w latach poprzednich dopełnić projektami komplementarnymi, realizowanymi w ramach polityki spójności 2014-2020. Projekty zaplanowane do realizacji w ramach *Programu* są komplementarne z dotychczas zrealizowanymi. Poniżej zestawiono najważniejsze działania o charakterze rewitalizacyjnym, zrealizowane w ramach perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2007-2013 w Gminie Śmigiel:

Tabela nr 32 Zestawienie projektów zrealizowanych przez Gminę Śmigiel w latach 2007-2013

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji (rok)	Wartość projektu (zł)
1	Dar z Europejskiego Funduszu Społecznego - sprzęt komputerowy	2007	37 617
2	Dar z Europejskiego Funduszu Społecznego - sprzęt komputerowy	2008	37 541
3	Projekt COMENIUS "Podróże - droga do Europy"	2009 – 2011	98 287
4	Dofinansowanie projektu COMENIUS ze środków Fundacji Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży - (dofinansowanie wyjazdów zagranicznych młodzieży)	2009 – 2011	18 036
5	Projekt COMENIUS Uczenie się przez całe życie - „Co czytają młodzi Europejczycy”	2011 – 2013	84 256
6	Dofinansowanie projektu COMENIUS ze środków Fundacji Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży - (dofinansowanie wyjazdów zagranicznych młodzieży)	2011 – 2013	21 300
7	Ogólnopolska Fundacja Edukacji Komputerowej projekt "eSzkoła Wielkopolska - Cyfrowa Dziecięca Encyklopedia Wielkopolan" w ramach programu Operacyjnego Kapitał Ludzki - przekazanie sprzętu komputerowego	2013 – 2014	36 280
8	Twórcze myślenie przedszkolaka	2008/2009	49 349
9	Przedszkole w którym nie tylko się bawimy	2009/2010	31 702
10	Rozwój intelektualny przedszkolaka w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 09.05.00-30-250/09	2009-2010	50 000
11	Współpraca + Wiedza = Sukces Sołectw	2009	35 810
12	III Jesienne spotkania orkiestr dętych – Śmigiel 2014 .	2014	8 157
13	Opracowanie internetowego portalu turystycznego obejmującego obszar Gminy Śmigiel	2014	13 744
14	Zakup wraz z montażem elementów placu zabaw w Czaczu	2014	24 261
15	Budowa placu zabaw w Żegrowku	2014	7 897
16	II Jesienne Spotkanie Orkiestr Dętych - Śmigiel 2012	2012	10 601
17	Zorganizowanie koncertów i wieczoru autorskiego, wydanie publikacji oraz zakup elementów strojów dla członków chóru z okazji 120-lecia założenia Towarzystwa Śpiewu Harmonia w Śmiglu	2012/2013	23 436
18	II Śmigielski Jarmark Wielkanocny - impreza kulturalna promująca lokalne walory kulturowe	2012/2013	11 004
19	Przebudowa świetlic w Karminie i Poladowie	2012/2013	262 699
20	Przebudowa świetlic w Olszewie i Nowym Szczepankowie	2012/2013	274 483
21	Remont zespołu pałacowego w Czaczu	2013/2014	348 506

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji (rok)	Wartość projektu (zł)
22	Przebudowa świetlicy wiejskiej o pomieszczenia gospodarcze wraz ze zmianą konstrukcji dachu w nowej Wsi	2014	78 843
23	Remont świetlic w Sierpowie, Glińsku i Brońsku	2010/2011	495 682
24	Przebudowa świetlic w Bronikowie, Karśnicach, Robaczynie, Starej Przysiece Pierwszej, Wonieściu	2011/2012	470 373
25	Remont Świetlicy w Czaczu	2010/2011	283 041
26	Rozbudowa budynku świetlicy wiejskiej w Żegrówku oraz przebudowa budynku świetlicy wiejskiej w Nietążkowie	2009/2010	493 063
27	Przebudowa ul. Dudycza w Śmiglu i Nietążkowie wraz z remonte, ul. Leśnej w Nietążkowie		904 741
28	Kompleksowe zagospodarowanie ścieków w zlewni rzeki Obry – Gmina Śmigiel	2009-2015	70 177 925

Źródło: Urząd Miejski Śmigla

Komplementarność źródeł finansowania

Istotna jest zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania. Koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych, w szczególności w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla obszarów rewitalizacji. W związku z powyższym na liście projektów podstawowych i komplementarnych ujętych w *Programie*, znajdują się przedsięwzięcia dotyczące sfery społecznej i przestrzenno-funkcjonalnej, zapewniając tym samym koncentrację celów, ich wzajemne powiązanie i synergję. Należy podkreślić, że ujęte w *Programie* przedsięwzięcia zakładają spełnienie wymogu komplementarności źródeł finansowania, tj. wykorzystanie zewnętrznych, wspólnotowych mechanizmów finansowania, tj. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny i Fundusz Spójności, funduszy publicznych krajowych, np. Bank Gospodarstwa Krajowego S.A., ale również zaangażowanie środków własnych gminy i funduszy prywatnych zarówno osób fizycznych, prawnych, jak i organizacji pozarządowych, w tym formuły partnerstwa publiczno-prywatnego.

11. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów w proces rewitalizacji

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, wskazują na potrzebę określenia stopnia realizacji zasady partnerstwa i partycypacji w odniesieniu do programu rewitalizacji, zarówno na etapie jego przygotowania, jak również na etapach wdrażania i oceny jego efektów.³⁷ Prowadzenie procesu rewitalizacji wiąże się z zaangażowaniem lokalnej społeczności do działania na różnych poziomach: wytyczania kierunków, współpracy partnerskiej, realizacji przedsięwzięć i utrzymanie efektów zmian. Organizowanie społeczności lokalnej to proces wspierania ludzi w podejmowaniu wspólnych działań na rzecz ulepszania własnego środowiska, a także metoda działania, którego celem jest mobilizowanie społeczności do podejmowania niezbędnych wysiłków zmierzających do poprawy jej sytuacji.

Istotną rolę w procesie tworzenia i realizacji programu rewitalizacji odgrywa partycypacja społeczna, która obejmuje: przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający udział interesariuszy. W katalogu interesariuszy wymieniono m.in.³⁸

- mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz właścicieli, użytkowników wieczystych nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdujące się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego,
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą,
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne,
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne,
- organy władzy publicznej i inne podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział wszystkich interesariuszy. Przygotowanie, prowadzenie i ocena rewitalizacji polegają w szczególności na:

- poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami,
- prowadzeniu działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym: o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji oraz o przebiegu tego procesu,
- inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji,

³⁷ Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, op. cit.

³⁸ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, op. cit.

- zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji,
- wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji programu rewitalizacji,
- zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.³⁹

Niniejszy *Program* został wypracowany przy współudziale interesariuszy przez samorząd gminny i poddany dyskusji w oparciu o diagnozę stanu w zakresie sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. Zakładana jest współpraca wszystkich interesariuszy w trakcie realizacji i aktualizacji *Programu* z uwzględnieniem różnych poziomów ich zaangażowania – od informowania, poprzez konsultacje aż do pełnej partycypacji oznaczającej aktywne uczestnictwo.

Interesariusze zostali zaangażowani we wszystkich etapach opracowania *Programu*.

Opracowanie *Programu*

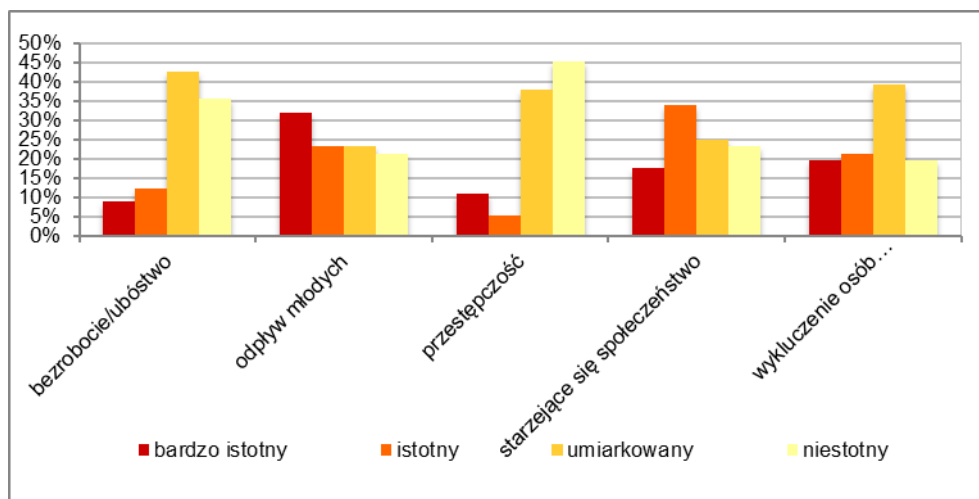
Punktem wyjściowym jest zaangażowanie interesariuszy, który jest niezbędnym uzupełnieniem działań przyjętych w „Programie rewitalizacji dla Gminy Śmigiel na lata 2017-2023”, a także gwarantem powodzenia jego realizacji, zarządzania i monitorowania. Interesariuszami są wszystkie strony, które są zainteresowane wdrażaniem *Programu*, mają wpływ na jego realizację, a także odnoszą korzyści z jego wdrażania. Interesariusze zostali włączeni w proces opracowania diagnozy stanu, jak również wyboru obszaru rewitalizacji, mieli możliwość wskazania problemów, które występują w gminie, a także wskazania pożądanych kierunków działań w celu wyprowadzenia zdiagnozowanych obszarów z sytuacji kryzysowej. Celem konsultacji było poznanie potrzeb oraz oczekiwań wszystkich interesariuszy, jak również wypracowanie spójnych działań w procesie rewitalizacji gminy.

Przygotowano ankiety, które zostały rozdyskrebowane wśród interesariuszy. Ankiety były dostępne w formie papierowej i elektronicznej. Na etapie opracowania diagnozy stanu były również prowadzone wywiady pogłębione z interesariuszami dotyczące problemów występujących na terenie Gminy i sugerowanych przez nich projektach z jednoczesną diagnozą identyfikowanych przez mieszkańców potrzeb rewitalizacyjnych. Ponad 48% ankiet zostało wypełnionych przez mieszkańców Śmigla, jako bezpośrednio zainteresowanych prowadzeniem procesu rewitalizacji na tym obszarze. Warto podkreślić, że dla prawie 41% obszar rewitalizacji jest miejscem pracy i nauki. Dlatego, istotne jest podjęcie działań, zarówno likwidujących problemy społeczne na tym obszarze, jak również przywrócenie bądź nadanie obszarowi funkcji oczekiwanej przez mieszkańców, tj. miejsca wypoczynku i lokalnego centrum w celu ożywienia społeczno-gospodarczego.

³⁹ Tamże

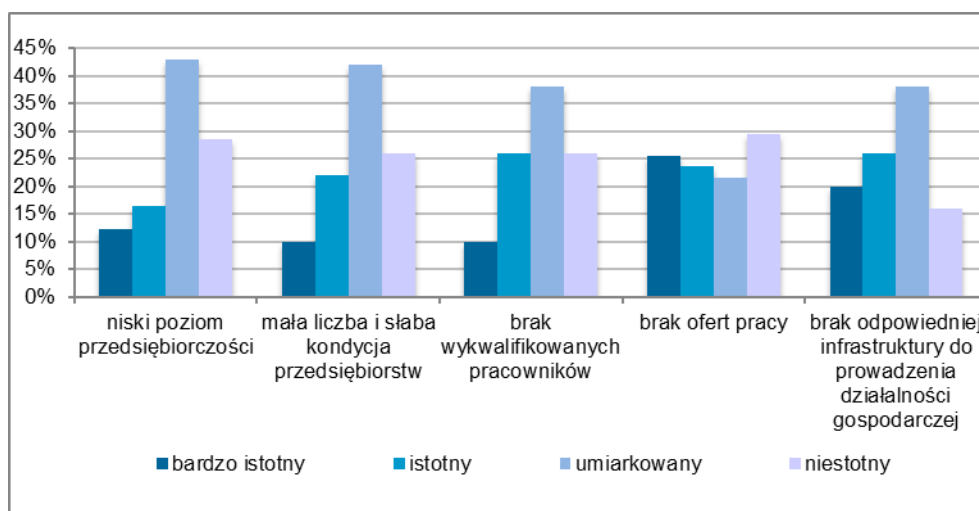
W ramach partycypacji społecznej, jako najistotniejsze problemy w sferze społecznej wskazano odpływ młodych ludzi, starzejące się społeczeństwo oraz bezrobocie i ubóstwo. W kontekście zdiagnozowanych problemów konieczne jest podjęcie działań podnoszących atrakcyjność gminy dla młodych rodzin z dziećmi oraz przeciwdziałanie zjawiskom bezrobocia i ubóstwa. Za nieistotne bądź umiarkowanie istotne interesariusze wskazali problemy w sferze przestępczości i wykluczenia osób niepełnosprawnych (wykres nr 12).

Wykres nr 12 Problemy w sferze społecznej zdiagnozowane przez interesariuszy

Dla 25% ankietowanych najbardziej istotnym zjawiskiem w sferze gospodarczej jest brak ofert pracy, a dla kolejnych 20% - brak odpowiedniej infrastruktury do prowadzenia działalności gospodarczej. 26%, jako istotny wskazało problem braku wykwalifikowania siły roboczej. Za nieistotne, bądź umiarkowanie istotne interesariusze wskazywali niski poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców oraz małą liczbę i słabą kondycję przedsiębiorstw.

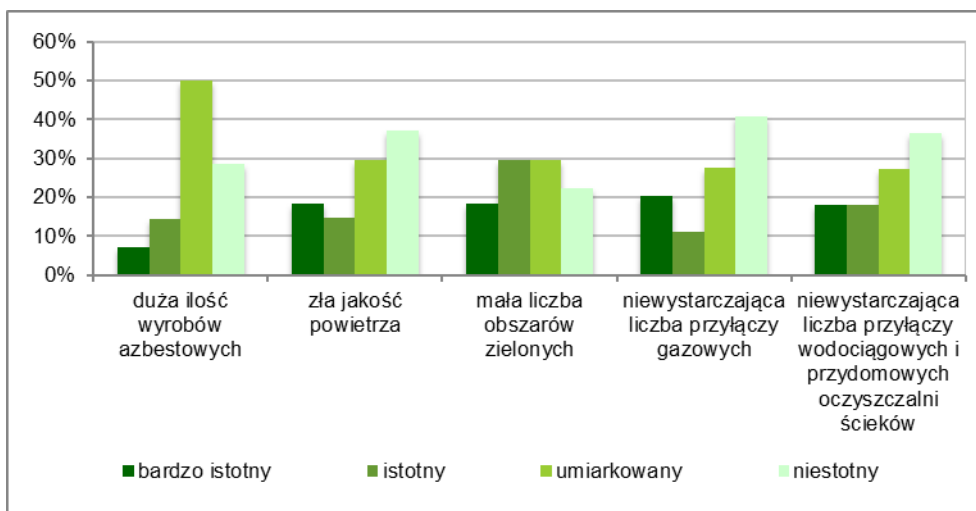
Wykres nr 13 Problemy w sferze gospodarczej zdiagnozowane przez interesariuszy

Dla 20% ankietowanych najbardziej istotnym problemem w sferze środowiskowej jest niewystarczająca liczba przyłączy gazowych, a następnie mała liczba zagospodarowanych

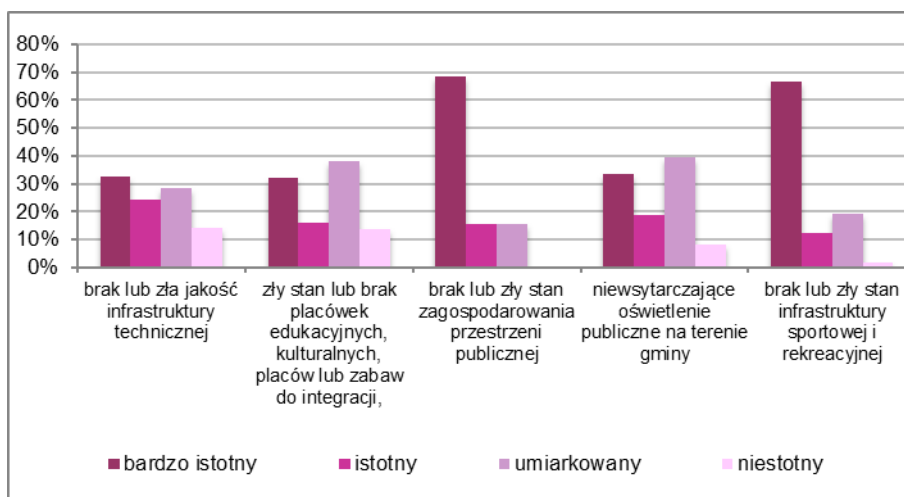
terenów zielonych. Dla połowy ankietowanych umiarkowanie istotnym problemem jest wykorzystywanie wyrobów azbestowych w gospodarstwach domowych w gminie, a dla 30% - jakość powietrza (wykres nr 14).

Wykres nr 14 Problemy w sferze środowiskowej zdiagnozowane przez interesariuszy

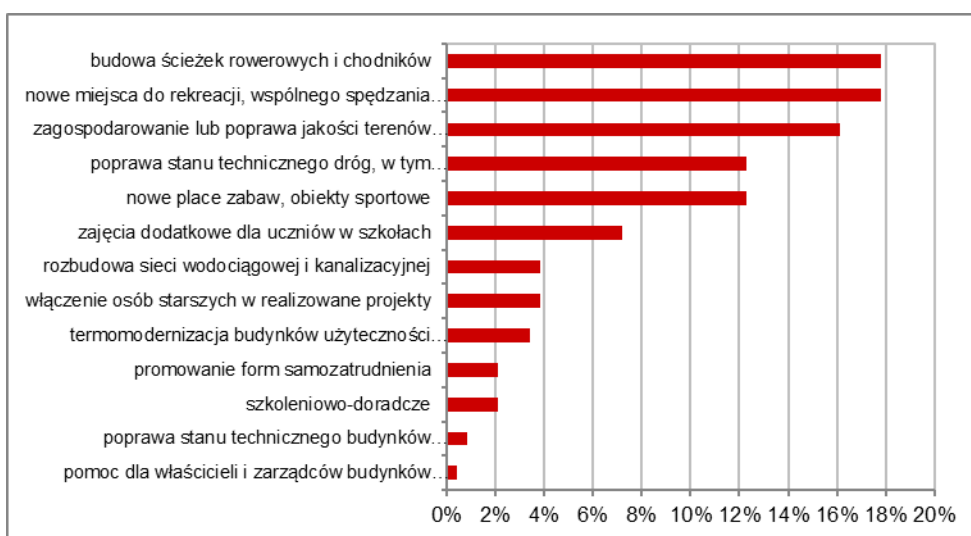
Dla 68% ankietowanych najbardziej istotnym negatywnym zjawiskiem w sferze funkcjonalno-przestrzennej jest brak lub zły stan zagospodarowania przestrzeni publicznej, oraz słabo rozwinięta infrastruktura sportowa i rekreacyjna. Umiarkowanie istotnym problemem jest dla 40% oświetlenie publiczne na terenie gminy (wykres nr 15).

Wykres nr 15 Problemy w sferze funkcjonalno-przestrzennej zdiagnozowane przez interesariuszy

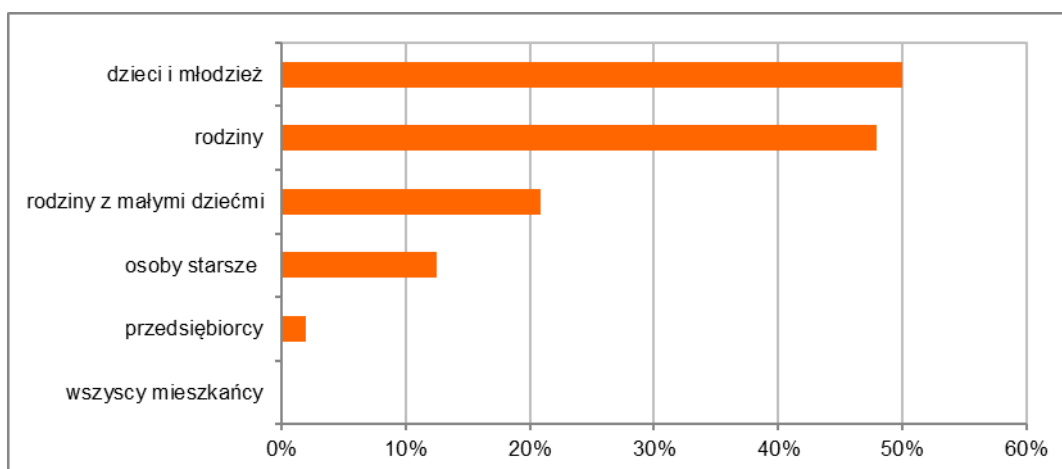
Dla 65% mieszkańców istotnym problemem jest brak rozwiązań energooszczędnych w budynkach oraz zły stan budynków komunalnych. W ramach partycypacji społecznej mieszkańcy spośród wskazanych potrzeb i projektów rewitalizacyjnych mogli wybrać spośród wskazanych w trakcie warsztatów te, które są najbardziej istotne z punktu widzenia interesariuszy.

Wykres nr 16 Proponowane przez mieszkańców Gminy rodzaje przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Pożądanymi kierunkami działań rewitalizacyjnych to przede wszystkim: budowa ścieżek rowerowych i chodników oraz nowe miejsca do rekreacji i wspólnego spędzania wolnego czasu, a także zagospodarowanie lub poprawa jakości terenów publicznych.

Wykres nr 17 Adresaci wsparcia w ramach projektów rewitalizacyjnych wskazywane przez interesariuszy

Wśród ankietowanych 56% stanowiły kobiety, a 43% to mężczyźni. 9% badanych to mieszkańcy w wieku 50-64 lat, 16% - 30-49 lat, a 20% - 25-39 lat. 26% badanych posiada

wykształcenie wyższe, a 21% - średnie. 32% badanych jest zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, a 16% stanowili emeryci i renciści.

Istotny element działań komunikacyjnych w ramach prac nad *Programem* stanowiły działania edukacyjne, dotyczące istoty procesu rewitalizacji, kierunków jej prowadzenia, a także możliwych do podjęcia działań rewitalizacyjnych i zasad ich prowadzenia. Wykorzystane zostały materiały tekstowe, prezentacje multimedialne oraz infografiki. Celem przeprowadzenia warsztatów dla interesariuszy było omówienie i ocena propozycji wyznaczenia obszaru rewitalizacji gminy, a także wyrażenie opinii, zgłaszanie propozycji i uwag, a także zgłaszania propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W trakcie warsztatów przeprowadzono także wywiady pogłębione. W ramach wywiadów pogłębionych interesariusze mieli możliwość wskazania potencjału gminy i jej atutów, które mogłyby wspierać proces rewitalizacji. W trakcie spotkań potwierdzona została przez interesariuszy istotność wyboru Śmigła jako obszaru rewitalizacji. Ważnym ponadto była świadomość historyczna interesariuszy i konieczność jej upowszechniania wśród młodszych mieszkańców, także w ramach organizowanych wydarzeń kulturalnych czy innych propozycji aktywnego, wspólnego spędzania wolnego czasu, wspomagającego budowę więzi społecznych. Jednocześnie, interesariusze proszeni o wskazanie aspektów, wymagających ich zdaniem poprawy, podnosili głównie zagadnienia związane z brakiem pracy. Istotnym problemem jest niewystarczająca liczba przyłączy kanalizacyjnych, jakość infrastruktury drogowej i społecznej, a także potrzeba zagospodarowania terenów publicznych. Mieszkańcy oczekują, także organizacji większej ilości imprez kulturalnych i sportowych oraz zajęć dodatkowych dla uczniów w szkołach.

Kluczowym elementem programu rewitalizacji jest lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych, realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową. Wszyscy zainteresowani zapisami *Programu* zostali zaproszeni do składania propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych do ujęcia w „Programie rewitalizacji dla Gminy Śmigiel na lata 2017-2023”. Wskazano, iż zgłaszane pomysły powinny się przyczyniać do ożywienia społeczno-gospodarczego oraz poprawy warunków i jakości życia w Gminie, a projekty powinny dotyczyć kwestii społecznych, gospodarczych i infrastrukturalnych oraz odpowiadać na potrzeby lokalnej społeczności. Informację o możliwości zgłaszania projektów rewitalizacyjnych, uwag i wniosków rozpowszechniono również za pośrednictwem plakatów, które zostały rozwieszone na tablicach informacyjnych Urzędu Miejskiego Śmigła, na tablicach informacyjnych we wszystkich sołectwach gminy oraz w wybranych budynkach użyteczności publicznej.

W ramach partycypacji społecznej w sprawie wyznaczenia obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Śmigiel zorganizowany został spacer studyjny po obszarze zdegradowanym przewidzianym do rewitalizacji w gminie. W trakcie spaceru można było zapoznać

się z obszarem wybranym do rewitalizacji oraz wyrazić opinie, co do miejsc wymagających podjęcia działań interwencyjnych. Zbierane były także wnioski i uwagi, a także propozycje przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Wnioski z partycypacji społecznej, zarówno ankietyzacji, jak i kwestii podnoszonych w ramach wywiadów pogłębionych i spaceru studyjnego, zostały uwzględnione w opracowanym programie rewitalizacji, po przanalizowaniu ich spójności z celami oraz uwzględnieniu możliwości finansowania zgłaszanych projektów, a także ich znaczenia dla lokalnej społeczności obszaru rewitalizacji.

W trakcie opracowywania *Programu* wykorzystano następujące formy prowadzenia konsultacji społecznych:

- zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej,
- spotkania i warsztaty,
- spacerzy badawcze w Śmiglu,
- ankiety,
- wywiady,
- wykorzystanie grup przedstawicielskich,
- zbieranie uwag ustnych.

Wszelkie informacje odnośnie *Programu* zostały udostępnione na stronie internetowej gminy - www.smigiel.pl. W połączeniu z akcją informacyjną zrealizowaną w trakcie opracowywania niniejszego dokumentu można przyjąć, że kolejne działania podejmowane przez władze Gminy Śmigiel będą się spotykały ze zrozumieniem interesariuszy. Na tym etapie udało się zbudować podstawę dla społecznego poparcia w procesie podejmowania strategicznych decyzji dotyczących wdrażania *Programu*.

Wdrażanie i okresowa ocena *Programu*

Istotnym elementem powodzenia realizacji procesu wyprowadzania obszarów ze stanów kryzysowych jest włączenie mieszkańców Gminy Śmigiel na każdym etapie wdrażania i oceny okresowej postępów prac rewitalizacyjnych. Niezbędne jest zatem

rozpoznanie realnych potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążenie do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami.

Interesariusze rewitalizacji zostaną zaangażowani w proces zarządzania *Programem*, a także w proces monitorowania realizacji jego zapisów, zgodnie z zasadami zarządzania i oceny. Szeroko rozumiana partycypacja społeczna stanowi kluczowy element w ramach aktualizacji działań i projektowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Proponowany katalog działań obejmuje m.in.:

- powołanie Zespołu ds. rewitalizacji,
- cykliczne spotkania Zespołu ds. rewitalizacji otwarte dla potencjalnych zainteresowanych postępowaniem prac,
- konsultacje społeczne dotyczące wyboru projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- opracowanie zakładki informacyjnej na stronie internetowej Gminy Śmigiel,
- podnoszenie tematyki rewitalizacji w trakcie spotkań z mieszkańcami, także w ramach zebrań sołeckich,
- udostępnianie wniosków z posiedzeń Zespołu ds. rewitalizacji na stronie internetowej gminy, a co za tym idzie umożliwienie zapoznania się z postępowaniem prac wszystkim zainteresowanym,
- udział w realizacji projektów zgłoszonych przez podmioty sektora prywatnego,
- działalność organizacji pozarządowych i ich wsparcie dla podejmowanego procesu rewitalizacji, w tym w szczególności w ramach Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- podejmowanie zadań rewitalizacyjnych w trakcie imprez kulturalnych i sportowych organizowanych,
- organizację konkursów, wystaw, spotkań edukacyjnych,
- umieszczanie informacji o ogłaszanych przez odpowiednie jednostki naborach wniosków na realizację projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych na stronie internetowej Gminy Śmigiel i w Biuletynie Informacji Publicznej,
- umieszczanie informacji na tablicach ogłoszeń w miejscach publicznie dostępnych.

Zaproponowane formy partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji obejmują zarówno działania informacyjne, jak też konsultacje planowanych i podejmowanych działań władz lokalnych, a także działania dążące do zaawansowanych metod partycypacji, takich jak współdecydowanie czy kontrola obywatelska, w szczególności w odniesieniu do zgłaszanych i realizowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

12. System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji

Zarządzanie procesem rewitalizacji ma na celu wdrażanie działań, aby możliwe było wyprowadzenie obszaru ze stanu degradacji, a tym samym poprawa jakości życia mieszkańców, przy zaangażowaniu interesariuszy i środków finansowych, pochodzących z różnych źródeł. Niniejszy *Program* będzie realizowany w strukturach organizacyjnych Urzędu Miejskiego. Odpowiedzialnym za realizację „Programu rewitalizacji dla Gminy Śmigiel na lata 2017-2023” w zakresie obszaru administracyjnego gminy jest Burmistrz Śmigla.

We wdrażanie „Programu rewitalizacji dla Gminy Śmigiel na lata 2017-2023” zaangażowane zostaną następujące podmioty:

- Urząd Miejski Śmigla,
- jednostki organizacyjne gminy, w szczególności: szkoły, przedszkole, Ośrodek Pomocy Społecznej w Śmiglu, Centrum Kultury, Ośrodek Kultury Fizycznej i Rekreacji,
- mieszkańcy, przewodniczący zarządów osiedli i sołtysi,
- przedsiębiorcy, prowadzący działalność gospodarczą na terenie gminy,
- Ochotnicze Straże Pożarne oraz inne organizacje pozarządowe i społeczne, działające na terenie gminy,
- inne podmioty zainteresowane procesem rewitalizacji.

Zaangażowanie różnych podmiotów we wdrażanie *Programu* prowadzi do wzajemnego uzupełniania się działań różnych instytucji zarówno na etapie opracowywania programu, jak i jego wdrażania i monitorowania postępów prac.

W ramach zarządzania działaniami, zaprojektowanymi w *Programie*, zarządzeniem Burmistrza zostanie powołany zespół programowo-doradczy, tj. **Zespół ds. Rewitalizacji** ze wskazanym zakresem odpowiedzialności, co do przygotowania i przeprowadzenia naboru propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, opiniowanie zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, weryfikacji kierunków działań, konsultacji zapisów dokumentów strategicznych, zamówień publicznych i finansowania realizacji *Programu*, a także jego promocji. Funkcjonowanie Zespołu jest oparte na partycypacyjnym modelu współpracy pomiędzy przedstawicielami samorządu gminnego oraz interesariuszami procesu rewitalizacji. Decyzje w ramach prac Zespołu będą podejmowane większością głosów. Uprawnieni do głosowania są wszyscy członkowie zespołu rewitalizacji.

W skład Zespołu ds. Rewitalizacji wejdą delegowani przedstawiciele Urzędu Miejskiego Śmigla, zajmujący się problematyką gospodarki komunalnej, edukacji, kultury, planowania przestrzennego, ochrony środowiska, zamówień publicznych oraz finansów, a także przedstawiciele jednostek organizacyjnych, które mają wpływ na realizację zadań własnych gminy oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i mieszkańców. Przy powoływaniu członków Zespołu zostanie zachowana zasada równowagi i proporcji

poszczególnych grup społecznych, przedstawicieli Gminy oraz partnerów społecznych i gospodarczych.

Wyniki prac Zespołu ds. Rewitalizacji będą przedmiotem analizy w ramach cyklicznych spotkań, odbywających się raz na kwartał w siedzibie Urzędu Miejskiego Śmigła. W ramach zespołu wybrany zostanie koordynator. Główne zadania **Koordynatora Zespołu ds. Rewitalizacji** z ramienia Urzędu Miejskiego będą obejmowały:

- organizowanie spotkań Zespołu ds. Rewitalizacji,
- przygotowanie sprawozdań i raportów kontrolnych dla Burmistrza Śmigła,
- współpraca z wszystkimi interesariuszami *Programu*,
- proponowanie aktualizacji zapisów dokumentu,
- koordynacja zarządzanie zgłaszaniem projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- działania informacyjne,
- działania edukacyjne.

Wyznaczenie Koordynatora Zespołu ds. Rewitalizacji w ramach struktur Urzędu Miejskiego wynika z faktu, iż samorząd gminny koordynuje proces rewitalizacji, jako zadanie własne gminy i będzie zaangażowany w realizację projektów rewitalizacyjnych. Istotną kwestią w realizacji wyznaczonych kierunków działań jest ich implementacja do uchwalanego prawa miejscowego oraz uwzględnienie w dokumentach strategicznych.

Działania podejmowane w związku z realizacją zapisów niniejszego *Programu* powinny być upublicznione z wykorzystaniem Biuletynu Informacji Publicznej Gminy Śmigiel.

Komunikacja będzie się odbywała z wykorzystaniem dotychczas funkcjonujących kanałów informacyjnych, tj. w formie wymiany stanowisk, w tym w formie elektronicznej na uprzednio uzgodnione między interesariuszami adresy poczty elektronicznej, poprzez zamieszczenie odpowiednich informacji na tablicach informacyjnych w Urzędzie Miejskim Śmigła, na stronie internetowej gminy („Program rewitalizacji dla Gminy Śmigiel na lata 2017-2023”, skład Zespołu ds. Rewitalizacji, formularz do zgłaszania wniosków i uwag, informacje na temat wdrażania procesu rewitalizacji oraz zaproszenia na wydarzenia dotyczące rewitalizacji), elektroniczną skrzynkę pocztową zespołu, a także w trakcie spotkań i wydarzeń, organizowanych przez Urząd Miejski Śmigła oraz organizacje pozarządowe.

13. System monitoringu skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu *Programu*

„Program rewitalizacji dla Gminy Śmigiel na lata 2017-2023” będzie podlegał ocenie aktualności i stopnia realizacji. W pierwszej kolejności sprawdzeniu będzie podlegało, czy zapisy *Programu* są aktualne, tj. czy odpowiadają stanowi faktycznemu w zakresie ustaleń, mających znaczenie dla realizacji *Programu*. Następnie zbadane zostanie, w jakim stopniu działania zaplanowane w *Programie* zostały zrealizowane zgodnie z przyjętym harmonogramem.⁴⁰ Kontrolne wyniki oceny realizacji *Programu* powinny być opracowywane co rok przez Zespół ds. Rewitalizacji jako „**Formularz efektów monitorowania programów rewitalizacji**”, który przedkładany będzie Burmistrzowi oraz raportowany do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego.⁴¹

- a) monitorowanie podstawowych parametrów programu rewitalizacji – wypełniane, w przypadku gdy w ciągu ostatniego półrocza sprawozdawczego miała miejsce aktualizacja dokumentu,
- b) monitorowanie stopnia realizacji celów określonych w programie rewitalizacji – wypełniane z częstotliwością dwuletnią na początku 2018, 2020, 2022 i 2024 roku z aktualnością danych według stanu na koniec grudnia roku poprzedniego,
- c) monitorowanie skutków realizacji programu - wypełniane z częstotliwością dwuletnią na początku 2018, 2020, 2022 i 2024 roku z aktualnością danych według stanu na koniec grudnia roku poprzedniego i dotyczą wskaźników stanu kryzysowego,
- d) bieżące monitorowanie poziomu wdrażania programu rewitalizacji – wypełniane z częstotliwością półroczną na początku stycznia i lipca każdego roku w ramach okresu 2017-2024 z aktualnością danych według stanu na koniec poprzedniego miesiąca i dotyczy listy projektów realizujących program rewitalizacji,
- e) monitorowanie programów rewitalizacji na potrzeby sprawozdawczości WRPO 2014+, tabele wypełniane z częstotliwością półroczną na początku stycznia i lipca każdego roku w ramach okresu 2017-2024 z aktualnością danych według stanu na koniec poprzedniego miesiąca (za cały poprzedni okres sprawozdawczy – okresem sprawozdawczym jest I półrocze lub II półrocze), gdzie należy krótko, w sposób opisowy, przedstawić informację nt. ewentualnych problemów napotkanych przez gminę w związku z programowaniem i realizacją programu rewitalizacji. Każdy zidentyfikowany problem/barierę/trudność należy potraktować, jako osobny punkt w dokonywanym zestawieniu.

⁴⁰ Ustawa o rewitalizacji. Praktyczny komentarz. Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa Departament Polityki Przestrzennej Warszawa, 2016. Dostępny: https://mib.gov.pl/files/0/1796888/Ustawaorewitalizacji_praktycznykomentarz.pdf

⁴¹ Zasady programowania i wsparcia rewitalizacji w ramach WRPO 2014+, op. cit.

Tabela nr 33 Wskaźniki monitorowania realizacji Programu rewitalizacji

Lp.	Cel rewitalizacji	Wskaźnik	Wartość bazowa (2017)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych i sposób pomiaru
1	Poprawa jakości życia i wzmocnienie spójności społecznej	Liczba osób uczestniczących w zajęcia dla osób starszych	0	35 (comiesięcznie)	Urząd Miejski Śmigła Analiza danych: corocznie
2		Liczba osób uczestniczących w zajęciach zorganizowanych	20	250	Urząd Miejski Śmigła Analiza danych: corocznie
3		Liczba obiektów, którym nadano nowe funkcje gospodarcze i społeczne	0	5	Urząd Miejski Śmigła Analiza danych: corocznie
4		Liczba nowych przedsięwzięć sportowych, kulturalnych i edukacyjnych	0	6	Urząd Miejski Śmigła Analiza danych: corocznie
5		Liczba wyremontowanych budynków [szt.]	0	3	Urząd Miejski Śmigła Analiza danych: corocznie
6		Długość zmodernizowanych ścieżek i dróg rowerowych	0	5 km	Urząd Miejski Śmigła Analiza danych: corocznie
7		Liczba nowych miejsc rekreacji dla mieszkańców	0	3	Urząd Miejski Śmigła Analiza danych: corocznie

Monitorowanie osiąganych wskaźników będzie się odbywało na podstawie danych, udostępnionych przez:

- wydziały Urzędu Miejskiego Śmigła,
- jednostki organizacyjne, w tym Ośrodek Pomocy Społecznej w Śmiglu,
- Powiatowy Urząd Pracy w Kościanie,
- Posterunek Policji w Śmiglu,
- innych interesariuszy, którzy byli zaangażowani w realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Procedura sporządzania oceny została określona tak, aby zapewnić partycypacyjny charakter tego procesu. Po akceptacji „Formularza efektów monitorowania programów rewitalizacji” przez Burmistrza, zostanie on upubliczniony poprzez jego publikację na stronie internetowej gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej. Zasadniczym celem polityki promocji, jest rozwój zaangażowania społeczności lokalnej w proces rewitalizacji, jej udziału w decyzjach oraz odpowiedzialności za powodzenie realizacji *Programu*. W założeniach polityka promocji *Programu* powinna przybliżać mieszkańcom korzyści, jakie mogą być osiągnięte dzięki procesowi rewitalizacji, udostępniać wszystkim zainteresowanym stronom rewitalizacji i partnerom informacje o celach i problemach rewitalizacji, pobudzać partnerów

programu do wyrażania własnych opinii, zachęcać do przedstawiania własnych projektów. Nowe przedsięwzięcia zgłaszane przez interesariuszy będą uwzględniane w *Programie*. Włączenie nowych inicjatyw do *Programu* jest uwarunkowane możliwościami finansowania, uwarunkowaniami formalnymi i faktycznymi, a także stopniem realizacji założenia celów rewitalizacji.

Aktualizacja zapisów niniejszego dokumentu w przypadku zmiany warunków wewnętrznych bądź zewnętrznych, mających wpływ na realizację zaplanowanych działań i wyników podejmowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wymaga zgłoszenia w formie raportu zmian do Burmistrza Śmigła przez Koordynatora Zespołu ds. Rewitalizacji. Opracowany projekt aktualizacji będzie poddany procesowi partycypacji społecznej wraz z uwzględnieniem wymogów przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Wszelkie zmiany w dokumencie, zgłoszone Burmistrzowi, zostaną wprowadzone stosowną uchwałą Rady Miejskiej Śmigła, po wypełnieniu odpowiednich procedur i uzyskaniu opinii właściwych organów.

14. Ocena oddziaływania na środowisko

Obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko programów rewitalizacji wynika z art. 46 oraz 47 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235, z późn. zm.), zwanej dalej ustawą ocenową.

W ramach opracowania projektu *Programu* Burmistrz Śmigła pismami o znakach WO.RKP.042.6.2017.MT z 05.09.2017 r. wystąpił do właściwych organów z wnioskiem o odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W odpowiedzi:

- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Poznaniu pismem z dnia 09.10.2017 r. znak WOO-III.410.771.2017.JM1.1 poinformował, że nie jest wymagane przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko;
- Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Poznaniu pismem z dnia 06.10.2017 r. znak DN-NS.9012.1517.2017 poinformował, że nie jest wymagane przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

15. Wykorzystane źródła danych

Akty prawne

1. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Dz.U. z 2017 r., poz. 1875
2. Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Dz.U. 2017, poz. 1023.
3. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Dz.U. 2012 r., poz. 647 z późn. zm.
4. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, Dz.U. 2004 r., Nr 99, poz. 1001 z późn. zm.
5. Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów, Dz. U. z 2014 r. poz. 712, z późn. zm.
6. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”, Dz.U 2011, nr 209, poz. 1245.
7. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów, Dz. U. z 2014 r., poz. 1923.

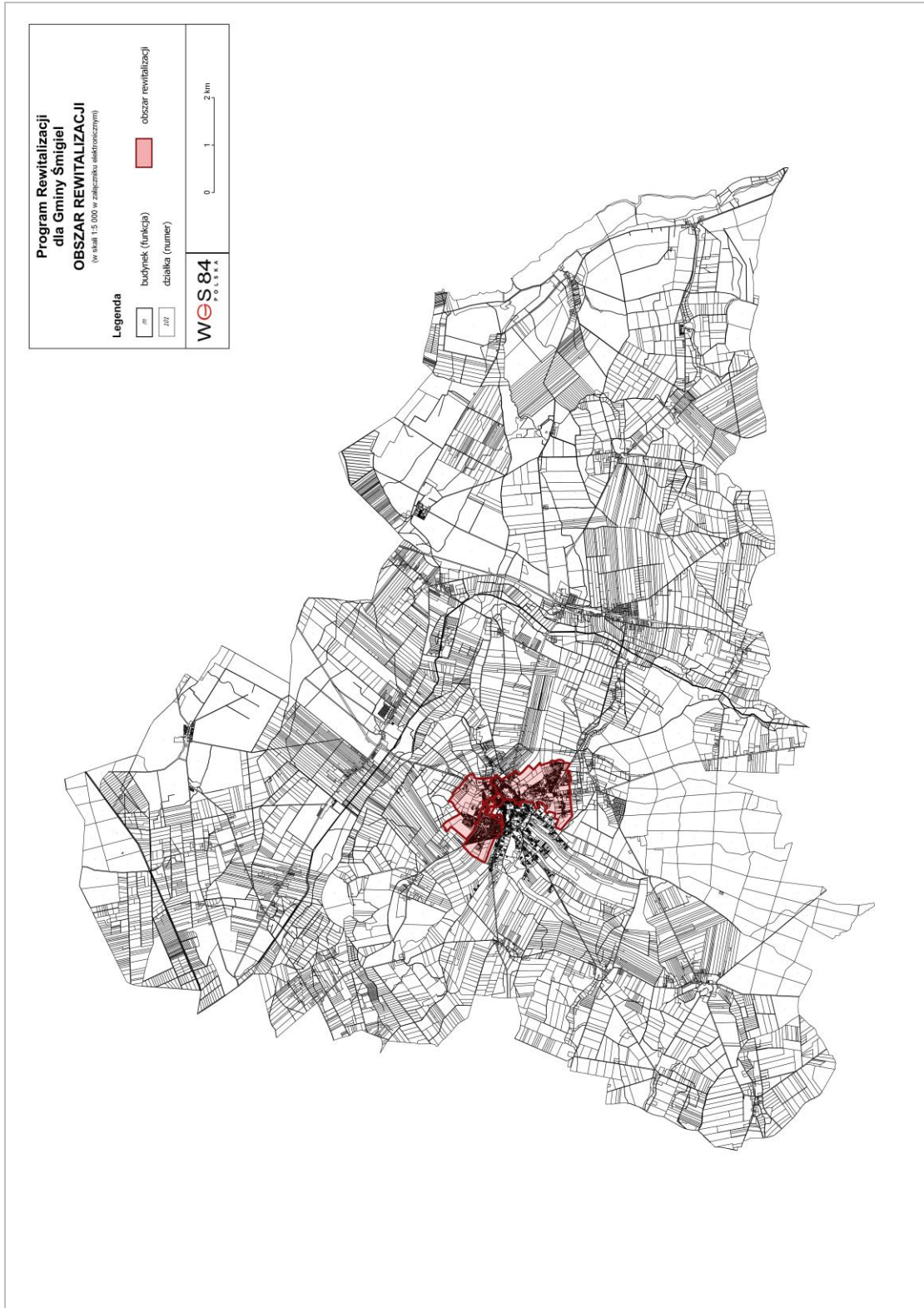
Pozostałe źródła

1. Dane Państwowej Komisji Wyborczej, dostępne: <http://pkw.gov.pl>.
2. Dane Banku Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, dostępne: www.stat.gov.pl
3. Demograficzne i społeczne uwarunkowania rewitalizacji miast w Polsce, praca pod red. Andrzeja Zborowskiego, Instytut Rozwoju Miast, tom 5, Kraków, 2009.
4. Geoserwis Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, <http://geoserwis.gdos.gov.pl>.
5. „Zasady programowania i wsparcia rewitalizacji w ramach WRPO 2014+”, przyjęte uchwałą Zarządu Województwa Wielkopolskiego nr 2718/2016 z dnia 6 października 2016 r., dostępne: <http://wrpo.wielkopolskie.pl/system/fileresources/attachments/000/004/063/original/ZasadyprogramowaniaiwsparciarewitalizacjiwramachWRPO2014.pdf?1475840252>.
6. Parysek J. J., Wojtasiewicz L., 1979. Metody analizy regionalnej i metody planowania regionalnego, Studia KPZK PAN, t. 69, Państwowe Wydawnictwo Naukowe
7. Pluta W., 1986. Wielowymiarowa analiza porównawcza w modelowaniu ekonometrycznym, PWN, Warszawa.
8. Szymła Z., 2000. Determinanty rozwoju regionalnego. Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, Wrocław.
9. Ubóstwo w Polsce w latach 2013 i 2014, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2015 [dostępne:<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoeczna/ubostwo-w-polsce-w-latach-2013-i-2014,1,6.html>]
10. Ustawa o rewitalizacji. Praktyczny komentarz. Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa Departament Polityki Przestrzennej Warszawa, 2016. Dostępny: <https://mib.gov.pl/files/0/1796888/Ustawaorewitalizacijpraktycznykomentarz.pdf>

11. Wpływ potencjału demograficznego i gospodarczego miast wojewódzkich na kondycję województw, 2013, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, Warszawa.
12. Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, dostępne:
https://www.mr.gov.pl/media/23916/Wytyczne_dotrewitalizacji_poaktualizacji_zatwierdzone_02082016_clear.pdf
13. Zasady metodyczne statystyki rynku pracy i wynagrodzeń, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2008 [dostępne: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/zasady-metodyczne-rocznik-pracy/zasady-metodyczne-statystyki-rynku-pracy-i-wynagrodzen,1,1.html>]

16. Załączniki

Załącznik nr 1 Granice obszaru rewitalizacji

Załącznik nr 2 Pismo Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu

<p>REGIONALNY DYREKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA w Poznaniu</p> <p>WOO-III.410.771.2017.JM1.1</p>	<p>Poznań, 09-10-2017</p> <p>Burmistrz Śmigła pl. Wojska Polskiego 6 64-030 Śmigiel</p> <p>Dotyczy: uzgodnienia odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu „Programu Rewitalizacji dla Gminy Śmigiel na lata 2017-2023” i ewentualnego uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko ww. projektu dokumentu.</p> <p>Nawiązując do pisma z 05.09.2017 r. (data wpływu: 08.09.2017 r.), znak: WO.RKP.042.6.2017.MT w sprawie uzgodnienia odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Programu Rewitalizacji dla Gminy Śmigiel na lata 2017-2023, informuję, że ww. projekt dokumentu nie wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.</p> <p>Zgodnie z art. 48 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017 r. poz. 1405, z późn. zm.), zwanej dalej <i>ustawą</i> oś, organ opracowujący projekty dokumentów, o których mowa w art. 46 pkt 2, może po uzgodnieniu z właściwymi organami, o których mowa w art. 57 i 58 (w przedmiotowym przypadku regionalnym dyrektorem ochrony środowiska i państwowym wojewódzkim inspektorem sanitarnym), odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, jeżeli uzna, że realizacja postanowień danego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko. Zgodnie z art. 48 ust. 2 ustawy oś odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w przypadku dokumentów, o których mowa w art. 46 pkt 2, może dotyczyć wyłącznie projektów dokumentów stanowiących niewielkie modyfikacje przyjętych już dokumentów lub projektów dokumentów dotyczących obszarów w granicach jednej gminy. Zgodnie z art. 46 pkt 2 ustawy oś przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, tj. przedsięwzięć wymienionych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 71).</p> <p>W piśmie z 05.09.2017 r. wskazano „podstawowe projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne”:</p> <ul style="list-style-type: none">- „Aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych z Gminy Śmigiel”,- „Integracja społeczna mieszkańców przez wspólne działanie”,- „Renowacja parku miejskiego w Śmiglu”,- „Renowacja wzgórza wiatrakowego i parku w Śmiglu”,- „Renowacja nieczynnego cmentarza ewangelickiego w Śmiglu”,- „Adaptacja nieczynnego budynku w Śmiglu na cele związane z pomocą społeczną”,- „Rozwój bazy sportowej i rekreacyjnej w Śmiglu”, <p>ul. Jana Henryka Dąbrowskiego 79, 60-529 Poznań, tel. 61 639 64 00, faks 61 639 64 47, sekretariat.poznan@rdos.gov.pl, poznan.rdos.gov.pl</p>
	<ul style="list-style-type: none">- „Remont budynków, infrastruktury i taboru zabytkowej Śmigiejskiej Kolei Wąskotorowej”,- „Rozbudowa szkoły w Bronikowie”,- „Modernizacja, remont i wyposażenie budynku Szkolnego Schroniska Młodzieżowego”. <p>W piśmie z 05.09.2017 r. napisano: „(...) realizacja postanowień przedmiotowego dokumentu będzie wpływać pozytywnie na środowisko. W zdecydowanej większości przypadków pozytywne oddziaływania będą dotyczyły wszystkich komponentów środowiska i w dużej mierze będą miały charakter pośredni i wtórny (średnio i długoterminowy) związany z poprawą jakości powietrza na terenie gminy, ochroną zasobów naturalnych a tym samym ochroną powierzchni ziemi i krajobrazu. Wpływać będą one również na warunki życia i zdrowie ludzi”. Ponadto w piśmie z 05.09.2017 r. napisano: „Hipotetyczna możliwość wystąpienia ewentualnych negatywnych oddziaływań jest w większości związana z realizacją poszczególnych zadań inwestycyjnych (np. rozwojem bazy sportowej i rekreacyjnej w Śmiglu; remontem budynków, infrastruktury i taboru zabytkowej Śmigiejskiej Kolei Wąskotorowej; rozbudową szkoły w Bronikowie; modernizacją, remontem i wyposażeniem budynku Szkolnego Schroniska Młodzieżowego w Śmiglu) i dotyczy oddziaływań bezpośrednich związanych z fazą realizacji (często krótkoterminowych). Zakres ewentualnych oddziaływań uzależniony będzie z reguły od charakteru planowanej inwestycji, jej lokalizacji (w stosunku do terenów wrażliwych i cennych przyrodniczo) oraz parametrów, które będą ją charakteryzowały. (...) Jednocześnie uwzględniając pośredni efekt realizacji postanowień Programu związany z zakładaną poprawą jakości powietrza, ochroną zasobów wodnych, jak i również promowaniem zagospodarowania przestrzeni i miejsc wspólnego spędzania czasu i rekreacji mieszkańców, należy uznać, że pozytywnie wpływać będzie on na zdrowie ludzi. Wśród zadań przewidzianych do realizacji w przedmiotowym dokumencie brak jest również takich, które powodowałyby mogły istotne zagrożenia dla środowiska”.</p> <p>Na terenie gminy Śmigiel znajdują się następujące obszary objęte ochroną: Przemęcki Park Krajobrazowy, obszar chronionego krajobrazu „Kompleks leśny Śmigiel-Święciechowa”, obszar chronionego krajobrazu „Krzywińsko-Osiecki wraz z zadrzewieniami gen. Dezyderego Chłapowskiego i kompleksem leśnym Osieczna-Góra”, obszar Natura 2000 Biornik Wnieść PLB300005, obszar Natura 2000 Pojezierze Sławskie PLB300011. Ponadto na terenie objętym projektem Programu występują pomniki przyrody w postaci drzew lub ich skupisk. W gminie Śmigiel zlokalizowane są również trzy obszary ważne dla ptaków w okresie gniazdowania oraz migracji „Wielki Łęg Obrzański”, „Pojezierze Sławskie” oraz „Biornik Wnieść” wyznaczone na podstawie opracowania „Obszary ważne dla ptaków w okresie gniazdowania oraz migracji na terenie województwa wielkopolskiego” (Wylegała P., Kuźniak S., Dolata P., Poznań 2008).</p> <p>Z przedłożonej dokumentacji wynika, że negatywne oddziaływania mogą wystąpić jedynie w fazie realizacji inwestycji. Będą to jednak oddziaływania okresowe o charakterze lokalnym. Biorąc zatem pod uwagę charakter planowanych w ramach projektu Programu działań, ich lokalizację, lokalny zasięg ich oddziaływania, a także fakt, że realizacja ustaleń projektu Programu będzie rozłożona w czasie i przestrzeni, nie przewiduje się wystąpienia znaczącego oddziaływania na środowisko, w tym na zdrowie ludzi, w szczególności oddziaływania o charakterze skumulowanym i transgranicznym.</p> <p>W związku z powyższym, mając na uwadze uwarunkowania określone w art. 49 ustawy oś, informuję, że projekt „Programu Rewitalizacji dla Gminy Śmigiel na lata 2017-2023” nie wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.</p> <p>z up. Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu</p> <p>Grażyna Smółkowska-Hruszka Naczelnik Wydziału Ocen Oddziaływania na Środowisko</p>
	<p>2 z 2</p>

Załącznik nr 3 Pismo Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Poznaniu

WIELKOPOLSKI PAŃSTWOWY WOJEWÓDZKI INSPEKTOR SANITARNY

Telefony:
- informacja o numerach wewnętrznych 61 854-48-00
- WPWIS 61 852-99-18
- e-mail WSSE w Poznaniu sekretariat@wssepocznan.pl
- Oddział Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego 61 227-60-09
- e-mail nadzorz.zapobiegawczy@wssepocznan.pl

ul. Nostkowskiego 23
61-705 Poznań
www.wsse-poznan.pl

DN-NS.9012.1517.2017 oryginał/kopia

Poznań, 06 10 2017

OPINIA SANITARNA

Na podstawie art. 48 ust. 1 i 2, w związku z art. 58 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017r., poz. 1405),

Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny po zapoznaniu się z wnioskiem Burmistrza Gminy Śmigiel nr WO.RKP.042.6.2017.MT z dnia 05.09.2017r.,

uzgadnia pozytywnie możliwość odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Programu Rewitalizacji dla Gminy Śmigiel na lata 2017-2023.

UZASADNIENIE:

W dniu 08.09.2017r. do Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego wpłynął wniosek Burmistrza Gminy Śmigiel nr WO.RKP.042.6.2017.MT z dnia 05.09.2017r. w sprawie uzgodnienia odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu „Programu Rewitalizacji dla Gminy Śmigiel na lata 2017-2023”, wniosek zawiera uzasadnienie.

Z zapisów art. 48 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017r., poz. 1405) wynika, iż organ opracowujący projekty dokumentów, o których mowa w art. 46 pkt 1 i 2, może, po uzgodnieniu z właściwymi organami odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, jeżeli uzna, że realizacja postanowień danego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko.

Zgodnie z zapisami art. 48 ust. 2 ww. ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w przypadku dokumentów, o których mowa

Strona 1 z 3

w art. 46 pkt 2 wymienionej ustawy może dotyczyć wyłącznie projektów dokumentów stanowiących niewielkie modyfikacje przyjętych już dokumentów lub projektów dokumentów dotyczących obszarów w granicach jednej gminy.

W przedmiotowym przypadku zostaje spełniony warunek do odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, o którym mowa w art. 48 ust. 2 ww. ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, gdyż dokument dotyczy obszaru w granicach jednej gminy - Śmigiel.

We wniosku wskazano cele Programu Rewitalizacji dla Gminy Śmigiel na lata 2017-2023:

- Poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy,
- Rozwój gospodarczy,
- Poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej,
- Wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego.

Podstawowe projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne:

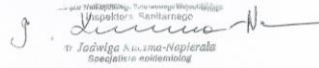
- Aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych z Gminy Śmigiel,
- Integracja społeczna mieszkańców przez wspólne działanie,
- Renowacja parku miejskiego w Śmiglu,
- Renowacja wzgórza wiatrakowego i parku w Śmiglu,
- Renowacja nieczynnego cmentarza ewangelickiego w Śmiglu,
- Adaptacja nieczynnego budynku w Śmiglu na cele związane z pomocą społeczną,
- Rozwój bazy sportowej i rekreacyjnej w Śmiglu,
- Remont budynków, infrastruktury i taboru zabytkowej Śmigielskiej Kolei Wąskotorowej,
- Rozbudowa szkoły w Bronikowie,
- Modernizacja, remont i doposażenie budynku Szkolnego Schroniska Młodzieżowego w Śmiglu.

Realizacja dokumentu powinna przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców gminy. Natomiast ewentualne negatywne oddziaływanie na środowisko może wystąpić podczas realizacji zadań inwestycyjnych, przy prowadzonych pracach budowlanych, z uwagi na zwiększoną emisję do powietrza zanieczyszczeń pochodzących ze spalania paliw w silnikach spalinowych pojazdów mechanicznych obsługujących budowy, emisji pyłów oraz emisji hałasu spowodowanego pracą sprzętu mechanicznego. Należy jednak zaznaczyć, że uciążliwości występujące na etapie realizacji inwestycji mają charakter przejściowy.

Strona 2 z 3

Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny zaznacza, że w przypadku przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, w rozumieniu zapisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2016r. poz. 71), wymagających przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017r., poz. 1405), należy przestrzegać zapisów zawartych w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Podsumowując, projekt dokumentu „Programu Rewitalizacji dla Gminy Śmigiel na lata 2017-2023” spełnia kryteria do odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, gdyż dokument dotyczy obszaru w granicach jednej gminy. Realizacja założeń dokumentu nie powinna spowodować wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi, jeżeli będzie wykonywana zgodnie z przepisami ochrony środowiska. Mając powyższe na uwadze Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny postanowił odstąpić od procedury przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla przedmiotowego dokumentu.

Jadwiga Aleksandra Napierala
Specjalista nadzoru sanitarnego

Otrzymuje:
Burmistrz Gminy Śmigiel
pl. Wojska Polskiego 6
64-030 Śmigiel
2. a/a
A.S.

Strona 3 z 3

17. Spis tabel, wykresów i map

Tabela nr 1 Jednostki urbanistyczne Gminy Śmigiel.....	25
Tabela nr 2 Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców jednostki (WS2)	28
Tabela nr 3 Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym w poszczególnych jednostkach urbanistycznych gminy (WS1)....	29
Tabela nr 4 Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym w jednostkach urbanistycznych Gminy Śmigiel w 2016 roku (WS3)	32
Tabela nr 5 Odsetek długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych w jednostkach urbanistycznych Gminy Śmigiel w 2016 roku	34
Tabela nr 6 Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2016 roku (WS5)	36
Tabela nr 7 Liczba przestępstw w przeliczeniu na 100 osób w 2016 r. (WS6)	38
Tabela nr 8 Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób (WS7)	41
Tabela nr 9 Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych w 2014 r. w poszczególnych jednostkach urbanistycznych (WS8)	42
Tabela nr 10 Zestawienie wskaźników wykorzystanych do diagnozy stanu w sferze społecznej	44
Tabela nr 11 Wartości wskaźników, charakteryzujących sferę społeczną Gminy Śmigiel	44
Tabela nr 12 Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób w roku 2016 (WG1)	48
Tabela nr 13 Udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2016 roku (WG2).....	50
Tabela nr 14 Udział powierzchni zielonych w powierzchni jednostek urbanistycznych w 2016 roku (WŚ1).....	52
Tabela nr 15 Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w 2016 r. (WŚ1)	56
Tabela nr 16 Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w 2016 roku (WP2).....	58
Tabela nr 17 Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1989 r. w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych	59
Tabela nr 18 Wartości wskaźników, charakteryzujących sferę gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną Gminy Śmigiel.....	65
Tabela nr 19 Liczba mieszkańców i powierzchnia wyznaczonego obszaru zdegradowanego.	66
Tabela nr 20 Liczba mieszkańców i powierzchnia Śmigla.....	68
Tabela nr 21 Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców Osiedli Śmigla (WS2).....	69
Tabela nr 22 Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w liczbie osób w wieku produkcyjnym dla Osiedli Śmigla (WS1)	69
Tabela nr 23 Udział ludności pobierających zasiłki z tytułu bezrobocia w liczbie osób w wieku produkcyjnym dla Osiedli Śmigla (WS3)	70

Tabela nr 24 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców Osiedli (WS5)	70
Tabela nr 25 Liczba założonych „Niebieskich Kart” w przeliczeniu na 100 mieszkańców Osiedli (WS6)	71
Tabela nr 26 Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców Osiedli (WS7)	71
Tabela nr 27 Podsumowanie pogłębionej analizy sfery społecznej obszaru rewitalizacji	72
Tabela nr 28 Cele i kierunki działań stanowiące odpowiedź na problemy zidentyfikowane w obszarze rewitalizacji	78
Tabela nr 29 Zestawienie podstawowych projektów rewitalizacyjnych.....	80
Tabela nr 30 Indykatywne ramy finansowe.....	87
Tabela nr 31 Komplementarność problemowa podstawowych projektów rewitalizacyjnych	92
Tabela nr 32 Zestawienie projektów zrealizowanych przez Gminę Śmigiel w latach 2007-2013	94
Tabela nr 33 Wskaźniki monitorowania realizacji Programu rewitalizacji	107
Wykres nr 1 Liczba ludności Gminy Śmigiel w latach 1995-2016	26
Wykres nr 2 Struktura wiekowa mieszkańców gminy.....	27
Wykres nr 3 Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do liczby mieszkańców jednostek urbanistycznych w Gminie Śmigiel w latach 1995-2016	27
Wykres nr 4 Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Śmigiel w latach 1995-2016.....	29
Wykres nr 5 Przyrost naturalny w latach 1995-2016.....	31
Wykres nr 6 Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie mieszkańców Gminy Śmigiel w wieku produkcyjnym w latach 2005-2016.....	32
Wykres nr 7 Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej mieszkańców w latach 2009-2015.....	36
Wykres nr 8 Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych w latach 2006-2014 w Gminie Śmigiel	42
Wykres nr 9 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w latach 2010-2016	48
Wykres nr 10 Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w latach 2005-2015.....	56
Wykres nr 11 Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w latach 2005-2015.....	57
Wykres nr 12 Problemy w sferze społecznej zdiagnozowane przez interesariuszy.....	98
Wykres nr 13 Problemy w sferze gospodarczej zdiagnozowane przez interesariuszy	98
Wykres nr 14 Problemy w sferze środowiskowej zdiagnozowane przez interesariuszy	99
Wykres nr 15 Problemy w sferze funkcjonalno-przestrzennej zdiagnozowane przez interesariuszy.....	99
Wykres nr 16 Proponowane przez mieszkańców Gminy rodzaje przedsięwzięć rewitalizacyjnych	100
Wykres nr 17 Adresaci wsparcia w ramach projektów rewitalizacyjnych wskazywane przez interesariuszy.....	100

Mapa nr 1 Gęstość zaludnienia w jednostkach urbanistycznych Gminy Śmigiel	24
Mapa nr 2 Obszary w stanie kryzysowym pod względem występowania negatywnych zjawisk społecznych na terenie Gminy Śmigiel.....	46
Mapa nr 3 Obszar zdegradowany w Gminy Śmigiel	66
Mapa nr 4 Osiedla Śmigla	68
Mapa nr 5 Obszar rewitalizacji.....	72